

T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
GRAFİK TASARIMI

PANDEMİ DÖNEMİNDE GRAFİK TASARIM BÖLÜMÜNDE
VERİLEN UZAKTAN EĞİTİMİN ÖĞRENCİLER VE
İŞLETMELER ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUSTAFA AZAKLI

İSTANBUL,2025

**T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
GRAFİK TASARIMI**

**PANDEMİ DÖNEMİNDE GRAFİK TASARIM BÖLÜMÜNDE
VERİLEN UZAKTAN EĞİTİMİN ÖĞRENCİLER VE
İŞLETMELER ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUSTAFA AZAKLI

DANIŞMAN: DOÇ. DR.MEHMET TARAGAY AYÇE

İSTANBUL,2025

KABUL VE ONAY

MUSTAFA AZAKLI tarafından hazırlanan “PANDEMİ DÖNEMİNDE GRAFİK TASARIM BÖLÜMÜNDE VERİLEN UZAKTAN EĞİTİMİN ÖĞRENCİLER VE İŞLETMELER ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI” adlı tez çalışmasının savunma tarihi 21.03.2025 tarihinde yapılmış olup aşağıda verilen jüri tarafından oy birliğiyle İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Grafik Tasarımı programı Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Danışman

Doç.Dr. Mehmet Taragay AYÇE

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Üye

Dr.Öğr. Üyesi Çağdaş TOPÇU

İstanbul Arel Üniversitesi

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Erkan ÇİÇEK

Yıldız Teknik Üniversitesi

İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun ..... tarih ve ..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

.....
PROF.DR. ALİ AKDEMİR

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**PANDEMİ DÖNEMİNDE GRAFİK TASARIM BÖLÜMDE VERİLEN UZAKTAN EĞİTİMİN ÖĞRENCİLER VE İŞLETMELER ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI**” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

05.02.2025

MUSTAFA AZAKLI

ÖZET

PANDEMİ DÖNEMİNDE GRAFİK TASARIM BÖLÜMÜNDE VERİLEN UZAKTAN EĞİTİMİN ÖĞRENCİLER VE İŞLETMELER ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUSTAFA AZAKLI

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

GRAFİK TASARIMI

(DANIŞMAN:DOÇ. DR.MEHMET TARAGAY AYÇE)

İSTANBUL, 2025

Dijital imkânların eğitim ve öğretim alanında etkin bir şekilde kullanılması fikri çok eskilere dayansa da COVID-19 pandemisinde zorunlu bir uygulama halini almıştır. Süreçte örgün eğitime entegre edilecek uzaktan eğitim yöntemlerinin avantaj ve dezavantajları net bir şekilde ortaya çıkmıştır. Yoğun bir etkileşime sahip olan çevrimiçi eğitim platformları pandemi koşulları içerisinde en çok tercih edilen ortamlar olmuştur. Ancak bu süreçte deneyim ile öğrenmenin temel bir gereklilik haline geldiği alanlarda uzaktan eğitimin nasıl bir sonuca yol açacağı ve verimli bir eğitim sürecini oluşturup oluşturamayacağı tartışılan konuların başında gelmiştir. Uygulamalı ve deneyim ile öğrenmeye dayanan tasarım eğitiminin temelini meydana getiren çalışmalar ise, uygulamayla teorik bilginin paralel bir şekilde ilerletilmesi mantığıyla sürdürülmektedir. Dolayısıyla uzaktan eğitim teorik bilginin edinilmesini sağlasa da uygulama konusunda soru işaretlerinin ortaya çıkması olasıdır. Bu bilgilerden hareketle hazırlanan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden faydalanılmıştır. Öncelikle kapsamlı bir literatür taraması yapılarak hazırlanan çalışmada toplanan veriler, pandemi sürecinde meslek lisesinde uzaktan eğitim alan öğrencilerle elde edilmiştir. Yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak elde edilen verilerle ulaşılan sonuçlar, uzaktan eğitimin pandemi sürecinde zorunlu bir alternatif olarak ortaya çıkmasına rağmen, pratik ve uygulamalı alanlarda öğrenci gelişimine yeteri kadar katkı sağlayamadığını göstermiştir. Dolayısıyla araştırma bulguları uzaktan eğitimin uygulamalı alanlarda öğrenme sürecini olumsuz etkilediğini göstermektedir. Ortaya çıkan bu durum sürdürülen eğitim modelinin dengeli bir şekilde tekrar yapılandırılması gerektiğini göstermekte ve uygulamalı alanlarda yüz yüze eğitimin ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan Eğitim, Tasarım Eğitimi, Uygulama, Pratik

ABSTRACT

RESEARCHING THE EFFECT OF DISTANCE EDUCATION GIVEN IN THE GRAPHIC DESIGN DEPARTMENT ON STUDENTS AND BUSINESSES DURING THE PANDEMIC PERIOD

MASTER'S THESIS

MUSTAFA AZAKLI

GRADUATE SCHOOL, ISTANBUL AREL UNIVERSITY

GRAPHIC DESIGN

(SUPERVISOR:ASSOC. PROF. DR.MEHMET TARAGAY AYÇE)

İSTANBUL, 2025

Although the idea of using digital opportunities effectively in the field of education and training dates back to very old times, it has become a mandatory practice in the COVID-19 pandemic. The advantages and disadvantages of distance education methods to be integrated into formal education are seen. The most preferred environments under pandemic conditions have been online education platforms with intense interaction. In the process, in areas where learning through experience has become a basic requirement, the results of distance education and whether it can create an efficient education process have been among the most discussed issues. The studies that form the basis of applied and experience-based design education are carried out with the logic of advancing theoretical knowledge in parallel with practice. Although distance education provides theoretical knowledge, it is possible that question marks may arise in terms of practice. In this study prepared based on this information, qualitative research methods were used. First, data was collected in the study prepared by conducting a literature review. The subsequent data were obtained from students who received distance education in vocational high schools during the pandemic. The results obtained with the data obtained using the structured interview technique showed that although distance education emerged as a mandatory alternative during the pandemic, it could not contribute sufficiently to student development in practical and applied areas. Therefore, the research findings show that distance education negatively affects the learning process in applied areas. This emerging situation shows that the ongoing education model should be restructured in a balanced way and emphasizes the importance of face-to-face education in applied areas.

Key Words: Distance Education, Design Education, Application, Practical

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER	iii
ŞEKİL LİSTESİ.....	v
TABLO LİSTESİ	vii
KISALTMA VE SEMBOL LİSTESİ.....	viii
ÖNSÖZ.....	ix
1 GİRİŞ	1
1.1 Araştırmanın Konusu	1
1.2 Araştırmanın Amacı	2
1.3 Araştırmanın Önemi	3
1.4 Araştırmanın Yöntemi.....	3
1.5 Araştırmanın Hipotezleri.....	3
1.6 Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.7 Verilerin Toplanması	4
2 PANDEMİ (SALGIN) DÖNEMİNDE UZAKTAN EĞİTİM KAVRAMI VE TARİHSEL GELİŞİMİ	7
2.1 Eğitim ve Uzaktan Eğitimin Tanımı	7
2.2 Uzaktan Eğitimin Özelliği.....	14
2.3 UzaktanEğitimin Tarihsel Gelişimi.....	17
2.4 Pandemi Kavramı.....	19
2.5 Pandeminin Özellikleri.....	21
2.6 Eski Salgın Dönemlerinde Dünya Ülkelerinin ve Türkiye'nin Durumu	25
2.7 Daha Önce Yaşanmış Salgınlarda Dünyada Eğitim Süreci	28
2.8 Pandemi Sürecinin Meslek Lisesi Eğitim Sistemlerine Etkisi.....	29
2.9 Salgın Döneminden Sonra Uzaktan Eğitimin Tasarım Öğretimine Faydası	33
3 GRAFİK TASARIM EĞİTİMİNDE UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMALARI VE KARŞILAŞILAN ZORLUKLAR.....	34
3.1 Grafik Tasarım Eğitiminin Özellikleri ve Gereksinimleri	34
3.2 Grafik Tasarım Alanında Uzaktan Eğitimde Kullanılan Yöntemler ve Araçlar	37
3.3 Teknik, Pedagojik ve Motivasyonel Zorluklar.....	40
3.4 Grafik Tasarım Eğitiminde Tasarım Süreçlerinin Yönetimi.....	44
3.5 Uzaktan Eğitimin Sunduğu Dezavantajları ve Avantajları	46
4 PANDEMİ (SALGIN) DÖNEMİNDE UYGULANAN UZAKTAN EĞİTİMİN GRAFİK TASARIM ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN ANALİZİ VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞMELERİNİN SONUÇLARI.....	52
5 PANDEMİ (SALGIN) DÖNEMİNDE UYGULANAN UZAKTAN EĞİTİMİN İŞLETMELER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN ANALİZİ VE İŞLETME GÖRÜŞMELERİNİN SONUÇLARI.....	58
6 PANDEMİ (SALGIN) DÖNEMİNDE UYGULANAN UZAKTAN EĞİTİMİN GRAFİK TASARIM ÖĞRENCİLERİ VE İŞLETMELER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN VERİ ANALİZİ SONUÇLARI.....	63

6.1	Öğrenci Görüşleri Veri Analizi.....	63
6.2	İşletme Görüşleri Veri Analizi.....	68
7	SONUÇ VE ÖNERİLER.....	74
7.1	Sonuç.....	74
7.2	Öneriler.....	75
8	KAYNAKLAR.....	77
9	EKLER.....	87
	EK A Öğrenci Görüşmeleri.....	87
	EK B İşletme Görüşleri.....	96
	EK C Etik Onay Formu.....	100
	EK D Gönüllü Katılım Formu.....	101
	EK E Öğrenci Görüşme Formu.....	102
	EK F İşletme Görüşme Formu.....	104
10	ÖZGEÇMİŞ.....	106

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1 Örgün eğitim örneği.....	7
Şekil 2.2 Pandemi döneminde yüz yüze eğitim görseli	9
Şekil 2.3 Atölyede yüz yüze eğitim görseli	10
Şekil 2.4 Geleneksel örgün eğitim görseli	11
Şekil 2.5 Uzaktan eğitimin dezavantaj örnekleri	15
Şekil 2.6 Uzaktan eğitim örneği.....	19
Şekil 2.7 Covid-19 Pandemisi örneği.....	20
Şekil 2.8 Pandemi dönemi kişiler arası etkileşim örneği	21
Şekil 2.9 Pandemi dönemi sosyal mesafe kuralına örnek	24
Şekil 2.10 Sars virüsünün en çok yayıldığı Hong Kong görseli	28
Şekil 2.11 Televizyondan uzaktan eğitim görseli	30
Şekil 2.12 EBA- TRT ve TV katkıları ile Eğitim Bilişim Ağı.....	31
Şekil 2.13 Pandemi dönemindeki meslek lisesi örneği.....	32
Şekil 3.1 Grafik tasarım bölümü görseli	34
Şekil 3.2 Meslek liselerinde grafik tasarım eğitimi	35
Şekil 3.3 Grafik tasarım alanında staj yapan öğrenci görseli.....	36
Şekil 3.4 Grafik tasarım ajansından staj görseli.....	37
Şekil 3.5 Tarsus meslek yüksek okulu grafik tasarım microsoft teams toplantısı	38
Şekil 3.6 Discord sesli görüntülü konuşma platformu arayüzü	39
Şekil 6.1 Öğrenci analiz grafikleri - 1	63
Şekil 6.2 Öğrenci analiz grafikleri -2	64
Şekil 6.3 Öğrenci analiz grafikleri -3	64
Şekil 6.4 Öğrenci analiz grafikleri -4	65
Şekil 6.5 Öğrenci analiz grafikleri -5	65
Şekil 6.6 Öğrenci analiz grafikleri -6	66
Şekil 6.7 Öğrenci analiz grafikleri -7	66
Şekil 6.8 Öğrenci analiz grafikleri -8	67
Şekil 6.9 Öğrenci analiz grafikleri -9	67
Şekil 6.10 Öğrenci analiz grafikleri -10	68
Şekil 6.11 İşletme analiz grafikleri -1	68
Şekil 6.12 İşletme analiz grafikleri -2	69
Şekil 6.13 İşletme analiz grafikleri -3	69
Şekil 6.14 İşletme analiz grafikleri -4	70

Şekil 6.15 İşletme analiz grafikleri -5	70
Şekil 6.16 İşletme analiz grafikleri -6	71
Şekil 6.17 İşletme analiz grafikleri -7	71
Şekil 6.18 İşletme analiz grafikleri -8	72
Şekil 6.19 İşletme analiz grafikleri -9	72
Şekil 6.20 İşletme analiz grafikleri -10	73

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 3.1 Uzaktan eğitimin avantajları ve dezavantajları.....	50
---	----

KISALTMA VE SEMBOL LİSTESİ

EBA	:	Eğitim Bilişim Ağı
MEB	:	Milli Eğitim Bakanlığı
Vd.	:	Kısaltma

ÖNSÖZ

Bu tezin hazırlanmasında yol gösteren ve değerli katkılarıyla sürecin her aşamasında yanımda olan danışmanım Doç. Dr. Öğr. Üyesi Mehmet TARAGAY AYÇE ve her zaman ihtiyacım olduğunda desteğini esirgemeyen Doç. Dr. Öğr. Üyesi Emel UZUNER'e, çalışmalarım sırasında desteklerini ve bilgi birikimlerini paylaşan kıymetli meslektaşlarım Sibel BAŞAK, Ertuğrul TÜRKMEN, Mehmet KARABACAK ve Ahmet Kemal KAVUKÇU hocalarıma, ayrıca araştırmama katılım sağlayan tüm öğrencilere ve işletme yöneticilerine, bu süreç boyunca yanımda olan, beni destekleyen aile üyelerime sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

05.02.2025

MUSTAFA AZAKLI

1 GİRİŞ

1.1 Araştırmanın Konusu

İlk kez 31 Aralık 2019 yılında Çin'in Wuhan kentinde tespit edilen COVID-19 kısa bir zaman içerisinde tüm dünyayı etkisi altına alan ve tehdit eden bir salgına dönüşmüştür (Çakın ve Akyavuz, 2020: 165; Sahu, 2020: 1; Wang vd., 2020: 36-38; Kanat, 2021: 41; Yılmaz, 2020: 16). Türkiye genelinde ise ilk vakanın 11 Mart 2020 tarihinde görüldüğü bilinmektedir (Sağlık Bakanlığı, 2020). Çok kısa bir zaman diliminde oldukça geniş bir coğrafyaya yayılım gösteren COVID-19 salgını, bireysel yaşamı her yönüyle etkisi altına alarak çeşitli değişimlere sebep olmuştur (Karakuş vd. 2020: 220). Dünya genelinde alınan sosyal ve ekonomik tedbirlere ek olarak bu virüse karşı aşı çalışmaları gerçekleştirilerek etkili önlemler alınmaya çalışılmıştır. Süreçte alınabilen en önemli önlem ise insanların sosyal izolasyon içerisinde olmasıdır. Diğer önlemlere bakıldığında zorunluluk olmadıkça evden çıkmama, hijyen kurallarına uyma, maske ve sosyal mesafe konularına dikkat etme yer almaktadır. Bu kadar kapsamlı önlemi barındıran yeni dünyaya adapte olabilmek için ise farklı yöntemler ve uygulamalar gerekli bir hal almıştır. Örneğin salgın sürecinde gerçekleştirilen alışverişler telefon uygulamaları üzerinden gerçekleştirilmiş ve ürünler müşterilere kuryeler aracılığıyla sosyal mesafe dâhilinde teslim edilmiştir.

Sadece sosyal yaşam değil aynı zamanda eğitim, sağlık, ulaşım ya da ekonomi gibi pek çok alan pandemi döneminde olumsuz yönde etkilenmiştir. Eğitim alanında dünya genelinde alınan ilk önlem okulların kapatılması ve eğitimin bir süreliğine askıya alınması olmuştur. Süreç içerisinde salgının uzun süreceği düşünüldüğünden öğrencilerin boşluğa düşmemesi ve öğrenme sürecinin kesintiye uğramaması için öne çıkan tek çözüm uzaktan eğitime geçilmesi olmuştur. Bu bağlamda dünya genelinde eğitimin sürdürülebilmesi için uzaktan eğitime geçilmesine karar verilmiştir (Karakuş vd., 2020: 221; Kurnaz ve Serçemeli, 2020: 268; Poultakis vd., 2021: 60). Uzaktan eğitim ve uzaktan eğitim araçları daha önceleri sınırlı şekilde deneyimlediğinden, pandemi döneminde bu yönetime karşı adaptasyon kısa zamanda sağlanamamıştır. Dolayısıyla bu adaptasyon eksikliğinin en büyük sorunu teşkil ettiğini söylemek mümkündür. 19. yüzyılın sonundan günümüze gelinceye dek teknolojiye bağlı şekilde gelişim gösteren ve çeşitli formlarda

geleneksel eğitime alternatif bir model haline gelen uzaktan eğitim çok yeni bir uygulama olmasa da kısa bir zaman içerisinde bu yönetime adapte olma fikri öğrenciler için oldukça zor olmuştur. Geçmiş dönemlerde açık üniversiteler, multimedya sunumları ya da telekonferans gibi web tabanlı teknolojilere bağlı bir şekilde gelişim gösteren uzaktan eğitim, yeni keşfedilmiş bir öğretim yöntemi olmamaktadır(Türkkan, 2021: 97). Ancak pandeminin hızlı bir şekilde tüm dünyayı etki altına alması uzaktan eğitime hazırlıksız yakalanılmasına yol açmıştır. Türkiye özeline bakıldığında sınırlı sayıda üniversitelerin sınırlı bölümlerinin uzaktan eğitim şeklinde öğretim sürecini sürdürdüğü bilinmektedir. İngilizce, Türk Dili, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi gibi ortak zorunlu dersler uzaktan eğitimle verilse de bütün bölümlerde ve bütün seviyelerde daha geniş çaplı bir eğitimin verilmesi pandemi ile birlikte ilk defa öne çıkmıştır. Süreç içerisinde internet tabanlı bilginin ve iletişim kaynaklarının da gelişmiş olması, uzaktan eğitimin öğrenim dünyası içinde kendine yer bulmasına yardımcı olmuştur.

Uzaktan eğitim sürecinde öğrenciye sunulan ders materyalleri ya da ders kaynakları için web platformlarından faydalanılması uzun zamandır eğitim hayatı içerisinde varlığını gösterse de pek çok bölüm için etkinliği tartışılabilir. Sanat ve tasarım alanlarında teorik anlatıma ek olarak uygulama zorunluluğu bulunduğundan hem öğretmenler hem de öğrenenler için sadece uzaktan eğitim sürecinin verimli bir şekilde yürütülüp yürütülmeyeceği konusu uzaktan eğitimle alakalı öne çıkan tereddütlerin başında yer almaktadır.

1.2 Araştırmanın Amacı

Hazırlanan bu çalışmanın en önemli amacı pandemi döneminde grafik tasarım bölümünde sürdürülmeye çalışılan uzaktan eğitimin öğrenci ve işletmeler üzerindeki etkilerinin kapsamlı bir şekilde incelenebilmesidir. Dünya genelinde eğitim sistemini büyük ölçüde değişikliğe uğratan pandemi özellikle uygulamalı alanlarda eğitim sistemini zor bir hale getirmiştir. Pek çok alanda olduğu gibi grafik tasarım da pratik gerektiren bir disiplin olduğundan, uzaktan eğitim yöntemlerinin yaratıcılığı ne düzeyde geliştirdiği ve öğrenci başarısını ne düzeyde etkilediği araştırmanın odak noktasını oluşturmaktadır.

1.3 Araştırmanın Önemi

Hazırlanan çalışma, pandemi döneminde uzaktan eğitim sürecinin ne kadar verimli olduğunu ve özellikle uygulamaya odaklanan bölümlerde eğitim kalitesinin nasıl etkilendiğini inceleyerek literatüre katkıda bulunmaktadır. Tasarım süreçlerin yönetilmesi ve teknik becerilerin geliştirilmesi için uygulamaya bağımlı bir alan olan grafik tasarım eğitimi, uzaktan eğitim sürecinde en fazla etkilenen bölümler arasında yer almaktadır. Öğrencilerin süreçte ne kadar etkili bir şekilde öğrenim gördüğünün doğru bir şekilde anlaşılması ise oldukça önemli bir konudur. Bu bilgilerden hareketle hazırlanan bu araştırma eğitim politikalarına ışık tutarak uzaktan eğitim modelinin gelecek süreçlerde nasıl daha verimli bir hale getirilebileceğine yönelik öneriler sunmayı amaçlamaktadır. Bununla birlikte işletmelerin pandemi sürecinde grafik tasarım öğrencilerinden beklentilerinin ne ölçüde karşılandığını analiz ederek, eğitim ve iş dünyası arasındaki ilişkiye dair yeni perspektifler kazandırmayı amaçlamaktadır.

1.4 Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmaktadır. İlk olarak, konuyla ilgili kapsamlı bir literatür taraması yapılmıştır. Araştırmanın verileri, pandemi döneminde meslek liselerinin grafik tasarım bölümünde uzaktan eğitim almış on üç öğrenci ile bu öğrencilerin staj yaptığı beş işletmenin yetkililerinin gönüllü katılımıyla toplanmıştır. Veriler, yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Görüşmelerde öğrencilere ve işletme yetkililerine sorular yöneltilmiş, alınan yanıtlar analiz edilip değerlendirilmiştir.

1.5 Araştırmanın Hipotezleri

Araştırma çalışması, aşağıda belirtilen iki hipotez üzerine odaklanarak gerçekleştirilmiştir:

1-Uzaktan eğitim, Grafik Tasarım bölümü öğrencilerinin uygulamalı derslerdeki performansını, yüz yüze eğitime kıyasla olumsuz yönde etkilemiştir.

2-Uzaktan eğitim sürecinde staj yapan öğrenciler, işletmelerin beklentilerini karşılamakta zorlanmış ve mesleki performanslarında gerileme yaşamışlardır.

1.6 Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma, İstanbul il sınırları içinde bulunan meslek liselerinin Grafik Tasarım bölümü mezunu veya mezun olma aşamasındaki 13 öğrencinin gönüllü katılımıyla, yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, gönüllü katılım sağlayan Grafik Tasarım sektöründe faaliyet gösteren 5 işletme yöneticisinin görüşleri de alınarak, verilerin toplanması bu grupta sınırlandırılmıştır.

1.7 Verilerin Toplanması

Araştırmanın uygulanması aşamasında, ilk veriler pandemi döneminde grafik tasarım öğrencilerine verilen uzaktan eğitimin, öğrenciler üzerindeki katkılarını ve eğitimlerini ne düzeyde etkilediğini belirlemek amacıyla toplanmıştır. Bu veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Form, Grafik Tasarım bölümünden mezun olan veya mezuniyet aşamasındaki 13 öğrenciye yazılı olarak yöneltilmiş ve öğrenciler soruları yazılı olarak yanıtlamıştır. Görüşme formunda öğrencilere on adet soru sorulmuştur. Bu sorular şunlardır:

1-Pandemi sürecinde uzaktan eğitime nereden katıldınız?

2-Çevrimiçi (online/uzaktan) eğitime katılabilmek için kullandığınız materyal hangisidir?

3-Pandemi sürecinde hangi çevrimiçi uzaktan eğitim programlarını tercih ettiniz. Bu araçlar sizce etkin miydi?

4-Pandemiden önce uzaktan eğitim ile ilgili tecrübeniz var mıydı?

5-Uzaktan eğitim sonrasında Grafik Tasarım programlarında kullanım yetkinliğiniz nedir?

6-Pandemi döneminde grafik tasarım alanında uzaktan eğitim aldınız mı? Aldıysanız bu süreci nasıl değerlendirirsiniz?

7-Uzaktan eğitim sürecinde karşılaştığınız zorluklar nelerdir?

8-Grafik tasarım alanında almış olduğumuz uzaktan eğitim ile bilgisayar programlarını etkili şekilde öğrenebildiniz mi?

9-Geleneksel sınıf eğitimi ile uzaktan eğitimi karşılaştırdığımız da avantajlarını ve dezavantajlarını neler olarak görüyorsunuz?

10-Grafik tasarım alanında becerilerinizin gelişiminde uzaktan eğitimin bu gelişime etkisi nasıl oldu?

Araştırmanın ikinci önemli noktası, pandemi döneminde hızla hayata geçirilen uzaktan eğitim sisteminin, yalnızca öğrenciler üzerinde değil, işletmeler üzerinde de yarattığı etkiler olmuştur. Özellikle meslek lisesi ‘‘Grafik Tasarım ‘‘öğrencilerinin ve stajyerlerin eğitim süreçlerinin dijital ortamlara taşınması, işletmelerde staj yapan öğrencilerin verimliliğini ne ölçüde etkilediğini anlamak amacıyla işletme yetkililerine yapılandırılmış görüşme yöntemiyle sorular yöneltilmiştir. Bu görüşmeler, gönüllü olarak katılan 5 işletme yöneticisi ile gerçekleştirilmiş olup, kendilerine on adet soru sorulmuştur. Formda yer alan sorular şunlardır:

1-Pandemi sürecinde işletmenizde staj gören öğrenciler var mı sayısı kaçtır?

2-Pandemi süreci kapsamında uzaktan eğitim alan grafik tasarım öğrencilerinin staj yerinde program kullanma becerileri konusunda ne düşünüyorsunuz?

3-Uzaktan eğitim programlarına katılan öğrencilerin grafik tasarım becerilerinde hangi tür gelişimler gözlemlendi? Bu gelişimler iş ortamında nasıl bir etki yaratıyor?

4-Öğrencilerin aldığı uzaktan eğitimlerin işletmelerdeki grafik tasarım projelerine katkısı nedir?

5-Uzaktan eğitim sürecinde almış oldukları eğitimler, öğrencilerin grafik tasarım süreçlerini anlama ve uygulama becerilerini nasıl geliştiriyor? Bu beceriler işletme ihtiyaçlarına ne ölçüde cevap veriyor?

6-İşletmelerde çalışan öğrencilerin uzaktan eğitim sonrasında grafik tasarım alanındaki verimlilikleri hakkında ne gibi gözlemleriniz var?

7-Öğrenci çalışma verimliliğini arttırmak için önerileriniz nelerdir?

8-Uzaktan eğitimin okul sonrasında çalışma hayatına nasıl etkisi olmuştur?

9-Pandemi döneminde uzaktan verilen eğitimin öğrencilerin mesleki bilgi birikimine etkisi nasıl olmuştur?

10-İş hayatında personel / stajyer sertifika eğitimi için uzaktan eğitimi destekler misiniz?

2 PANDEMİ (SALGIN) DÖNEMİNDE UZAKTAN EĞİTİM KAVRAMI VE TARİHSEL GELİŞİMİ

2.1 Eğitim ve Uzaktan Eğitimin Tanımı

Eğitim, bireyin bilgi, beceri, değer ve tutum kazanmasını sağlayan sistematik ve planlı bir süreci ifade etmektedir. İlgili süreç yalnızca akademik bilgi aktarımını değil eş zamanlı olarak sosyal, kültürel ve duygusal gelişimi de kapsamaktadır. Eğitim kişinin hayatı boyunca devam eden öğrenme yolculuğunun önemli bir parçasını meydana getirmektedir. Toplumun ilerlemesine katkıda bulunan eğitimin formal ve informal olmak üzere iki ayrı şekilde sunulması mümkündür (Verma vd., 2023: 5). Sosyal olarak organize edilen ve düzenlenen eğitim, toplumsal açıdan önemli deneyimlerin nesiller arasında sürekli olarak aktarılması süreci olarak da tanımlanabilir. İlgili süreçte eğitim genel olarak eğitim kurumları aracılığıyla sunulmakta ve toplumun bir kuşağından diğerine bilgi ve deneyimi aktarma işlevini yerine getirmektedir (Naziev, 2017: 1).

Şekil 2.1 Örgün eğitim örneği

Kaynak: <https://okul.com.tr/aileler-icin/makaleleri/orgun-egitim-528>(Erişim:19.09.2024).

Eğitim süreci kişinin doğumu ile başlamakta ve hayatının sonuna kadar devam etmektedir. Hayatın erken dönemi için oldukça önemli olan eğitim, başladığı dönemden sonraki süreçleri etkilemektedir. Ancak erken dönemin tamamen kontrol

edilemediği durumlar da yaşanmaktadır. Çocuk okula gitse dahi okul içinde ya da okul dışındaki arkadaşları gibi pek çok faktör eğitim süreci üzerinde etkiyatmaktadır (Arslan, 2018: 2). Görüldüğü gibi eğitim bireylerin entelektüel, duygusal ve sosyal gelişimini hedefleyen geniş bir süreci içermektedir. Formal eğitim okul ve üniversite gibi kurumsal ortamlar aracılığıyla sürdürülürken, informal eğitim günlük hayat deneyimleri, aile ya da iletişim araçları gibi kaynaklar üzerinden sağlanmaktadır. Bununla birlikte eğitim kişinin eleştirel düşünme, problem çözme ve yaşam becerileri kazanmasını da sağlamaktadır. Bu sayede eğitim yalnızca akademik başarıyı değil aynı zamanda kişisel gelişimi ve topluma uyum sağlama süreçlerini de kapsamaktadır (Verma vd., 2023: 6). İnfomal ve formal eğitimi birbirinden ayıran kesin bir çizgi bulunmamaktadır. Çünkü formal eğitim bir seviyeye kadar informal eğitimi de içermektedir. Çocuklar yalnızca sınıfta değil eş zamanlı bir şekilde okul ortamında birbirinden bir şeyler öğrenmektedir (Arslan, 2018: 3).

Geçmişten günümüze sürdürülen geleneksel eğitim modeli genel olarak sınıf ortamında ve öğretmen merkezli bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Bu modelde öğretmen bilgi sağlayıcı olarak kabul görürken, öğrenciler pasif bir görev üstlenmektedir. Dolayısıyla bu süreçte bilgi aktarımı genellikle tek yönlü bir şekilde sağlanmakta aynı zamanda öğretmen belli bir müfredata bağlı kalmak suretiyle ders vermektedir. Değerlendirmeler ise sınavlar ve ödevler aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Bu süreçte başarı genellikle öğrencinin bilgiye ne kadar hakim olduğuna dayanmaktadır (Verma vd., 2023: 7). Gülümbay (2005) tarafından gerçekleştirilen bir çalışma, geleneksel yüz yüze öğrenim sürecinde öğrencinin konumunu incelemiştir. Bu bağlamda araştırmacı öğrencilerin fikirlerine geleneksel öğretim sürecinde yer verilmediğini ve bireysel farklılıkların dikkate alınmadığını ifade etmektedir. Araştırmacı gerçekleştirdiği çalışmasında yüz yüze eğitim ve öğretim yönteminin tekdüze bir şekilde gerçekleştirilen bir model olduğunu vurgulamaktadır (Gülümbay, 2005: 1-2).

Günümüzdeki eğitim ve öğretim süreçlerine bakıldığında geleneksel eğitim sürecine ek olarak yaparak öğrenme (Gibbs, 2013: 1-4), görev temelli öğrenme (Çetin, 2022: 152), teknoloji ile öğrenme (Broda, 2005: 2) gibi kavramların öne çıktığı görülmektedir. Uzun yıllardır devam eden yüz yüze eğitim süreci, farklı öğretim ve eğitim metotlarının bulunması ve bunların uygulanmasından önce en yaygın şekilde kullanılan öğretim metodu olmuştur. Bu eğitim süreci uzun zaman

boyunca düz anlatım ilkesine dayanan bir yöntem olmakla birlikte öğretmen konuyu aktaran kişi, öğrenci ise konuyu dinleyen kişi rolüne bürünmüştür (Balaman,2010: 1). Ancak zaman içerisinde bu metot değişikliğe uğramış ve öğrenciler de derslere katılım sağlamaya başlamıştır. Gelişen ve değişen öğretim metotları kapsamında öğrenci ve öğretmen arasındaki etkileşimin doğası da değişikliğe uğramaktadır. Günümüzde öğrencilerin hem öğretmenle hem de birbiriyle etkileşim kurmasına olanak tanıyan bir süreç inşa edilmektedir. Dersin büyük bir kısmında öğretmen sorumlu olsa da öğrencinin ihtiyaç ve beklentilerine göre yönlendirmelere açık bir şekilde davranmaktadır. Dersle ilgili bilgi düzeyi artış gösterdiğinde ise öğrencilerin dersle alakalı daha fazla sorumluluk üstlenmesi mümkün hale gelmektedir (Larsen Freeman ve Anderson, 2015: 9-12).

Şekil 2.2 Pandemi döneminde yüz yüze eğitim görseli

Kaynak:<https://www.linehaber.com.tr/bursadan-21-sehre-covid-19-materyali-uretiyorlar>(Erişim:22.09.2024).

Geleneksel eğitim sürecinde öne çıkan en önemli avantajlardan birisi kişisel etkileşim ortamının meydana getirilebilmesidir (Ong ve Quek, 2023: 681-684). Sınıfta gerçekleştirilen bütün eğitim ve öğretim etkinlikleri iletişimde desteklenmekte dolayısıyla da etkileşim adına iyi bir motivasyon ortaya çıkmaktadır (Rahman vd., 2020: 1-2). Bu süreçte yüz yüze etkileşim içinde farklı soruların direkt olarak öğretmene yönlendirilmesi, uygulama esnasında geribildirim alınmasına olanak tanımaktadır. Bununla birlikte öğrenciler sınıf içinde arkadaşlarıyla etkileşim kurarak arkadaşlık ve dostluk gibi kavramları da pekiştirmektedir. Bu sosyal etkileşim

ortamı, bireylerin sosyal yeteneklerinin geliştirilmesi için oldukça önemlidir (Konti, 2007: 2). Özellikle büyüme sürecinde arkadaşlarla kurulacak ilişkiler, eğitim ve öğretim süreci için destekleyici bir rol üstlenmektedir (Demirtaş, 2021: 166-168).

Şekil 2.3 Atölyede yüz yüze eğitim görseli

Kaynak:<https://gstf.kastamonu.edu.tr/images/2018/haber/3378/ozgunbaski2.jpg>(Erişim: 19.10.2024).

Geleneksel eğitim ve öğretim süreçlerinde öğrenci ve öğretmen arasında sürdürülen etkileşim, uzaktan eğitim süreçlerinden daha verimli gerçekleştirilmektedir. Aynı zamanda öğretmen sınıf içinde mimik, duruş ve jestlerle beraber konuyu makul bir şekilde öğrenciye sunmaktadır. Öğrenci ve öğretmen arasında sürdürülen ilişkinin uzaktan eğitimle de sürdürülmesi mümkündür. Süreçte sınıfı iyi bir şekilde yöneten veya ders süresini etkin bir şekilde kullanan öğretmenlerin, öğrenciye büyük faydalar sağlayacağı söylenebilir. Geleneksel eğitim sürecinde öğretmen için daha yorucu bir süreç ortaya çıksa da sınıfın kontrolü tamamıyla öğretmenin elinde olduğundan bu kontrolü sağlamak çok daha kolaylaşmaktadır (Balaman, 2010: 11-12).

Şekil 2.4 Geleneksel örgün eğitim görseli

Kaynak: <https://www.setav.org/egitim-ve-sosyal-politikalar/analiz-pandemi-donemi-ulusal-egitim-politikalari-cercevesinde-egitim-hakkinin-korunmasi>(Erişim:16.11.2024).

Geçmişten günümüze dek geleneksel örgün eğitim sürecine dahil olamayan bireyler için çeşitli iletişim kanallarından faydalanarak eğitim sağlanmaya çalışılmaktadır. Özel ihtiyaçlardan dolayı ortaya çıkan uzaktan eğitim ise günümüz teknolojisinin ulaştığı noktada geleneksel eğitim sürecine destek veren konumundan uzaklaşarak başlı başına ayrı bir eğitim sürecini meydana getirmeye başlamıştır. Dijitalleşen dünyanın farklı bir hale gelen eğitim ihtiyaçlarına cevap olabilmek adına zamandan ve mekândan bağımsız bir eğitim şekli olarak ortaya çıkan uzaktan eğitim, günümüz çağdaş eğitim anlayışının önemli bir bileşenini ortaya koymaktadır (Kahraman ve Karabey, 2020: 44-48). Benzer şekilde Sumner (2000), teknoloji ile birlikte ortaya çıkan en önemli gelişmenin uzaktan eğitim ortamının gelişimi olduğunu öne sürmektedir. Uzaktan eğitim, geleneksel eğitimin desteklenmesi ve çok daha geniş bir öğrenci kitlesine erişilmesi için farklı fırsatları sunmaktadır (Sumner, 2000: 267-285).

Zaman içerisinde hızlı bir şekilde gelişim gösteren teknoloji ışığında bilgisayarların uzaktan eğitimde faydalanılan bir materyal haline gelmesi, öğrenci ve öğretmen arasında etkileşim kurmaya fayda sağlamıştır. Aynı zamanda öğrenciler arasında etkileşim kurmaya yarayan uzaktan eğitim ortamı internetin ve web tabanlı tarayıcıların ortaya çıkmasıyla birlikte yeni bir dönemi meydana getirmiştir. Bu dönemde hem öğretmen hem de öğrenci arasında eş zamanlı bir eğitim sürecinin oluşturulmasını mümkün hale getiren uzaktan eğitim ortamları, grup halinde

öğrenmenin de oldukça kolay bir hale gelmesine yol açmıştır (Alzahrani, 2019: 295). Yaşanan tüm gelişmeler öğrenme sürecinin her an ve her zaman diliminde gerçekleşeceği anlamını içermektedir (Paulson, 2002: 37). En yalın haliyle öğretmen ve öğrencinin zaman ve mekân açısından ayrıldığı, iletişim ve bilgi teknolojileri aracılığıyla gerçekleştirilen eğitim uygulamaları uzaktan eğitim olarak tanımlanabilir (Fidan, 2016: 536; Ülkü, 2018: 1; Bozkurt, 2020: 112-113). Arabasz, Pirani ve Fawcett (2003) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada uzaktan eğitimin farklı şekillerde gerçekleştirilebileceği üzerinde durulmaktadır. Tamamıyla uzaktan eğitime ek olarak harmanlanmış ya da teknoloji ile desteklenen geleneksel eğitim süreci uzaktan eğitimin çeşitli bileşenleri olarak değerlendirilmektedir (Arabasz vd., 2003: 1-2).

Geleneksel eğitimle uzaktan eğitim kıyaslandığı zaman uzaktan eğitimin çok daha geniş bir öğrenci kitlesine erişime imkân tanıdığı görülmektedir. Aynı zamanda uzaktan eğitim süreci fiziksel şartlar ve yoğunluktan dolayı dâhil olamama sorununu da ortadan kaldırmaktadır. Özellikle çalışanların, anne babaların, askeri personelin ya da merkeze fiziksel olarak erişme konusunda sıkıntı yaşayan insanların derse katılamama sorunu uzaktan eğitimle birlikte ortadan kalkmaktadır (Maden, 2021:1-2). Görüldüğü gibi uzaktan eğitim insan hayatını köklü bir şekilde değiştirebilecek potansiyeli ortaya koymaktadır (Garrison ve Kanuka, 2004: 101).

Bireyin zaman ve ortam sınırlaması olmaksızın internet teknolojilerinden faydalanarak sürdürdüğü uzaktan eğitim süreci planlı ve programlı bir şekilde gerçekleştirilen bir eğitim çeşididir (Gündüz vd., 2018: 84). Bu eğitim metodu fiziksel anlamda birbirinden ayrı olan öğrenci ve öğretmenin eş zamanlı bir şekilde iletişim kurarak eğitim sürecini yönetmesine imkân tanımaktadır (Odabaş, 2003: 24).

Uzaktan eğitimin gelişim sürecine bakıldığında iletişimin yaygınlaşması esnasında sırayla mektup, gazete, radyo ve televizyon gibi araçlardan faydalandığı görülmektedir. Günümüzde ise teknolojinin hızlı bir şekilde gelişimi bilgisayar ve internetin eğitim sürecine dâhil olmasına yol açmıştır. Yüz yüze eğitim fırsatına erişmeyenler teknolojinin sağladığı faydalarla beraber uzaktan eğitimle öğretim sürecini devam ettirmektedir (Kör, 2013: 268). 2019 yılında başlayıp 2021 yılına kadar aktif bir şekilde devam eden pandemi süreci toplumsal hayata ek olarak eğitim ve öğretim faaliyetleri de büyük ölçüde etki altına almıştır. İlgili dönemde öğretim etkinliklerinin tamamı dijital bir şekilde gerçekleştirilmek zorunda kalmıştır. Dünya

genelinde bütün eğitim kurumları internetten faydalanarak öğrenci gruplarına eşzamanlı eğitim vermeyi amaçlamıştır. Bununla birlikte önceleri sınıfın içerisinde gerçekleştirilen ödev, proje ve araştırmalar Internet üzerinden senkronize bir şekilde sürdürmeye çalışılmıştır (Kör, 2021: 43).

Uzaktan eğitim sürecini aktif bir şekilde geçilmesi ile birlikte pek çok avantajın öne çıktığı söylenebilir. Örneğin izlenen ders videolarının kayıt altına alınması, öğrencinin bu videoları arzu ettiği zamanda izleyebilmesine imkân tanımaktadır (Traxler, 2018: 3-6). Ancak farklı bir bakış açısıyla değerlendirildiğinde geleneksel eğitimin yerini tutmadığı ve pek çok birey için aktif bir öğrenme süreci oluşturmadığı söylenebilir. Bu bağlamda uzaktan eğitim sürecinin hem avantajları hem de dezavantajları bulunduğu görülmektedir. Toplumda farklı sosyo ekonomik düzeylere sahip grupların uzaktan eğitim sürecine aktif bir şekilde katılım sağlayamaması ise uzun vadede olumsuz etkiler yaratacağı fikrinde ortaya çıkarmaktadır (Yiğit vd., 2010: 2-4). Konuyla ilgili gerçekleştirilen bir araştırma, öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde başarı sağlayabilmesi için farklı alanlarda öz yeterliliğe sahip olması gerektiğinin altını çizmektedir (Çakın ve Akyavuz, 2020: 166-167). Eğitimde ortaya çıkan belirsizlik ve zorluklar, öğrenci ve ebeveynlerde kaygıya yol açmaktadır. Pandemi dönemi ve pandemi döneminden sonra öğrencilerin mesleki geleceğine dair belirsizlik, uygun iş bulma endişesi ya da sürdürülen eğitimle alakalı kaygılar beraberinde mesleki kaygıları da ortaya çıkarmıştır (Şenses, 2019: 2).

Akmeşe, Demir ve Dünder (2016) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada uzaktan eğitim, geleneksel eğitime dahil olamayan öğrenci gruplarını kapsayan ve aynı zamanda öğrenme süreçlerinin esnek bir şekilde sürdürüldüğü bir eğitim metodu olarak tanımlanmaktadır. Araştırmacıya göre bu metod, özel olarak tasarlanan materyallerden faydalanılan, teknolojik araçların öğretim sürecinde etkin bir şekilde kullanıldığı ve aynı zamanda öğrenci ve öğretmen etkileşiminin öne çıktığı bir öğretim metodu olarak ifade edilmektedir (Akmeşe vd., 2016: 981-998). Şen, Atasoy ve Aydın (2010) uzaktan eğitime dair ihtiyacın birtakım faktörler sonucunda ortaya çıktığını ifade etmektedir. Araştırmacılar eğitim hizmetlerinin geniş bir kitleye ulaştırılması ihtiyacının, okula erişimde zorlanan öğrencilerin eğitim sürecine dâhil edilmesi zorunluluğu ve öğrencilerin kendi istediği hızda öğrenebilmesi

gerekliliğinin, uzaktan eğitimin ortaya çıkışında önemli olduğunu ifade etmektedir (Şen vd. 2010: 10-12).

2.2 Uzaktan Eğitimin Özelliği

Uzaktan eğitimin geleneksel eğitim yöntemlerine alternatif bir unsur olarak yaşam boyu eğitimle bir arada sürdürülebilmesi mümkündür. Bilgi edinmenin bireyin hayatı boyunca devam eden bir ihtiyaç olduğu göz önünde tutulduğunda, uzaktan eğitimin getirileri çok daha net bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Günümüz toplumları tamamıyla bilgi toplumu olarak şekillendiğinden, yaşam boyu eğitim kavramı kurumsal bir boyut halini almaktadır. Eğitim süreçlerinde ulusal olma anlayışı ise, eğitimin uluslararası bir karakter haline gelmesine yol açmaktadır. Bilgi toplumunda eğitim görmeye çalışan bireylerin, bireysel farklılıklarının değeri ise öne çıkan bir diğer faktör olarak sayılabilir. Bu süreçte öğrenme yalnızca okulla sınırlı kalmayıp, öğrenme kaynaklarının çeşitlendiği bir ortam oluşmaktadır (Gültekin, 2020: 667).

Uzaktan eğitimin temel özelliklerine bakıldığında bu kavramı tanımlayan bazı bileşenlerden söz edilebilir. Bu bileşenlerden en fazla öne çıkanı uzaktan eğitimin kurumsal bir süreç olmasıdır. Bireysel öğrenme ile uzaktan eğitimi birbirinden ayıran en temel özellik uzaktan eğitimin kurumsal olmasıdır. Bahse konu bileşenlerden bir diğeri ise öğretmen ve öğrencilerin zamansal ve konumsal açısından birbirinden ayrı bulunabilmesidir. Uzaktan eğitimle alakalı üçüncü bileşen etkileşimli iletişim olarak tanımlanmaktadır. Burada etkileşimin eş zamanlı ya da eş zamansız bir şekilde sağlanması mümkündür. Uzaktan eğitimin iletişim süreçlerinde elektronik ya da elektronik olmayan pek çok yöntemden faydalanılmaktadır (Simonson vd., 2015: 32).

Öğrenme tamamıyla sosyal bir süreç olmaktadır (Tatlıoğlu, 2021: 19-20; Özmen, 2018: 1). Bu sebeple öğrenmenin toplumsal bir yanı da bulunmaktadır. Grup içerisinde öğrenme deneyimini yaşayan bireyler kendi düşüncelerini paylaşma ve farklı bakış açılarını ele alma imkânına erişmektedir. Uzaktan eğitimin bu noktada öne çıkan en önemli dezavantajı, eğitim sürecinin bireysel bir şekilde ilerlemesi ve yüz yüze eğitimde ortaya çıkan sosyal ilişkilerin çok zor bir şekilde sağlanmasıdır (Akyürek, 2020: 3-8). Uzaktan eğitim sürecinde, yüz yüze eğitim sürecinde olduğu gibi aktif iletişim ortamının yaratılması mümkün değildir. Bu bağlamda öğrenciler

birbiriyle iletişim kurma konusunda zorluk yaşamakta ve hatta grup çalışmaları gerçekleştirememektedir. Dolayısıyla bu noktada uzaktan eğitimin öğrencinin sosyalleşmesi konusunda önemli dezavantajlar meydana getirdiğini söylemek mümkündür. Uzaktan eğitim sürecinde öğretmen ve öğrencilerin aynı mekânda bulunmaması ise öğrencinin ihtiyaçlarına yönelik bir şekilde yardım almamasına yol açmaktadır. Bireysel öğrenme alışkanlığına sahip olmayan öğrenciler ise bu noktada ciddi sorunlarla karşılaşmaktadır (Ghoshal, 2020: 982-985). Uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan sorunların bir diğer sebebi ise süreçte öğrencinin sahip olması gereken öz disiplin ve motivasyonun doğru şekilde kullanılamamasıdır (Muksin ve Makhsin, 2021: 278-281).

Şekil 2.5 Uzaktan eğitimin dezavantaj örnekleri

Kaynak:[https://depositphotos.com/tr/photos/computer-child-addictions.html?Ofset = 500](https://depositphotos.com/tr/photos/computer-child-addictions.html?Ofset=500).(Erişim:01.11.2024).

Uzaktan eğitimle alakalı tüm bu dezavantajlara rağmen pek çok avantaj bulunduğu da unutulmamalıdır. Ortaya çıkan en önemli avantaj çevrimiçi ortamlarda oluşan verim ve eşitliktir. Uzaktan eğitim, bulunulan mekândan bağımsız bir şekilde özel ihtiyaca sahip olan öğrenciler için oldukça erişilebilirdir. Aynı zamanda bu eğitimlerle birlikte eğitimde ortaya çıkacak giderler büyük ölçüde azalmaktadır. Bu durum hem öğrenci hem de yönetim açısından oldukça olumlu bir tablo çizmektedir. Okul ve ev arasında ortaya çıkan mesafelerin ortadan kalkmasıyla birlikte ise öğrencilerin ulaşımaya harcayacağı para ve zaman minimize edilmektedir. Yine aynı şekilde çevrimiçi ortamlarda erişilecek ders materyallerinin, basılı bir şekilde satın

alma zorunluluğunu ortadan kaldırması büyük bir maliyet avantajını doğurmaktadır (Sadeghi, 2019: 80-84).

Eğitim sürecinde bireysel ihtiyaçlara yönelik bir şekilde eğitim alınabilmesi, öğrencinin gelişimi için oldukça önemli bir faktörü oluşturmaktadır (Hannay ve Newvine, 2006: 2-4). Çevrimiçi ortamda kaydedilen derslerin birden çok izlenmesi ile birlikte öğrenme süreci daha kalıcı bir hal almaktadır. Dolayısıyla bu noktada uzaktan eğitim sistemine yüklenen materyallerin arzu edilen yer ve zamanda erişilebilir bir yapıya sahip olması da oldukça önemlidir. Yüz yüze eğitim ortamında seri bir etkileşim oluşmasına nazaran çevrimiçi tartışma formlarında belirtilecek görüşlerin gözden geçirilmesi mümkündür. Böylece sınıf karşısında konuşmaya tereddüt eden öğrencilerin çevrimiçi ortamda çok daha rahat bir şekilde katılımı sağlanacaktır (O'Lawrence, 2005: 125-127).

Elitaş (2017) ve Ünver (2024) uzaktan eğitimin özelliklerine değinirken genellikle uzaktan eğitimin avantajlarına odaklanmaktadır. Araştırmacılar uzaktan eğitimin zaman ve mekândan bağımsız bir şekilde gerçekleştirildiğine dikkat çekerek aynı zamanda bu süreçte sunulan eğitimin uluslararası standartlara uygun bir şekilde sunulduğu ifade etmektedir. Araştırmacılara göre uzaktan eğitimin sahip olduğu özellikler eğitimin teknolojik materyallerden faydalanılarak sunulması, fiziksel olarak okula gitme imkânı bulunmayanların olduğu yerden eğitim alabilmesine imkân tanınması, eğitim giderlerinin öğrenci masraflarını azaltması, eğitimin geniş kitlelere ulaşması, eğitim niteliğine artmasına imkân tanınması, bağımsız bir şekilde öğrenmeyi sağlaması, bilgiye kolay erişim sağlanması, öğrencinin yaşam boyu öğrenme fırsatına erişmesi, eğitim içeriklerinin rahat bir şekilde güncellenebilmesine imkân tanınması ve öğrenciyi sınıfta eğitim görmeye zorunlu bırakmaması şeklinde sıralanmaktadır (Elitaş, 2017; Ünver, 2024).

Tüm olumlu özelliklere ek olarak uzaktan eğitimin bazı olumsuz özellikleri de bulunmaktadır. Bu konuyla alakalı araştırma yapan Ünver (2024), Eygü ve Karaman (2013) ve Elitaş (2017) yapmış oldukları çalışmalarda uzaktan eğitimin olumsuz özelliklerine dikkat çekmektedir. Araştırmacılara göre uzaktan eğitimin olumsuz özellikleri: bireysel çalışabilme motivasyonu bulunmayan öğrencilerin yeteri kadar eğitim görememesi, yatırım maliyeti yüksek bir sistem olması, öğrenci problemlerine ya da meydana gelen teknik arızalara anında dönüş yapılmaması, uzun süreli bilgisayar kullanılması neticesinde sağlık sorunlarının ortaya çıkması,

öğrencilerin akranlarıyla sosyalleşmesine imkân tanımaması, teknolojiye bağımlı hale gelme riski, yüz yüze etkileşimin bulunmaması, çalışanların dinlenme zamanını kapsamaması, öğretmenlerin öğrenci kontrolü konusunda sıkıntı yaşaması ve son olarak laboratuvar ya da atölye gibi uygulanmalı derslerde sıkıntıların meydana gelmesi şeklinde ifade edilmektedir (Ünver, 2024; Eygü ve Karaman, 2013; Elitaş, 2017).

2.3 UzaktanEğitimin Tarihsel Gelişimi

Eğitim belli hedefler kapsamında amaçlı bir şekilde gerçekleştirilen bir olgudur. Özel ve genel amaçlar eğitim sürecinin şekillenmesine yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda eğitimin farklı bir metodu olarak görülen uzaktan eğitimin de çeşitli amaçları bulunduğunu söylemek mümkündür. Uzaktan eğitimle alakalı en önemli amaç, bireyin zamansal ve coğrafi anlamda karşılaştığı dezavantajların ortadan kaldırılmasıdır. Bununla birlikte bireyin gelişen teknolojiye uygun ve mekândan etkilenmeyen bir sistemle eğitim sunulması, uzaktan eğitimin amaçları arasında yer almaktadır (Özbay, 2015: 378).

Gelişimi 17. yüzyıla kadar uzanan uzaktan eğitim, teknolojinin gelişmesi ile birlikte önemli evrimler geçirmiştir. Uzaktan eğitimle alakalı bilinen ilk örneklerden birisi 17. yüzyılda mektup yoluyla sunulan eğitimlerdir. Bu dönem, yüz yüze eğitimi alternatif bir öğrenme şeklinin temelini atıldığı dönemdir (Karunaratne, 2023: 2). 18. yüzyılda matbaanın yaygınlaşmasıyla birlikte, mektup yoluyla eğitim verilmesi mümkün hale gelmiştir. Bu dönemde eğitim yazılı materyallerin posta yoluyla öğrencilere ulaştırılması şeklinde gerçekleşmiştir (Anderson ve Simpson, 2012: 2). Uzaktan eğitimin ilk dönemi olan bu dönemde eğitim, basılı materyallerin posta sistemiyle öğrencilere ulaştırılmasıyla da gerçekleşmiştir. 1833 yılında İsveç'te bir gazete ilanıyla "Posta yoluyla kompozisyon" dersleri verildiği bilinmektedir (Demiray ve İşman, 2023: 88).

19. yüzyılda telgrafın icat edilmesi ve sonrasında radyonun kullanılmaya başlaması, uzaktan eğitimin kapsamının genişletilmesine yol açmıştır. İlgili teknolojiler, öğrenci ve öğretmen arasındaki mesafenin azalmasına yardımcı olarak eğitimin çok daha erişilebilir bir hal almasına yardımcı olmuştur (Karunaratne, 2023: 3). 20. yüzyılın ortalarında, radyo ve televizyonun eğitimde kullanılmasıyla birlikte uzaktan eğitimde ikinci döneme geçilmiştir (Demiray ve İşman, 2023: 95). Bahse konu ikinci dönemde radyo ve televizyon gibi yayın araçlarıyla eğitim sunulmaya

başlanmış ve bu durum uzaktan eğitimin çok daha geniş kitlelere ulaşmasına yardımcı olmuştur. Aynı zamanda bu zaman diliminde öğretmen ve öğrenci arasında bulunan etkileşimin sınırlı kaldığı bir dönem yaşanmıştır (Anderson ve Simpson, 2012: 3). 1920 yılından sonra İngiltere'de BBC'nin 10.000 okula radyo tabanlı dersler sunduğu bilinmektedir. Bu dönemde radyo ve televizyon, uzaktan eğitimi desteklemek için kullanılan en yaygın araçlar halini almıştır. Ancak bu dönemde de öğretmen ve öğrenci arasında etkileşim sınırlı kalmıştır (Demiray ve İşman, 2023: 95).

20. yüzyılın sonlarına doğru bilgisayar ve internetin ortaya çıkması ile birlikte uzaktan eğitimde yeni bir dönem başlamıştır. Bilgisayar teknolojilerinin gelişmesi ve internetin yaygınlaşmasıyla üçüncü nesil uzaktan eğitim devreye girmiştir (Anderson ve Simpson, 2012: 5). Bu dönemde iki yönlü sesli ve görüntülü etkileşim başlamıştır. 1960'lar ve sonrasında uzaktan eğitimde telekonferans sistemleri kullanılarak öğretmen ve öğrenciler arasında anında iletişim sağlanan bir döneme geçilmiştir. 1980'lerde ABD'de birçok üniversite, uydu ve fiber optik sistemlerle dersler sunmaya başlamıştır (Demiray ve İşman, 2023: 100). Bilgisayar aracılığıyla sunulan eğitim, öğrencilere daha fazla etkileşim ve iş birliği imkânı sunmuştur. Bu durum beraberinde özellikle telekonferanslar ve çevrimiçi tartışma forumlarıyla eğitimdeki etkileşim artmıştır (Anderson ve Simpson, 2012: 5). Uzaktan eğitimin dördüncü döneminde, uydu ve bilgisayar teknolojileri kullanılmaya başlanmıştır. Bilgisayar ağları ve internet kullanılarak etkileşimli uzaktan eğitim yapılmaya başlanmıştır. 1990'larda bilgisayar destekli uzaktan eğitim daha yaygın bir hale gelmiştir (Demiray ve İşman, 2023: 103). Bu dönem çevrimiçi kursların ve programların yaygınlaşmasına yol açmıştır. 21. yüzyılın başlarından itibaren milyonlarca öğrenci çevrimiçi programlara katılmakta ve bu sayede uzaktan eğitim, eğitim dünyasında ana akım bir yöntem haline gelmektedir (Karunaratne, 2023: 4). Karunaratne (2023) uzaktan eğitimin gelişim sürecinde yaşanan bu teknolojik değişimlerin yanı sıra, erişim, eşitlik ve başarı ile ilgili devam eden zorlukların da ele alınması gerektiğini belirtmektedir. Uzaktan eğitim teknolojinin sağladığı fırsatlar ekseninde büyürken, uzaktan eğitime erişimde karşılaşılan eşitsizlikler ve öğrenci başarısındaki farklılıklar hala büyük bir sorun teşkil etmektedir (Karunaratne, 2023: 1-4).

Şekil 2.6 Uzaktan eğitim örneği

Kaynak: <https://trakyauzaktanegitim.wordpress.com/2014/12/14/uzaktan-egitim-2/>
(Erişim:25.11.2024).

Günümüz koşullarına bakıldığında ise internet ve mobil teknolojilerin hızlı bir şekilde gelişimi ile beraber uzaktan eğitim sürecinin daha esnek ve kişiselleştirilmiş bir öğrenme ortamı haline geldiği görülmektedir. Yeni nesil uzaktan eğitim ortamı öğrenci ve öğretmen arasındaki etkileşimi artırmakta ve öğrenme sürecinin çok daha dinamik bir hale gelmesine yardımcı olmaktadır (Anderson ve Simpson, 2012: 7). Teknolojinin hızlı bir şekilde gelişim ile beraber uzaktan eğitim büyük bir değişime uğramıştır. Günümüzde sanal öğrenme ortamlarından uygun sistemlere, kişisel iletişim servislerinden Bulut tabanlı saklama alanlarına kadar pek çok teknolojik yenilik, uzaktan eğitimin kapsamını genişletmektedir (Demiray ve İşman, 2023: 106).

2.4 Pandemi Kavramı

“Pandemi” kelimesi, Yunanca “pan” ve “demos” anlamlarına gelen kelimelerden türemiştir. Bu kelime genellikle, bir ülke ya da birden fazla kıtada aynı anda yayılan bulaşıcı hastalık salgınını ifade etmek için kullanılmaktadır (Qui, 2017: 3). Kavramsal olarak pandemi ise küresel seviyede geniş çaplı sağlık krizlerine sebep olan bulaşıcı hastalıkların geniş kitlelere yayılımı şeklinde ifade edilmektedir. 21. yüzyılda pandemi kavramı COVID-19 salgınıyla beraber yeniden gündeme gelmiştir. Dünya Sağlık Örgütü (2020), pandemileri ulusal sınırları aşan ve küresel ölçekte halk sağlığını tehdit eden olaylar olarak tanımlamaktadır. Pandemielerin sadece sağlık

alanında değil, ekonomik, sosyal ve psikolojik boyutlarıyla da büyük bir etki yarattığı söylenebilir. Özellikle COVID-19 pandemisi iş gücü piyasasından eğitim sistemlerine, bireysel yaşamdan toplumsal ilişkilere kadar geniş bir etki alanına sahip olmuştur (WHO, 2020).

Şekil 2.7 Covid-19 Pandemisi örneği

Kaynak: <https://armatorlerbirligi.org.tr/arsivler/portfolio-item/ics-covid-19-guncel-duyurusu-10-ocak-2022> (Erişim:18.11.2024).

Toplumların başından geçen pandemiler, sağlık sisteminin kapasitesini sınamakta ve aynı zamanda halk sağlığı politikalarının ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle geçtiğimiz yıllarda etkilerini hissettiren COVID-19 sürecinde ülkeler arasındaki sağlık sistemi kapasitesi ve stratejik müdahaleler arasındaki farklılıklar ortaya çıkmıştır (Ferguson vd., 2020: 3-5). Örneğin Yeni Zelanda'nın erken dönemde uyguladığı sıkı karantina tedbirleri ve geniş çaplı test politikası, vaka sayılarının kontrol altına alınmasına yardımcı olurken (Baker vd., 2020: 1-2), İtalya ve ABD gibi ülkelerde başlangıçtaki müdahale eksiklikleri salgının hızla yayılmasına yol açmıştır (Lazzerini ve Putoto, 2020: 641-642).

Pandemiler yalnızca sağlık alanında etki yaratan bir olgu olmadığından sosyo ekonomik etkileri de geniş çaplı bir şekilde hissedilmektedir. Dünya genelinde iş gücü piyasalarında önemli değişimlerin yaşanmasına ek olarak pek çok sektörün durma noktasına geldiği söylenebilir. Bu durumda işsizlik oranlarının artmasına ve gelir dağılımında adaletsizliğin derinleşmesine yol açmıştır (ILO, 2020). Tüm bunlara ek olarak eğitim alanında önemli sorunların ortaya çıktığı ve uzaktan eğitim

modellerinin yaygınlaşmasına rağmen düşük gelirli ülkelerde eğitim eşitsizliklerinin belirgin hale geldiği görülmüştür (UNESCO, 2020).

Şekil 2.8 Pandemi dönemi kişiler arası etkileşim örneği

Kaynak: [https://armatorlerbirliigi.org.tr/arsivler/portfolio-item/ics-covid-19-guncel-duyurusu-10-ocak-2022\(11.11.2024\)](https://armatorlerbirliigi.org.tr/arsivler/portfolio-item/ics-covid-19-guncel-duyurusu-10-ocak-2022(11.11.2024)).

Ayrıca pandemi dönemlerinde toplumların psikolojik sağlığının da büyük oranda etkilendiğini söylemek mümkündür. Uzun süreli bir şekilde gerçekleştirilen sosyal izolasyon, ekonomik kaygılar ve belirsizlik bireylerin psikolojik sağlığının ciddi şekilde bozulmasına sebep olmaktadır (Brooks vd., 2020: 915-918). Böyle dönemlerde özellikle depresyon, anksiyete ve stres bozukluklarında artışlar gözlemlenmiştir (Pfefferbaum ve North, 2020: 510-512).

2.5 Pandeminin Özellikleri

Pandemi, bir hastalığın geniş kitleleri etkisi altına alması ve hızlı bir şekilde yayılmasını ifade etmektedir. Pandemilerin toplum üzerindeki etkileri virüsün bulaşma hızına ek olarak insanların bağışıklığına, patojenik yeteneğe, bireyler arasında kurulan temasa ya da topluluklar arasındaki bulaş özelliklerine bağlı bir şekilde değişim göstermektedir. Aynı zamanda ülkeler tarafından sunulan tıbbi bakımın kalitesine göre de pandeminin yayılımı değişmektedir. Bir ülkenin sağlık ile alakalı altyapısının, biyolojik tehditlerden ya da pandemik olaylardan önce doğru şekilde hazırlandığında pandeminin yayılım hızının azaltılması ya da tamamıyla engellenmesi mümkün hale gelmektedir (Çınar ve Özkaya, 2020: 37). Ancak meydana gelen bütün salgınlar da Pandemi olarak tanınmamaktadır. Pandeminin ilan

edilmesi sürecine bakıldığında öncelikle Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından küresel bir pandemi olduğuna karar verilmesi gerekmektedir. DSÖ hastalıkla alakalı belirtileri izlemekte ve dünyanın dört bir yanında bulunan sağlık uzmanlarından tavsiye almaktadır. Sonrasında ise DSÖ tarafından resmi bir açıklama yapılmakta ve pandeminin etkisini azaltmak için adımlar atılmaya başlanmaktadır (Health Direct, 2024).

Pandemiler genellikle COVID-19'a neden olan korona virüs gibi bir virüsün insanları ilk kez enfekte etmeye başlamasıyla meydana gelmektedir. Yayılım gösteren yeni virüsler önceleri var olandan kolay bir şekilde yayılma ve daha geniş kitleleri enfekte etme özelliğine sahiptir. Bu durumun en önemli sebebi bu virüse karşı bireylerin bağışıklığının bulunmamasıdır. Genellikle ortaya çıkan yeni virüse karşı koruma sağlayacak herhangi bir aşı ya da başka ilaçlar da bulunmamaktadır (Morgan, 2023: 1).

Pandemiye yol açan grip salgınlarının her 50 yılda bir gerçekleştiği tahmin edilse de bazı durumlarda salgın aralıklarının daha kısa olduğu da görülmektedir. Örneğin 1918 ve 1919 yıllarında yaşanan grip salgının ardından 20. yüzyıl içerisinde iki grip salgını daha yaşanmıştır. 1957 yılında yaşanan Asya gribi salgını ve 1968 yılında yaşanan Hong Kong gribi salgını birbirini ardına yaşanan salgınlardandır. 1970 yılına kadar süren Hong Kong gribi 4 milyona varan ölüme yol açmıştır. Bu yıllardan sonra bilinen en geniş salgın ise 2009 yılında yaşanarak dünyanın pek çok bölgesine yayılmıştır (Rogers, 2024: 1).

2019 yılında Çin'de ortaya çıkan COVID-19 salgını ise günümüze en yakın salgın olmaktadır. Viral zatürre salgını olarak ortaya çıkan bu hastalık ciddi bir bulaşıcılığa sahip olmakla birlikte dünya genelinde hızlı bir şekilde yayılım göstermiştir. COVID-19 mekânsal anlamda ciddi bir yayılım alanına sahip olmanın yanı sıra çok fazla insana aynı anda bulaşma özelliği ile daha önceki salgınları oldukça geride bırakmıştır. COVID-19 salgını küresel anlamda halk sağlığı için ciddi bir tehdit meydana getirmiştir (Ferrer, 2020: 323).

Salgın sürecinde dünya çapında çeşitli değişim ve dönüşümlerin ortaya çıktığı ve tüm toplumların hayatını büyük oranda etkilediğini söylemek mümkündür. Uzakdoğu'da ortaya çıkmasına rağmen kısa bir zaman içerisinde bütün dünyayı etkisi altına alan COVID-19 virüsü, tüm alanlarda çeşitli aksaklıklara sebep

olmuştur. Bu açıdan ortaya çıktığı ilk günden itibaren siyasi ve sosyal bütün alanlarda katı kuralların uygulamaya geçirilmesi gerekmiştir (Kırmızıgül, 2020: 284).

Tarihin başından itibaren toplumlarda ortaya çıkan salgınlar belirsizlik ve kriz gibi durumları oluşturmaktadır. Bu kriz ve belirsizlik durumları ise toplumların duygusal ve psikososyal durumunu negatif yönde etkilemektedir. Bu olumsuz etkilerle başa çıkılabilmesi adına ise toplumların psikolojisinin sağlamlaştırılması oldukça önemlidir. Geleceğe karşı umutların negatifleşmesine sebep olan tüm sıkıntılar toplumun güven duygusunu da zedelemektedir (Beck, 1988: 122). Bu bağlamda ülkelerin toplum sağlığını korumak için hareket ederken aynı zamanda insanların doğal hayatına geri dönebilmesine yardımcı olması da gerekmiştir. Dünya genelinde virüs yayılımını engelleyebilmek adına ciddi kısıtlamalara gidilmesi sosyal hayatın neredeyse durma noktasına gelmesine yol açmıştır. Yaşanan salgının pandemi ilan edilmesi ile birlikte ise ortaya çıkan olumsuzluklar hem sosyal hem de siyasi anlamda etkilerini artırmıştır. Ticaret, ulaşım ve sağlık sektörüne ek olarak sosyal etkinlikleri de büyük ölçüde etkileyen bu salgın ülkenin çaresizlik hissine bürünmesine sebep olmuştur (Balcı ve Çetin, 2020: 41).

Dünya genelinde etkilerini hissettiren COVID-19 salgını Türkiye’de de sosyal hayatı ve ekonomik şartları etkisi altına almıştır. Salgın sürecinde sağlık kavramının ticari bir meta haline alması, sistemin neredeyse iflasına yol açarak yaşanan deneyimler emsal bir örnek olmuştur (Varol ve Tokuç, 2020: 580). Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı tarafından yayınlanan ve her gün güncel olarak halka sunulan korona virüs tablosu, internette ve televizyonda yayınlanmıştır. 2020 yılının Mart ayında ilk kez Türkiye’de görülen korona virüs, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de pek çok olumsuzluğa yol açmıştır (Sağlık Bakanlığı, 2020). Zaman içerisinde ölüm sayısının artması Türkiye’de sosyal ve ekonomik düzeni derinden etkilemiştir (Budak ve Korkmaz, 2020: 65).

Şekil 2.9 Pandemi dönemi sosyal mesafe kuralına örnek

Kaynak: <https://www.trthaber.com/haber/gundem/bakanliktan-sosyal-mesafe-guncellemesi-592490.html>(12.11.2024).

Türkiye’de alınan önlemler öncelikle sosyal mesafe kuralları dâhilinde insanların birbirinden uzak tutulmasına yönelik gerçekleştirilmiştir. Alınan ilk karar 65 yaşının üzerindeki bireylerin sokağa çıkmasının önüne geçmek olmuştur. Aynı zamanda kronik hastalığa sahip olanların da sokağa çıkmasının tehlikeli olduğunun altı çizilmiştir (Bilge, 2020: 102). Sonrasında ise kısmi yasaklar ve sosyal izolasyon tedbirleri uygulanmaya başlamıştır. Alınan önlemler beraberinde Türkiye ekonomisi hem ulusal hem de yerel düzeyde durma noktasına gelmiştir (Coşkun Karadağ, 2020: 401). Yasaklar sorunun bir yere kadar çözümü olsa da toplumların evde kalması birçok problemin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Öncelikle temel gıda ihtiyacı, ilaç ve gıda temininde yaşanan zorluklar ve gündelik rutin işlerin yapılamaması gibi pek çok yaşantı insan hayatını sıkıntıya sokmaya başlamıştır (Bilge, 2020: 102).

2021 yılında İçişleri Bakanlığı tarafından yayınlanan salgınla mücadele ile ilgili genelgede, hafta sonları vatandaşların yoğun bir şekilde bulunduğu noktalarda çeşitli sınırlamalar olacağı belirtilmiştir. Piknik alanları ve yürüyüş alanlarında uygulanan bu önlemler daha sonra ören yerleri ya da spor alanları gibi pek çok alanı kapsayacak şekilde genişletilmiştir. İçişleri Bakanlığı il ve ilçelerde vaka sayısının artması ya da azalması doğrultusunda önlemlerin çeşitleneceğini ifade etmiştir. Toplumsal düzenin devamlılığı için güvenlik ve denetim tedbirleri de uygulandığında bu süreçte temel tıbbi malzemelerin fiyat artışlarıyla da mücadele edilmeye

başlanmıştır. Süreçte ortaya çıkan en önemli olumsuzluklar eğitim alanında kendini göstermiştir. Eğitimde uzaktan eğitim modelinin uygulanmaya başlaması, pandemi sürecinde eğitimden geri kalınmamasına yardımcı olmuştur (Çınar ve Oğuz, 2020: 6).

2.6 Eski Salgın Dönemlerinde Dünya Ülkelerinin ve Türkiye'nin Durumu

Dünya tarihine bakıldığında meydana gelen en önemli konulardan birinin salgın hastalıklar olduğu dikkat çekmektedir. Geçmiş dönemde ortaya çıkan salgın hastalıklara bakıldığında ise insanlık tarihinin göz ardı edilemeyecek dönemlerinin bu salgın hastalıkları esnasında yaşandığı görülmektedir.

Toplumsal yapıyı derinden etkileyen bu salgın hastalıklar önemli sağlık ve ekonomik reformların ortaya çıkmasına da sebep olmuştur. Bu salgın hastalıklardan ilk belgelerini M.Ö. 430 yılında Atina'da ortaya çıkan Atina vebası olarak bilinmektedir. İlgili salgın Peloponez Savaşı sırasında yoğun şehir nüfusları arasında hızla yayılmış ve nüfusun %25'inden fazlasını kaybetmesine yol açmıştır. Bu durum şehirde yasa ve düzenin çöküşüne sebep olmuş ve halk arasında umutsuzluğa neden olmuştur (Huremović, 2019: 10).

Avrupa geneline bakıldığında pek çok salgın hastalıkla yüzleşildiği ve ilgili salgınlar neticesinde çeşitli değişikliklerin meydana geldiğini söylemek mümkündür. Orta Çağ döneminde Roma İmparatorluğu'nun çöküşüne bakıldığında Kara Veba salgının ortaya çıkardığı tahribat dikkat çekicidir. Salgının arkasındaki sebeplere bakıldığında ise Köylülerin çok fazla çocuk yapmaya başlamasıyla meydana geldiği belirtilmektedir (Tekin, 2021: 336-339). 14. yüzyılda ortaya çıkan Kara Veba salgını Avrupa'daki nüfusun %60'ının ölmesine sebep olarak kıtanın hem sosyal hem de ekonomik dokusunun yeniden şekillenmesine sebep olmuştur. İlgili salgın tarım ve sanayide yeni işçi ihtiyacını doğurmuş ve bu durumda teknolojinin ve iş gücü verimliliğinin gelişimine katkıda bulunmuştur. Bununla birlikte şehirlerde sağlık politikalarının ve karantina uygulamalarının temellerinin de 14. yüzyıla dayandığı düşünülmektedir (Huremović, 2019: 16-18).

Daha sonraki yıllarda ortaya çıkan kolera salgını ise tarihin en ölümcül hastalığı olarak kabul edilmektedir. Bağırsak enfeksiyonu olarak ortaya çıkan hastalık özellikle Hindistan'da yerleşik bir hastalık olarak nitelendirilmektedir. Farklı

ülkelerde ve farklı zaman dilimlerinde nüks eden bu hastalığın farklı isimlerle adlandırıldığı da düşünülmektedir (Barua, 1992: 1-2). Hastalığın Avrupa'ya hızlı bir şekilde yayılmasının pek çok nedeni vardır. Öncelikle Hindistan nüfusunun orantısız bir şekilde artış göstermesi ve buna bağlı olarak yerleşim yerlerinde zorlukların ortaya çıkması, ayrıca batıya varan ticaret yolları ile İngiliz sömürgeleri, ilgili sebeplerin başında yer almaktadır. 19. yüzyılın başlarında İngilizlerin bu bölgeyi sömürge haline getirmesi ise salgının ticaret yolları üzerinden Avrupa'ya taşınmasına yol açmıştır (Yaşayanlar, 2015: 11-12). Sonrasında İngilizlerin ticaret yolları üstünde yer alan pek çok ülkenin de salgından nasibini aldığı düşünülmektedir. Afrika, Asya ve Japonya'ya kadar varan kolera salgının özellikle verimlilik ve iş gücünde azalma gibi ekonomik ve sosyal sorunlara sebep olduğu söylenebilir. Bununla birlikte ortaya çıkan sosyal eşitsizlikler ve sosyal değişim gibi konular da salgınla ilişkilendirilmektedir (Tekin, 2021: 337). Salgının etkisini uzun yıllar boyunca hisseden Avrupa ülkeleri yaşadığı sorunlardan ders çıkarmaya başlamış ve bu dönemde halk sağlığı ya da çevre reformu gibi konular bilinçli bir şekilde gündeme gelmiştir. Uygun ekonomik altyapının ve teknolojinin de var oluşuyla birlikte bu kararların uygulanabileceği sonucuna varılmıştır. Ortaya çıkan durum hem bilimsel hem de teknolojik ilerlemeler motive eden bir güç olarak algılanmaktadır. Farklı bir taraftan ise kamusal alanda çevre kirliliğinin önlenmesine ve temiz su temin edilmesine dair çalışmaların bu dönemde arttığı ve devletin bu konularda daha dikkatli davranması gerektiğinin bilincine vardığı bir dönem yaşanmıştır (Rosenberg, 2020: 453-459).

Nüfusun hızlı bir şekilde artması, kötü beslenme şartlarının ortaya çıkması, kitlesel düzeyde yaşanan hareketlilikler, hijyen alanında meydana gelen sıkıntılar, sağlık hizmetlerine erişim konusunda yaşanan zorluklar ya da savaş gibi birçok negatif etken salgınların en önemli sebepleri arasında değerlendirilmektedir (Price-Smith, 2009: 187). Ancak bu nedenlerin belirli aralıklarla ortaya çıkması, salgınların da düzensiz aralıklarla tarih sahnesine çıkmasına yol açmıştır. Bu durum belirli dönemlerde milyonlarca insanın hayatını kaybetmesine de sebebiyet vermiştir. Özellikle 15-20 yıl ara vererek ortaya çıkan griplerin farklı belirtileri tetikleme ve kolay bir şekilde yayılım göstermesi, ilgili salgınların insan hayatının bir parçası olduğunu göstermektedir (Yolun, 2012: 43). Bu griplerden birisi olan 1918-1920 yılları arasında yaşanan İspanyol Gribi, modern tıp ve epidemiyolojinin geliştiği bir

dönemde meydana gelen ilk küresel salgın olarak değerlendirilmektedir. Dünya genelinde 50 milyondan fazla insanın ölümüne neden olan bu salgın, özellikle genç ve sağlıklı bireyleri etkileyerek olağan dışı bir demografik etki yaratmıştır. Türkiye’de ise benzer şekilde okullar ve kamu kurumları kapatılmış, halk sağlığı önlemleri artırılmıştır (Huremović, 2019: 20-22). İspanyol gribinin ortaya çıkış nedenlerinden birisinin birinci Dünya Savaşı’ndaki asker eksikliği olduğu düşünülmektedir. Bu dönemde askere ihtiyacının sömürge ülkelerden karşılanması virüsün yayılımının en önemli sebepleri arasında görülmektedir. Özellikle İngiltere ve Fransa gibi ülkeler sömürgesi altında bulunan ülkelerden 50.000’in üzerinde asker getirmiştir. Bu askerlerin kendi ülkelerinden aldığı virüsleri diğer ülkelere taşıması neticesinde İspanyol gribinin ortaya çıktığı düşünülmektedir(Erkoreka, 2009: 192).

Ancak bu salgının savaş yıllarında meydana gelen bir salgın olmasının yanı sıra bu dönemde iletişim ve haberleşme araçlarının gelişmemesi, gribin ortaya çıkardığı ekonomik etkilerin belirlenmemesine sebep olmaktadır. 1918 yılında yayınlanan yerel gazetelerde işletmelerin %40’a varan gelir kaybına sahip olduğu yazılmıştır. Büyük marketlerde ise bu oran %50’lere varmaktadır. Buradan yola çıkıldığında ilgili salgını, kısa vadeli ekonomik sonuçlara ek olarak insan sermayesinde azalma yaşanması sebebiyle uzun vadeli ciddi sonuçlara sebep olduğunu söylemek de mümkündür (Garrett, 2007: 19-21).

İspanyol gribini takiben 1968 yılında ortaya çıkan Hong Kong gribi ise birden çok virüsün bir araya gelerek orijinal virüslerden farklı bir yapıyı ortaya çıkardığı bir salgındır. İlk kez Hong Kong’da görüldüğü için Hong Kong gribi olarak adlandırılmaktadır. Bu hastalığın etkileri henüz giderilmemişken 2000’li yıllarda ortaya çıkan SARS salgını ise yine Hong Kong da ortaya çıkan bir salgın türüdür. 2003 yılına kadar Dünya genelinde hızlı bir şekilde yayılan SARS salgını sebebiyle de pek çok insanın hayatını kaybettiği bilinmektedir. Haftalar içerisinde bu salgının 37 ülkeye yayıldığı bilinmektedir. Hastalığın dünya üzerindeki etkilerine bakıldığında öncelikle ekonomik etkilerinin 40 milyar dolar civarında olduğu söylenebilir. Kaybın büyük bir kısmı turizm gelirlerinde ortaya çıkmıştır. (Tekin, 2021: 338-340).

Şekil 2.10 Sars virüsünün en çok yayıldığı Hong Kong görseli

Kaynak:<https://www.bbc.com/turkce/haberler-44219849> (Erişim:09.12.2024).

SARS gribinden sonra ciddi ekonomik etkiler yaratan domuz gribi ise sadece sabun, temizlik ürünü ve ilaç temin eden firmaların olumlu etkilenmesine yol açmıştır. Bu tarz işletmelerin gelirinin yaklaşık olarak 10 milyar dolar civarında artış gösterdiği rapor edilmiştir (Orkunoğlu, 2009: 2-3). Bilinen son salgın ise 2019 yılında ortaya çıkan korona virüs salgınıdır. 2019'un sonunda Çin'de ortaya çıkan bu virüs 2020 yılında hem Avrupa'ya hem de Amerika'ya hızlı bir şekilde yayılım göstermiştir. İnsanlar arasında hızlı bir şekilde bulaşma ihtimali bulunan salgın aynı zamanda cansız eşyalar üzerinde de yaşayabilen virüsler sebebiyle etkilerini hissettirmektedir. Hastalığın belirtilerine bakıldığında öncelikle yüksek ateş, kuru öksürük, nefes almada zorluk ve boğaz ağrısı gibi çeşitli belirtiler öne çıkmaktadır. Bağışıklık sistemi zayıf olan bireylerde ve yaşlılarda daha fazla ölüme sebep olan bu virüse yakalananların sayısının dünya genelinde 300.000'e yakın olduğu düşünülmektedir. Yine bu virüsten hayatını kaybeden kişilerin sayısı ise 4.500.000 civarındadır (Tekin, 2021: 338-342).

2.7 Daha Önce Yaşanmış Salgınlarda Dünyada Eğitim Süreci

Tarihte bildirilen ilk salgınlardan birisi olan Kara Veba salgını Avrupa nüfusunun %60'ını yok ederek ciddi bir iş gücü eksikliğine yol açmış, bu durum da feodalizmin çöküşünü hızlandırmıştır. Aynı zamanda salgın sonrası Prag (1348), Krakow (1364) ve Padova (1399) gibi tıp okulları açılmıştır. Tıbbi eğitime dahi

ihtiyacın artmasıyla doğrudan ilişkili olan bu durumun yanı sıra, salgından sonra sağlık hizmetleri ve karantina uygulamaları gibi halk sağlığı önlemleri de eğitimin önemli bir parçası olarak ortaya çıkmıştır. 1918 yılında yaşanan İspanyol gribi pandemisi esnasında ise mektup yoluyla eğitim, özellikle yüz yüze eğitimin sürdürülemez olduğu durumlarda bir alternatif olarak öne çıkmıştır. Demiryolu ağlarının yaygınlaşması ve posta sisteminin güvenilirliği, bu tür bir eğitimin yayılmasını mümkün hale getirmiştir. Sürdürülen yöntem daha sonra radyo ve televizyonun eğitimde kullanılmasıyla daha da gelişmiş bir hal almıştır (Spielman ve Sunavala-Dossabhoy, 2021: 2-4).

19. yüzyılın sonlarına doğru yaşanan pandemiler özellikle okulların kapanmasına yol açtığından eğitim süreçlerinde aksamaların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. 1957 yılında yaşanan Asya gribi salgını esnasında enfeksiyonlar okulda hızlı bir şekilde yayılım göstermiş ve bu durum okulların kapanmasına ve eğitimin kesintiye uğramasına sebep olmuştur. Japonya’da ise 500.000 çocuğun etkilendiği bildirilmiş ve bu durum eğitimde önemli bir kesintiye yol açmıştır (Grosvenor ve Priem, 2022: 582). Yakın geçmişte yaşanan koronavirüs pandemisi ise dünya genelinde eğitim sisteminin benzeri görülmemiş bir şekilde etkilenmesine yol açmıştır. 2020 yılında okulların kapanması ile birlikte 1,5 milyar çocuğun eğitimden mahrum kaldığı düşünülmekle beraber 500 milyon çocuk uzaktan eğitime dahi erişim sağlayamamıştır. Süreçte öğrencilerin sadece öğrenim kayıplarına değil eş zamanlı olarak sağlık, beslenme ya da psikososyal gibi alanlarda da kayba uğradığı bilinmektedir (UNESCO, 2020: 3). Bu noktada pandemilerin eğitim üstünde yarattığı etkilerin sadece anlık değil uzun vadede de ciddi sonuçlar doğurduğunu söylemek mümkündür (Grosvenor ve Priem, 2022: 585).

2.8 Pandemi Sürecinin Meslek Lisesi Eğitim Sistemlerine Etkisi

Korona virüs pandemisinin eğitim üzerindeki etkileri geniş kapsamlı bir şekilde kendini hissettirmiştir. Pandemi sürecinde okulların kapanmasıyla beraber eğitim sistemi dünya genelinde büyük bir dönüşüm yaşamıştır. UNESCO tarafından yayınlanan veriler gereğince 190’ın üzerinde ülke okulları kapatmış ve bu durum yaklaşık 1,6 milyar öğrencinin eğitimden mahrum kalmasına yol açmıştır (UNESCO, 2020: 3). Bu ani kapanışlar uzaktan eğitimi zorunlu hale getirmiş ve eğitimde dijitalleşmenin hızlanmasına neden olmuştur. Ancak bu süreçte teknolojiye erişimi

olmayan öğrenciler için eğitim eşitsizlikleri daha da belirgin hale gelmiştir (OECD, 2020: 5).

Şekil 2.11 Televizyondan uzaktan eğitim görseli

(Kaynak: Çelik, 2020: 1).

Uzaktan eğitimin yaygınlaşmasıyla birlikte dijital okuryazarlık ve altyapı eksiklikleri eğitimciler ve öğrenciler için büyük bir sorun haline gelmiştir. Özellikle düşük gelirli aileler ve gelişmekte olan ülkelerde, internet erişimi ve cihaz yetersizliği ciddi bir engel oluşturmuştur (Anderson ve Perrin, 2020: 1). Eğitimdeki bu dijital uçurum öğrencilerin akademik başarılarını olumsuz etkilemiş ve eğitim kalitesinin düşmesine yol açmıştır. Öğrencilerin derslere katılım oranlarında da ciddi bir düşüş gözlemlenmiştir (Kuhfeld vd.2020: 1176). Türkiye özeline bakıldığında eğitime verilen bir haftalık ara neticesinde TRT-EBA TV katkıları ile Eğitim Bilişim Ağı (EBA) üzerinden dersler başladığı söylenebilir (Arkan, 2020: 1).

Şekil 2.12 EBA- TRT ve TV katkıları ile Eğitim Bilişim Ağı

(Kaynak: Arkan, 2020: 1).

Pandemi sürecinde uzaktan eğitim, öğrencilerin akademik gelişimlerinin yanı sıra psikolojik sağlıklarını da etkilemiştir. Öğrenciler sosyal izolasyon nedeniyle akranlarıyla etkileşimlerini kaybetmiş ve bu durum birçok gençte kaygı ve depresyonun artmasına neden olmuştur (Loades vd., 2020: 1218). Özellikle uzun süre ekran başında geçirilen zaman, öğrencilerin zihinsel yorgunluklarını artırmış ve motivasyonlarını azaltmıştır (García ve Weiss, 2020: 7).

Pandeminin eğitimle alakalı uzun vadeli etkileri günümüzde halen daha tam olarak bilinmemekle beraber yaşanan süreç eğitim politikalarında köklü değişikliklerin gerekliliğini gözler önüne sermiştir. Uzaktan eğitimin çok daha sürdürülebilir ve erişilebilir bir hale gelebilmesi için dijital altyapının güçlendirilmesine ek olarak dijital becerilerin artırılması da önem taşımaktadır (Reimers ve Schleicher, 2020: 4).

Şekil 2.13 Pandemi dönemindeki meslek lisesi örneği

Kaynak:https://necatibeyktml.meb.k12.tr/icerikler/grafik-ve-fotograf-alani_13706833.html,(Erişim:19.11.2024).

<https://gstf.kastamonu.edu.tr/images/2018/haber/3378/ozgunbaski2.jpg>

Öğrencilere sunulan genel eğitime ek olarak bazı okullarda mesleki eğitim verilmektedir. Mesleki eğitim, yeteri kadar uzmanlığa erişen kişilerin özel nitelikli görevlere hazırlanabilmesi için sunulan bir eğitim şekli olarak tanımlanabilir. Bu kapsamda mesleki eğitim için, eğitim ve meslek üyelerinin senkronize bir şekilde gelişim göstermesi gerektiği söylenebilir. Uzaktan eğitim sürecinde eğitim ve meslek öğelerinin dengeli bir şekilde sunulabilmesi için oldukça etkin bir ortam hazırlanması gerekmektedir. Ancak birkaç alanın dışında bu birlikteliği sağlamak ne yazık ki mümkün olmamaktadır (Çelik ve Bedir, 2022: 2532-2535). Konuyla ilgili Akbel ve Beşaltı (2021) tarafından yapılan bir çalışmada uzaktan eğitimle birlikte meslek lisesi öğrencilerinin uygulama yapamaması büyük olumsuzluklar doğurduğu üzerinde durulmaktadır. Bununla birlikte altyapı ve erişim sorunları nedeniyle meslek lisesi öğrencilerinin uzaktan eğitim sürecinden memnun kalmadığı ifade edilmektedir. Benzer şekilde Metin, Gürbey ve Çevik (2021) uzaktan eğitim sürecinde etkileşimin azaldığını ve etkin bir süreç oluşturulamadığını ifade etmektedir. Özellikle öğretmen ve öğrencilerin yüz yüze gelememesini büyük sorunlar yarattığını ifade eden araştırmacılar, göz temasının önemli olduğuna değinmekte ve uzaktan eğitim sürecinde iletişimin olumsuz etkilendiğinin altını çizmektedir (Metin, 2021: 66-89).

2.9 Salgın Döneminden Sonra Uzaktan Eğitimin Tasarım Öğretimine Faydası

Salgın döneminden sonra uzaktan eğitimin tasarım öğretimine faydalarına bakıldığında pandemi sürecinde dijital dönüşümün ortaya çıkardığı faydalarla paralel bir döngünün yaşandığı söylenebilir. Eğitim sisteminde yaşanan ani kapanma ile birlikte dijital dönüşüm zorunlu hale gelmiş ve bu süreçte uzaktan eğitim teorik ve uygulamalı derslerde önemli bir araç halini almıştır. Tasarım eğitimi gibi derslerde uzaktan eğitimin farklı faydaları olduğu düşünülmektedir. Uzaktan eğitim teknolojileri ile birlikte eğitim sürecinde esneklik ve bilgiye kolay erişim imkânı tanındığından, öğrencinin bireysel öğrenme hızına uygun bir ortamda öğrenim görmesine imkân tanınmaktadır (Al-Nuaimy vd., 2021: 30).

Farklı teknolojilerin kullanılması tasarım eğitimi gibi uygulamalı alanlarda da olumlu etkiler yaratmıştır. Konuyla ilgili gerçekleştirilen bir araştırmaya göre Zoom ve Google Classroom gibi platformlar, öğrencilerle öğretmenlerin anlık iletişim kurmasına olanak sağladığından, bireysel geri bildirim imkânı ortaya çıkmış ve bu durum öğrencilerin öğrenme motivasyonunu artırmıştır (Fewella, 2023: 1706). Ayrıca tasarım derslerinde kullanılan videolar ve çevrimiçi kaynaklar, öğrencilerin görsel ve işitsel öğrenme deneyimlerini desteklemiştir (Fewella, 2023: 1707). Öğrenciler dijital araçlardan faydalanarak öğrenme sürecini kontrol etme becerileri geliştirmekte ve bu sayede hem yaratıcılık hem de problem çözme yeteneğini artırmaktadır. Proje bazlı öğrenme modeli ile dijital platformların birleştirilmesi, öğrencilerin yaratıcı fikirler geliştirmesine katkıda bulunmaktadır (Fewella, 2023: 1705-1706). Uzaktan eğitim fiziksel mekân kısıtlılığını ortadan kaldırıldığından farklı coğrafi bölgelerde bulunan öğrencilerin aynı derse katılımı daha kolaylaşmaktadır. Eğitimde eşitliği büyük ölçüde destekleyen bu durum erişilebilirlik anlamında da önemli bir ilerlemedir (Kılınç ve Medeni, 2023: 222). Bütün bu bilgilerden hareketle uzaktan eğitimin tasarım eğitimi için yeni fırsatlar sunduğunu söylemek mümkündür. Dijital platformlar tarafından sunulan esneklik ve etkileşim sayesinde eğitim süreci zenginleşmektedir. Ancak sistemin etkin bir şekilde uygulanabilmesi adına öğretmenlerin yanı sıra öğrencilerin dijital becerilerini geliştirilmesi de oldukça önemli bir konudur (Izgı Onbaşılı ve Sezginsoy Şeker, 2021:730).

3 GRAFİK TASARIM EĞİTİMİNDE UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMALARI VE KARŞILAŞILAN ZORLUKLAR

3.1 Grafik Tasarım Eğitiminin Özellikleri ve Gereksinimleri

Grafik tasarım eğitimi temelde öğrencinin teorik ve pratik beceriler kazanmasını hedefleyen kapsamlı bir süreci oluşturmaktadır (Kirk ve Kennedy, 2001: 93). Bu eğitim öğrencilerin yalnızca teknik beceriler kazanmalarını değil, aynı zamanda tasarım düşünme ve problem çözme yeteneklerini geliştirmelerini amaçlamaktadır (Wong vd., 2018: 73). Peng ve Zhang (2014) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada grafik tasarım estetik ve sanat açısından somut ya da soyut olabilen bir şeyi belirli işlemler sonucunda ürün haline getirmek şeklinde tanımlanmaktadır. Bu bağlamda grafik tasarım, meydana getirilmesi planlanan ürüne dair düşünme, planlama ve yapma aşamalarını kapsayan bir süreçtir. Bu süreç sonucunda özgün bir ürünün ortaya konması planlanmaktadır (Peng ve Zhang, 2014).

Şekil 3.1 Grafik tasarım bölümü görseli

Kaynak: https://diclektml.meb.k12.tr/icerikler/grafik-ve-fotograf-alani_3967697.html (Erişim:13.11.2024).

Grafik tasarım eğitiminde tasarımcıların estetik ve teknik açıdan dengeli çözümler üretme yetkinlikleri geliştirilmektedir. Eğitimin önemli bir parçası olan

görsel konsept geliştirme süreci, geleneksel grafik tasarımın bir parçası olmakla birlikte öğrencilere içerikleri organize etme ve hedef kitleye en uygun şekilde sunma becerisi kazandırmaktadır (Ülger, 2020: 572). Bu süreç multimedya eğitim projelerinde de sıkça kullanılır ve eğitim materyallerinin etkili bir şekilde sunulmasına olanak tanımaktadır (Kirk ve Kennedy, 2001: 93). Eğitim sürecinde öğrencilerin hem elle hem de dijital araçlarla tasarım yapmayı öğrenmeleri önemli bir konudur. Geleneksel eğitimde kullanılan kalem, kağıt ve eskiz teknikleri, öğrencilerin el-göz koordinasyonu becerilerini geliştirmekte ve yaratıcılıklarını teşvik etmektedir (Alhajri, 2016: 424).

Şekil 3.2 Meslek liselerinde grafik tasarım eğitimi

(Kaynak: MEB, 2024: 1).

Geçmişten günümüze bilinen geleneksel yöntemlere ek olarak dijital grafik tasarım eğitimi de günümüzde oldukça önemli bir unsurdur. Tasarım sürecinde bilgisayarların kullanılması hızlı çözümler sunmakta ve öğrencilerin tasarım düşünme becerisini geliştirmektedir. Dijital araçların kullanımı olumlu bir tablo çizse de tasarım kalitesini otomatik olarak artırmayacağı unutulmamalıdır. Onun yerine öğrencinin dijital ve geleneksel yöntemleri bir arada kullanarak dengeli bir yaklaşım geliştirmesi gerekmektedir (Alhajri, 2016: 425). İnternet tabanlı projelerde bant genişliği kısıtlamaları, grafiklerin boyutunu ve kullanılacak gömülü nesnelerin seçimini etkilemektedir. Teknik becerilerin grafik tasarım eğitimine entegre edilmesi, öğrencilerin gelecekteki mesleki ihtiyaçlarını karşılamaları açısından kritik öneme

sahip olmaktadır (Kirk ve Kennedy, 2001: 94). Grafik tasarım eğitiminde dijital araçların kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte, öğrencilerin bilgisayar destekli tasarım programları konusunda da yetkin olmaları beklenmektedir. Bütün bunlara ek olarak grafik tasarım eğitimi, yalnızca dijital becerilerle sınırlı kalmamakta aynı zamanda öğrencilerin tasarım düşüncelerini ve eleştirel yaklaşımlarını da geliştirmektedir (Wong vd. 2018: 74).

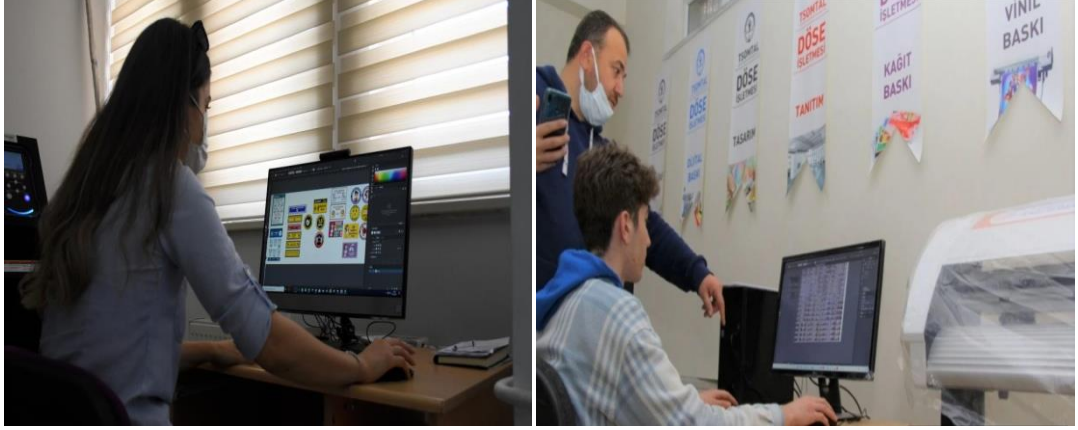
Grafik tasarım eğitimi, öğrencilerin problem çözme yeteneklerini geliştirmeye yönelik teorik dersleri de içermektedir. Eğitim süresince, tasarımcılar kavramsal ve pratik problemlere tasarım çözümleri üretmeyi öğrenmektedir (Ülger, 2020: 572-573). Eğitimde karşılaşılan problemler öğrencilerin hem tasarımsal hem de işlevsel çözümler geliştirmelerini sağlamaktadır. Üretilen çözümler yalnızca grafik tasarımın estetik boyutunu değil, aynı zamanda içerik ve işlevsellik arasındaki dengeyi öğrenmelerine yardımcı olmaktadır (Kirk ve Kennedy, 2001: 95).

Şekil 3.3 Grafik tasarım alanında staj yapan öğrenci görseli

Kaynak: <https://www.aa.com.tr/tr/koronavirus/bursadaki-meslek-lisesinde-21-il-icin-kovid-19-bilgilendirme-materyali-uretildi/1977875>(Erişim.15.12.2024).

Günümüzde sadece estetik bir faaliyet olarak düşünülmeyen tasarım, aynı zamanda toplumsal, ekonomik ve kültürel sorunlara çözüm üreten bir araç olarak görülmektedir. Bu nedenle grafik tasarım eğitimi temel olarak öğrencilerin farklı alanlardan bilgi edinmelerini ve bu bilgileri tasarım süreçlerine entegre edebilmelerini sağlayacak şekilde yapılandırılmaktadır (Wong vd., 2018: 77).

Şekil 3.4 Grafik tasarım ajansından staj görseli

Kaynak:<https://www.marasnews.com/hem-ogreniyor-hem-uretiyor-hem-de-kazandiriyorlar/50739/>(Erişim:16.11.2024).

<https://www.aa.com.tr/tr/koronavirus/bursadaki-meslek-lisesinde-21-il-icin-kovid-19-bilgilendirme-materyali-uretildi/1977875/>(16.11.2024).

Sadece teknik becerilerin değil, aynı zamanda tasarım ve düşüncenin geliştirilmesini de hedefleyen grafik tasarım eğitimi, hem geleneksel hem de dijital araçların bir arada kullanılması, öğrencilerin problem çözme ve tasarım süreçlerinde daha esnek olmalarını sağlamaktadır. Bu iki yöntemin birlikte kullanılması, öğrencilerin grafik tasarım süreçlerinde daha iyitasarımortaya koymaları ve yenilikçi çözümler üretmelerine yardımcı olmaktadır (Alhajri, 2016: 425).

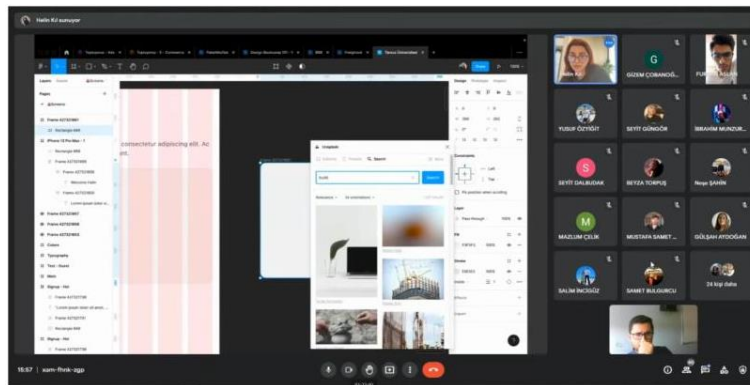
3.2 Grafik Tasarım Alanında Uzaktan Eğitimde Kullanılan Yöntemler ve Araçlar

Uzaktan eğitim, teknolojinin sunduğu tüm avantajları kolaylaştıran teknolojik bir gelişmedir. Teknolojinin aktif katılımıyla katılımcılar arasında bilginin iletilmesine yardımcı olan uzaktan eğitim sürecinde öğrenciler aktif katılımcılardır ve teknoloji, uzaktan eğitimde öğrenci merkezli bir eğitim gerektirmektedir. Etkili uzaktan eğitim programları oluşturmak için, web tasarımı aracılığıyla anlaşılır, anlamlı bir iletişim ve rehberlik sağlanması gerekmektedir (İşman vd., 2004: 78). Uzaktan eğitim, eğitim sürecine dair yöntemleri ve yaklaşımları köklü bir şekilde değişikliğe uğratan global bir fenomendir. Modern telekomünikasyon ve elektronik yayımların geleneksel eğitim biçimlerinin dezavantajlarını açtığı uzaktan eğitim sürecinde bilginin hacimli bir şekilde geliştirilmesi mümkündür (Alizade, 2019: 17-

18). Aynı zamanda uzaktan eğitim sınırsız bir şekilde bağımsız çalışma imkânı sunarken ekonomik, verimli, sosyal erişilebilirliği yüksek ve bireysel öğrenme hızını destekleyen fırsatlar sunmaktadır (Zaeva-Burdonskaya ve Kardashenko, 2020: 2-4).

Grafik tasarım alanında uzaktan eğitimde kullanılan yöntemler, diğer disiplinlerde olduğu gibi öğrencilere çeşitli dijital araçlarla desteklenmiş eğitim sunmaktadır. Bu bağlamda özellikle e-öğrenme platformları aracılığıyla sağlanan ders içerikleri, öğrencilere zaman ve mekândan bağımsız öğrenme imkânı tanımaktadır. E-öğrenme tasarımında, hem öğretim üyelerinin hem de öğrencilerin deneyimleri dikkate alınarak derslerin yapılandırılması, sürecin etkinliğini artırmaktadır (Acton vd., 2002: 3).

İletişimdeki hızlı gelişim mesafeyi ortadan kaldırmayı ve eğitime yeni bir bağlantı açmayı gerektirmektedir. Teknolojiyi kullanarak, uzaktan eğitim, katılımcıların zaman ve mekân açısından ayrılması ve elektronik, basılı kaynaklar, sesli iletişimler veya bunların kombinasyonlarıyla gerçekleştirilmesi olarak tanımlanabilir (İşman vd., 2004: 79-80). Grafik tasarım bağlamında, Microsoft Teams, Zoom gibi çevrimiçi araçlar, öğrencilerin tasarımlarını paylaşabilecekleri, geri bildirim alabilecekleri ve tartışmalara katılabilecekleri sanal sınıflar sunmaktadır (Zeyrek vd., 2022: 256). Video gösterimleri ve vaka çalışmaları gibi öğretim yöntemleri, tasarım ilkelerinin gerçek dünyadaki uygulamalarını görmeyi sağlayarak öğrencilerin öğrenmesini pekiştirmektedir. Diğer disiplinlerde olduğu gibi görsel olarak zengin ve iyi tasarlanmış öğretim materyallerinin kullanılması, öğrencilerin çevrimiçi eğitime yönelik tutumlarını iyileştirmede önemli bir etkiye sahiptir (Zeyrek vd., 2022: 256).

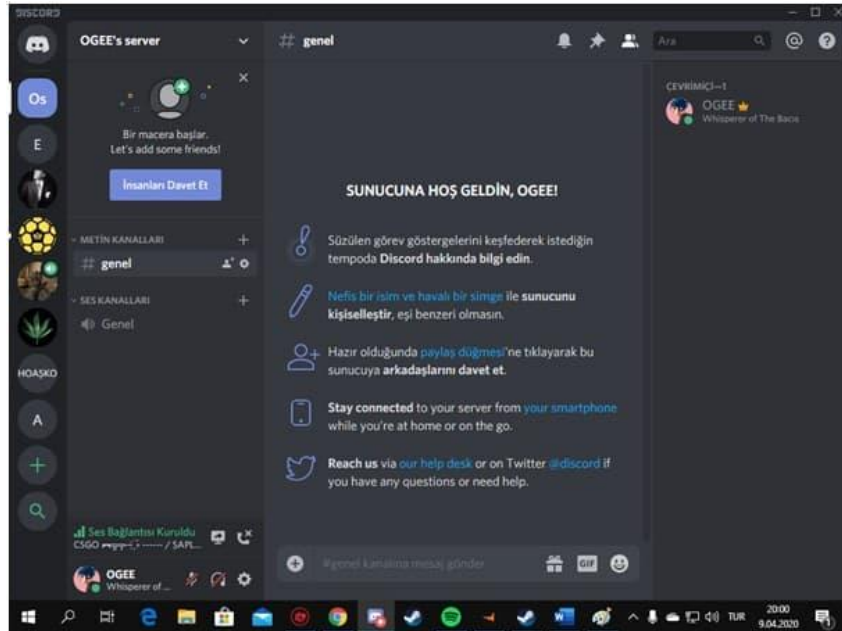

Şekil 3.5 Tarsus meslek yüksek okulu grafik tasarım microsoft teams toplantısı

(Kaynak, Tarsus MYO, 2024).

Acton, Barry ve Lavin (2002) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, uzaktan eğitimde teknoloji yöneticilerine yönelik programların nasıl geliştirileceği üzerinde durulmuş ve benzer bir yaklaşımla, grafik tasarım eğitiminde de doğru planlanmış e-öğrenme içeriklerinin gerekliliği vurgulanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular uzaktan eğitim programlarının doğru teknoloji altyapısıyla desteklenmesi ve kullanıcı merkezli bir yaklaşım benimsenmesi doğrultusunda öğrenme sürecinin kalitesinin arttığını göstermektedir (Acton vd., 2002).

Grafik tasarım eğitiminin uzaktan eğitim formatına uyum sağlayabilmesi için kapsamlı bir yaklaşım seçilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda kullanılan mega bulut platformu, Discord sesli, görüntülü ve metin sohbeti, Zoom video konferansları, web seminer programları ve grafik yazılım paketlerinden oluşan bir bilgi teknolojisi modeli zorunlu kısıtlamalara ek olarak eksiklikleri gidermeyi amaçlayan bir yapı meydana getirmektedir. İlgili model öğrencinin bağımsız bir şekilde çalışmasını öncelik tutarak, öğrencinin kendi öğrenme stilini keşfetmesine imkân tanımaktadır (Zaeva-Burdonskaya ve Kardashenko, 2020: 1-4).

Şekil 3.6 Discord sesli görüntülü konuşma platformu arayüzü

(Kaynak: Discord, 2024).

Dijital araçlar, Söğrencilerin tasarım süreçlerinde daha hızlı ve verimli olmalarını sağlarken, geleneksel el çizimi yöntemlerinin de hala önemli bir rolü olduğu söylenebilir. Gonzalez-Zamar ve Abad-Segura'ya (2021) göre, dijital ekosistemler sanatsal eğitimde bağımsızlık ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmekte, ayrıca işbirliği olanakları sunarak tasarım süreçleri desteklemektedir. Bu bağlamda, hem dijital hem de geleneksel yöntemlerin birlikte kullanılması, öğrencilerin yaratıcılıklarını artırmak için ideal bir yaklaşımdır (Gonzalez-Zamar & Abad-Segura, 2021: 144). Diğer bir çalışmada ise, Sevak (2016) geleneksel grafik tasarım eğitiminde kullanılan tekniklerin, özellikle el ve zihin koordinasyonunu geliştirdiğini belirtirken, dijital araçların hızlı çözüm üretme kapasitesinin öğrencilerin yaratıcılık süreçlerine katkı sağladığını savunmaktadır. Sevak'a göre, bilgisayar ortamında grafik tasarım eğitimi öğrencilerin problem çözme yeteneklerini hızlandırırsa da, temel tasarım unsurlarını öğrenmeden sadece dijital araçlara odaklanmak yaratıcılığı tam anlamıyla geliştirmemektedir (Sevak, 2016: 425).

Tüm bu bilgilerden hareketle uzaktan eğitimin öğrenme sürecini kolaylaştırdığı ve öğrencinin bilgi kaynağına, birbirine ve eğitmenlerine kolay bir şekilde bağlanacağı ortamı oluşturduğunu söylemek mümkündür. İnternet ve web siteleri uzaktan eğitim sürecinde etkileşimli iletişim sağlayabilmek için en önemli unsurları meydana getirmektedir. Kullanılan araçlar ise uzaktan eğitim programını üniversiteler bazında farklılaştırarak, öğrencilerin uzaktan eğitime dair tutumlarını değiştirmektedir. Zaman içerisinde uzaktan eğitim büyük bir pazar halini alırken kullanılan sistemler ve araçlar eğitimin düzeyi ile alakalı fark yaratmaktadır (İşman vd., 2004: 81).

3.3 Teknik, Pedagojik ve Motivasyonel Zorluklar

Teknolojik gelişmelerin hızlanmasıyla beraber uzaktan eğitim mekan ve zamandan bağımsız bir şekilde eğitim sürecinin devam etmesine yardımcı olmuştur. Bu bağlamda uzaktan eğitimin önemli bir öğrenme modeli haline geldiğini söylemek mümkündür (Duman, 2023: 51). Ancak bu noktada teknik, pedagojik ve motivasyonel zorlukların doğru bir şekilde analiz edilmesi büyük bir önem taşımaktadır. Uzaktan eğitim sürecinde ortaya çıkan en büyük teknik zorluklara bakıldığında teknolojik altyapının yetersizliği ve teknoloji erişim sorunları göze çarpmaktadır. Düşük gelirli bölgelerde hayatına devam eden öğrenciler, internet

bağlantısında yaşanan aksaklıklar, donanım eksikliği ve yazılım hataları sebebiyle eğitime erişimde ciddi sıkıntılar yaşamaktadır (Can ve Sezer, 2023: 913-915). İnternetin kimi zaman kesintiye uğraması ya da hızının eğitim sürecine yeterli olmaması, senkronize derslerde öğrencilerin dersten tam anlamıyla faydalanmamasına sebep olmaktadır (Alshaboul, 2024: 3). Yaşanan bu olumsuzluk öğrencinin öğrenme sürecinin kesintiye uğramasına ve motivasyonun düşmesine yol açmaktadır. Teknik aksaklıklar aynı zamanda öğretmenin dijital araçları etkili bir şekilde kullanmasının da önüne geçmektedir (MEB, 2024). Öğretmenler açısından da teknolojiyi yetkin kullanma yetkinliği eksikliği ciddi bir sorun ortaya çıkarmaktadır. Özellikle Pandemi döneminden sonra gerçekleştirilen bir araştırmada öğretmenlerin çok büyük bir kısmının uzaktan eğitim teknolojilerinin kullanmakta zorlandığı ve yeterli teknolojik alt yapıya sahip olmadıkları ortaya koyulmuştur (Alshaboul, 2024: 4). Öğretmenler teknolojinin öğretim sürecine entegrasyonu sürecinde ve dijital müfredat oluşturma konularında kimi zaman yetersiz kalmaktadır (Duman, 2023, s.53). COVID-19 Pandemi ile alakalı gerçekleştirilen bir çalışmada uzaktan eğitim esnasında öğrenci ve öğretmenlerin teknoloji erişiminde eksiklik yaşadığı vurgulanmaktadır. Yapılan araştırma özellikle internet bağlantısı ve teknik donanımların yetersizliğini uzaktan eğitimin verimliliğini düşürdüğünü ileri sürmektedir (Jurs ve Kulberga, 2021, s.949). Grafik tasarım özelinde bir değerlendirme yapıldığında bilgisayar ve özel yazılımlar gibi teknik ekipmanlara erişimin büyük bir önem taşıdığını söylemek mümkündür. Ancak günümüz koşullarına bakıldığında pek çok öğrencinin uzaktan eğitim sürecinde bu ekipmanlara yeterince erişemediği görülmektedir. Aynı zamanda dijital sanat kütüphaneleri ve referans kaynakların eksikliği öğrencilerin araştırma yapma ve proje geliştirme süreçlerinde sıkıntı yaratmaktadır (Alhedaithy, 2022: 367).

Teknik zorlukların yanında, uzaktan eğitimin pedagojik açıdan da birçok sorunu bulunmaktadır. En önemli pedagojik zorluklardan birisi ise etkileşim eksikliğidir. Yüz yüze eğitimde olduğu gibi, öğrencilerin derse olan katılımını artıracak interaktif ortamlar yaratmak uzaktan eğitimde daha zor hale gelmektedir. Öğretmenlerin öğrencilerle birebir etkileşim kuramaması, öğrencilerin öğrenme süreçlerini takip etmeyi zorlaştırmaktadır (Alshaboul, 2024: 5). Çağıltay (2001) uzaktan eğitimin başarılı olabilmesi için pedagojik unsurların göz önünde

bulundurulması gerektiğini, aksi takdirde öğrencilerin derse olan ilgisinin azalabileceğini vurgulamaktadır (Çağiltay, 2001).

Bireysel öğrenci farklılıklarına uygun ders tasarımı yapmak uzaktan eğitimde daha da zorlaşmaktadır. Öğrencilerin öğrenme hızları, ilgi alanları ve yetenekleri dikkate alınmadan hazırlanan ders içerikleri, öğrencilerin öğrenme sürecini olumsuz etkilemektedir (Duman, 2023: 53). Öğretmenlerin, öğrencilerin yüz ifadelerini, beden dillerini ve ders materyallerine verdikleri tepkileri gözlemlemesi ise dersin etkinliği açısından oldukça önemli bir konudur (Çalışkan ve Yeşil, 2005: 203-205). Bütün bunlara ek olarak uzaktan eğitimde değerlendirme süreçleri de pedagojik açıdan büyük bir sorun teşkil etmektedir. Özellikle test bazlı değerlendirme yöntemlerinin kullanılması, öğrencilerin gerçek öğrenme düzeylerini tam olarak yansıtmayabilir (Duman, 2023: 55). Öğrencilerin öğrenme sürecini derinlemesine analiz edebilecek alternatif değerlendirme yöntemlerinin yetersizliği ise öğretmenlerin öğrenci başarısını tam anlamıyla değerlendirmesini zorlaştırmaktadır. Bu nedenle dijital değerlendirme araçlarının daha yaygın kullanılması ve öğrencilere geri bildirim sağlama süreçlerinin güçlendirilmesi üzerinde durulması gereken bir konudur. Uzaktan eğitimde karşılaşılan bir diğer önemli zorluk, öğrencilerin motivasyon seviyelerini yüksek tutmakta zorlanmalarıdır. Öğrencilerin öğrenme süreçlerini bireysel olarak yönetmeleri gerektiği uzaktan eğitim ortamlarında, öz-düzenleme becerileri yetersiz olan öğrencilerde motivasyon sorunları ortaya çıkabilmektedir (Duman, 2023, s.54). Uzaktan eğitim sürecinde öğrenci ve öğretmen etkileşimini etkileyen birçok unsur bulunmaktadır. Bu etkileşime ek olarak öğrenci ve öğretmen motivasyonunu etkileyen pek çok unsurun da varlığından söz edilebilir. Bu unsurların başında öğrencinin yaşadığı fiziksel ortam yer almaktadır. Bir eğitim mekânının eğitim ve öğretim süreçlerine hazır olması oldukça önemli bir konudur. Burada ısı, sessizlik, teknolojik donanım ya da ışık gibi faktörlere dikkat edilmelidir. Bununla birlikte öğrencinin içinde yer aldığı sosyal ortamın da değerlendirilmesi gerekmektedir. Uzaktan eğitim sürecine dâhil olan öğrenci okul dışında katılım sağladığı pek çok sosyal faaliyetten uzakta kalmakta ve bu durumda öğrencide yalnızlık psikolojisinin meydana gelmesine yol açmaktadır (Şimşek, 2022: 53). Uzaktan eğitim sürecine öğretmen perspektifinden bakıldığında ise iş yükünün önemli ölçüde arttığı görülmektedir. Hızlı bir şekilde artan iş yükü, fiziksel ve psikolojik tükenmişliğe ek olarak depresyon gibi duygusal sorunlara da yol

açmaktadır. Öğretmenlerin çok ciddi bir kısmının uzaktan eğitim sebebiyle işlerini bırakmayı düşündüğü bilinmektedir (Jurs & Kulberga, 2021: 953-954). Grafik tasarım alanında uygulamalı derslerin sürdürülmesinde karşılaşılan en önemli sınırlılıklarını etkileşim ve motivasyon olarak tanımlanmaktadır. COVID-19 pandemisinin başlaması ve neredeyse tüm eğitim kurumlarında uzaktan eğitime geçilmesi ile birlikte çeşitli uzaktan eğitim kanalları kullanılmaya başlamıştır. Öğrencilerin uygulama konularını takip etmesi ve çalışmaların toparlanabilmesi adına ilk olarak sanal sınıf uygulamalarından faydalanılmıştır. Sonrasında ise sanal sınıf uygulamalarının uygulamalı dersler adına verimli olmadığı anlaşılmış ve ilgili kanalların motivasyon ve etkileşim unsurlarını kuvvetlendirebilmek için canlı derslerle desteklenmesi gerektiği fikri ortaya çıkmıştır (Kara, 2022: 19). Uzaktan eğitimde sanat eğitimi veren öğretmenlerin karşılaştığı en önemli sorun, yüz yüze eğitimde olduğu kadar etkili bir iletişim kurulamamasıdır. Sanat derslerinde öğretmen ile öğrenci arasındaki birebir etkileşim büyük önem taşırken, uzaktan eğitimde bu etkileşimde zorluklar yaşanmaktadır. Bu da kavramların ve becerilerin öğrencilere tam anlamıyla aktarılmasını zorlaştırmaktadır (Alhedaithy, 2022: 366).

Süreçte öğretmenlerin motive edici ve yol gösterici olmaması, otoriter olması, iletişim kuramaması, uzaktan eğitim sürecine hâkimiyet sağlayamaması gibi pek çok faktör öğrencilerin derse dair ilgisini azaltmakta ve hatta ders esnasında dikkatinin dağılmasına da yol açmaktadır. Aynı mekan içerisinde bulunmama sebebiyle zayıflamaya başlayan bağ ise öğretmenin rolünün daha önemli bir hale gelmesine yol açmaktadır (Altıparmak vd., 2011: 320-322). Öğrencilerin farklı sebepler nedeniyle derse karşı dikkatinin ve ilgisinin azalması sorunu ise genellikle öğrenciden kaynaklanan bir sorundur. Eğitimcilerin rolü bu süreçte etkili olsa da öğretmenle sağlıklı bir iletişim kuramayan öğrenciler kendini öğretim süreci içerisinde hissetmemektedir. Bu durumda başarı oranının düşmesine yol açmakla birlikte öğrencinin okul sürecinden uzaklaşmasına sebep olabilir (Şimşek, 2022: 53). Uzaktan eğitimde servis ya da destek kaynaklı teknik sıkıntıların yaşanması da mümkündür. Öğrenci ve öğretmen eğitim sürecinde yazılım ve donanımla alakalı servislerden etkili bir şekilde yararlanmadığında birçok aksaklığın meydana geleceği söylenebilir. Son olarak süreçte ortaya çıkan en önemli sorunlardan birisi yalnızlık olmaktadır. Eğitim kurumunun dışarısında kalmak ve dolayısıyla çoğu aktiviteden

uzak kalmak öğrencilerin yalnızlığa itilmesine yol açabilmektedir (Şimşek, 2022: 53-54).

Öğretmenler açısından ise uzaktan eğitimde öğrenci motivasyonunu sağlamak, yüz yüze eğitime kıyasla çok daha fazla çaba gerektirmektedir. Özellikle öğretmenlerin, öğrencilerle güçlü bir sosyal bağ kurması ve onların sosyal varlıklarını hissettirmesi, öğrenci motivasyonunu artırıcı bir faktördür (Duman, 2023: 55). Gaytan ve McEwen'in (2007) yapmış olduğu çalışma, öğretmenlerin öğrencilere anlamlı ve zamanında geri bildirim sağlamalarının, öğrenci memnuniyeti ve başarı düzeyi üzerindeki olumlu etkilerini ortaya koymaktadır. Sanat eğitiminde öğrenci değerlendirmesi, uygulamalı çalışmaların gözlemlenmesiyle yapılmaktadır. Ancak uzaktan eğitimde öğrenci performansının doğru ve adil bir şekilde değerlendirilmesi oldukça zor bir hale gelmektedir. Süreçte gerçekleşen Yetersiz geri bildirim ve çeşitliliği olmayan değerlendirme yöntemleri de öğrenci başarısını olumsuz etkilemektedir (Alhedaihy, 2022: 365).

Ortaya çıkan motivasyonel zorlukların üstesinden gelmek için, öğrencilere daha fazla geri bildirim sağlanmalı ve onların sosyal varlıklarını hissettikleri bir öğrenme ortamı yaratılmaktadır. Bununla birlikte öğretmenlerin, öğrencilere yönelik rehberlik hizmetlerini güçlendirmesi ve öğrencilerin öğrenme süreçlerini daha yakından takip etmesi, motivasyonu artırıcı unsurlar arasında yer almaktadır (Alshaboul, 2024: 6).

3.4 Grafik Tasarım Eğitiminde Tasarım Süreçlerinin Yönetimi

Tasarım süreç kavramı, bireyin daha önceki deneyimlerini kullanarak yeni ve yararlı çözümler üretme, öğeleri seçme ve yeniden düzenleme yoluyla dönüşüm gerçekleştirilmesi olarak tanımlanmaktadır. Bu süreç öncelikle algı, sonrasında ise analiz, sentez ve üretim, seçim ve uygulama aşamalarını içermektedir (Dacey ve Lennon, 2000'dan akt. Dudová ve Cíba, 2015: 95). Ali Taha, Tej ve Sirkova'ya (2015) göre ise, bireylerin yeni, uygun ve değerli fikirler üretme yeteneği olarak tanımlanmaktadır. Bu süreç karmaşık problemlerin çözümünde farklı yaklaşımlar benimsemeyi gerektirir ve yaratıcı fikirlerin hem özgün hem de probleme uygun olması oldukça önemli bir konudur (Ali Taha, 2015).

Eğitimde tasarım süreçlerinin önemi, bireylerin bilgiye ulaşmasının yanı sıra tasarım çözümleri üretebilmeleri ve mevcut sorunlara yenilikçi yaklaşımlar getirebilmeleriyle alakalıdır. Dolayısıyla eğitim sadece bilgi edinmeyi değil, aynı zamanda tasarlama yeteneğini geliştirmeyi hedeflemektedir (Dudov ve Cba, 2015: 95). Eğitimde tasarım süreçlerinin önemi, öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirmek ve tasarım potansiyellerini harekete geçirmek açısından kritik rol oynamaktadır. Tasarım, ğrencilere sadece bilgiyi edinme değil, aynı zamanda bu bilgiyi yenilikçi ve problem çözme odaklı bir şekilde kullanma becerisi kazandırmaktadır (Ali Taha vd., 2015: 1920). Eğitimde tasarım süreçlerin desteklenmesi, öğrencilere eleştirel düşünme, problem çözme ve yenilikçi yaklaşımlar geliştirme becerilerini kazandırmaktadır. Modern eğitim sisteminin, öğrencilerin bilgiyle nasıl etkileşimde bulduklarını ve bunu nasıl özgün bir şekilde kullanabileceklerini öğretmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Clegg ve Birch, 2005'den akt. Dudov ve Cba, 2015: 95-96).

Grafik tasarım eğitiminde tasarım yönetimi, öğrencilerin tasarım süreçlerinde aktif katılımını ve üretkenliklerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Dolayısı ile süreç yenilikçi fikirlerin ortaya çıkarılmasını, analiz edilmesini, sentezlenmesini ve değerlendirilmesini içermektedir. Grafik tasarımda yaratıcılık, yeni ve denenmemiş yolları keşfetme süreci olarak tanımlanmaktadır. Tasarımcı, mesajını iletme için daha önce denenmemiş yollar arar ve hayal gücünü kullanarak yaratıcı çözümler üretmektedir (Yıldırım, 2012: 41). Grafik tasarım eğitiminde tasarım süreçlerinin yönetimi, öğrencilere yaratıcı fikirlerini organize etme, geliştirme ve nihai bir projeye dönüştürme becerileri kazandırmaktadır (Alhajri, 2017: 61-62). Araştırma, fikir geliştirme, taslak oluşturma, geri bildirim alma ve nihai tasarımın sunulması süreçteki aşamalarıdır. Eğitim ortamında bu süreçler, öğrencilerin profesyonel bir iş akışına hazırlanmasını sağlamaktadır. Özellikle zaman yönetimi ve geri bildirim döngüleri, tasarım sürecinin başarisında kritik rol oynamaktadır (Doe, 2024: 15). Jacobs (2017) tarafından hazırlanan bir çalışmada, öğrencilerin yaratıcı problem çözme yeteneklerini geliştirmek için belirli aşamalardan oluşan etkinlikler grafik tasarım eğitiminde tasarım süreçlerini oluşturmaktadır. Bu bağlamda tasarım süreci, fikir üretimi, kritik değerlendirme, yeni konseptlerin geliştirilmesi ve bu fikirlerin uygulanabilir sonuçlara dönüştürülmesi gibi aşamaları içermektedir. Araştırmacı grafik tasarımda bu sürecin, bireylerin yenilikçi ve değerli sonuçlar üretebilmesi için

hem bağımsız hem de ekip çalışmalarına olanak tanınması gerektiğini ifade etmektedir (Jacobs, 2017).

Ayrıca tasarım eğitimi sırasında grup çalışmaları ve işbirliği de oldukça önemli bir konudur. Öğrenciler, bireysel tasarımlarını geliştirirken, aynı zamanda grup projelerinde fikir alışverişinde bulunarak yaratıcı çözümler üretmektedir. Dolayısıyla ilgili süreç grafik tasarımcıların iş hayatında karşılaştıkları gerçek proje dinamiklerine hazırlanmasına yardımcı olmaktadır (Doe, 2024: 17). Grafik tasarım eğitiminde, öğrencilerin yaratıcı düşünme ve problem çözme yeteneklerinin geliştirilmesi üzerinde durulması gereken bir konu olmaktadır. Tasarım aşamaları arasında pozlandırma, kuluçka, aydınlanma ve uygulama yer almaktadır. Bu aşamalar, öğrencilerin fikirlerini geliştirirken aynı zamanda süreci yönetmelerine yardımcı olmaktadır (Yıldırım, 2012: 44).

3.5 Uzaktan Eğitimin Sunduğu Dezavantajları ve Avantajları

Uzaktan eğitimin avantaj ve dezavantajlarına bakıldığında genellikle avantajların daha baskın olduğu dikkat çekmektedir. Esneklik, maliyet tasarrufu ya da erişilebilirlik gibi pek çok unsur modern eğitim sürecinde uzaktan eğitimin popülerleşmesine yol açmaktadır. Ancak konuyla ilgili genel bir değerlendirme yapıldığında pek çok araştırmacının farklı görüşler öne sürdüğü söylenebilir. Örneğin Vlasenko ve Bozhok (2023) tarafından yapılan bir çalışmaya göre uzaktan eğitimin avantajları aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır;

- Uzaktan eğitim öğrencilerin hem zaman hem de mekândan bağımsız bir şekilde derslerini takip etmelerine imkân tanımaktadır. Çalışanlar ve tam zamanlı görev yapanlar için oldukça avantajlı olan bu durum öğrencinin ders çalışma saatlerinin esnek olmasına yardımcı olmaktadır.
- Coğrafi olarak eğitim kurumuna uzak bölgelerde yaşayan kişiler bu eğitim modeli sayesinde eğitim fırsatlarına erişmektedir. Özellikle internet bağlantısının yaygın bir şekilde kullanıldığı günümüz toplumlarında uzaktan eğitim birçok öğrenciye eğitim alma imkânı tanımaktadır.
- Uzaktan eğitimde yüz yüze derslerin gerektirdiği ulaşım masrafları gibi maliyetler ortadan kalkmaktadır. Ayrıca eğitim materyallerine çevrimiçi erişim imkânı, kâğıt ve kitap maliyetlerini de azaltmaktadır.

- Uzaktan eğitim, öğrencilerin bilgisayar ve internet becerilerini geliştirmelerine de katkı sağlamaktadır. Bu beceriler eğitim dışındaki yaşam alanlarına da transfer edilebilir niteliktedir.

Akçay ve Gökçearslan (2015) tarafından gerçekleştirilen farklı bir çalışmada ise grafik tasarım dersleri özelinde uzaktan eğitimle alakalı bir değerlendirme yapılmıştır. Araştırmacılara göre uzaktan eğitimin grafik tasarım derslerindeki avantajları aşağıdaki şekillerde sıralanmaktadır;

- Dünyanın herhangi bir noktasında yaşayan öğrenciler yaşadığı şehirden uzak mesafede bulunan üniversitelere ulaşarak grafik tasarım eğitimi kolay bir şekilde alabilmektedir.
- Fiziksel engel, aile sıkıntıları ya da iş hayatında meydana gelen sorunlar nedeniyle eğitim alamamış ancak kendini yalnızca mesleki olarak geliştirmeyi arzu edenler de grafik tasarım eğitimini uzaktan eğitim sayesinde rahat bir şekilde alabilmektedir.
- Mekân ve zaman konusunda esneklik yaratması sebebiyle öğrenciler günlük hayatını etkilemeden istediği an ya da istediği konumda öğrenim görme şansına erişmektedir.
- Bilgi ve iletişim teknolojilerinin günlük hayatta sıklıkla kullanılması, bu teknolojilerle kısa zamanda öğrenme olanağına erişilmesine yardımcı olmaktadır.
- Herhangi bir durumda ders içeriklerini tekrar etme şansına erişen öğrenciler, arkadaşları ya da öğretmenleri ile günün her saatinde iletişim kurma şansına erişmektedir. Bununla beraber öğretmenlerden alınan hızlı geri dönüşler öğrenim sürecine olumlu yönde katkıda bulunmaktadır.
- Uzaktan eğitimle birlikte öğrenciler pek çok kültürden bireylerle tanışma şansına erişmekte dolayısıyla kültür alışverişinde bulunmaktadır. Bu durumda öğrencilerin bakış açılarının geliştirmelerine fayda sağlamaktadır.

Klisowska ve arkadaşları (2020) uzaktan eğitimin sunduğu avantaj ve dezavantajların özellikle COVID-19 Pandemisi ile beraber belirgin hale geldiğini ifade etmektedir. Uzaktan eğitim, öğrencilerin ders çalışma zamanlarını ve hızlarını kendi programlarına göre ayarlamalarına olanak tanımaktadır. Ayrıca, derslere

istedikleri zaman ulaşabilmeleri, hasta olduklarında veya karantinada olduklarında bile eğitimlerine devam edebilmeleri avantaj sağlamaktadır.

Bununla birlikte uzaktan eğitim, öğrencilere geniş bir dijital materyal yelpazesine ulaşma imkânı sunmaktadır. Bu, eğitim sürecini destekleyen ve öğrenmeyi pekiştiren önemli bir faktördür. Bilgi ve iletişim teknolojileri ışığında gelişim gösteren E-öğrenme süreci ise hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin dijital becerilerini geliştirmelerine katkı sağlamaktadır. Bu süreçte teknolojik altyapının güçlendirilmesi ve bilgi teknolojilerinin eğitimde daha etkin kullanılması sağlanmaktadır (Klisowska vd., 2020).

Guzoglu (2024) tarafından yapılan bir araştırmada uzaktan eğitimin avantajlarına dair aşağıdaki Sonuçlara ulaşılmaktadır;

- Öğrencilerin %97,3'ü, derslerde kaçırılan kısımlara geri dönüp tekrar izleme fırsatının önemli bir avantaj olduğunu belirtmiştir. Bu oranlar uzaktan eğitimin önemli bir yararı olarak öne çıkmaktadır (Guzoglu, 2024).
- Öğrencilerin %59,8'i, çalışma zamanını planlayabilme fırsatının uzaktan eğitimde bir avantaj olduğunu ifade etmiştir. Bu oran öğrencilerin daha esnek bir öğrenme süreci yaşamalarına olanak tanıdığını göstermektedir (Guzoglu, 2024).
- Öğrencilerin %54,5'i, uzaktan eğitimin daha konforlu olduğunu belirtmiştir. Kendi evlerinde veya istedikleri ortamda ders takip edebilmek, uzaktan eğitimi cazip kılmaktadır (Guzoglu, 2024).

Büyük ölçüde avantaj sağlayan uzaktan eğitimin bazı yönlerden sınırlı bulunduğunu söylemekte mümkündür. Konuyla ilgili Öztürk (2016) tarafından yapılan bir araştırmada öncelikli olarak öğrencilerin sosyalliği önünde büyük bir engel oluştuğu üzerinde durulmaktadır. Sonrasında öğrencilerin yardımsız bir şekilde öğrenme alışkanlığı edinemediği durumlarda etkili bir öğrenim süreci oluşmadığı ifade edilmektedir. Son olarak araştırmacı uygulamaya yönelik derslerden yeteri kadar faydalanılmadığını ve iletişim teknolojilerine bağımlı bulunduğunu söylemektedir. Benzer şekilde Arat ve Bakan (2011) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada da uzaktan eğitimin geleneksel eğitimin yerini tutamayacağı ifade edilmektedir. Bununla birlikte araştırmacılar iyi bir iletişim altyapısıyla beraber

uzaktan eğitim ve geleneksel eğitimin birleştirilmesinin optimum faydayı sağlayacağını ifade etmektedir.

Vlasenko ve Bozhok (2023) tarafından hazırlanan bir çalışmada ise uzaktan eğitimin dezavantajları aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır;

- Geleneksel sınıf ortamında sağlanan sınıf içi etkileşim, uzaktan eğitimde sınırlıdır. Öğrenciler arasındaki yüz yüze iletişim eksikliği, grup çalışmaları ve tartışmaların verimliliğini olumsuz etkileyebilir. Her ne kadar e-posta ve çevrimiçi tartışma forumları gibi iletişim araçları kullanılsa da, bu yöntemler sınıf içi etkileşimin yerini tam anlamıyla tutmamaktadır.
- Uzaktan eğitim, teknolojiyi etkin bir şekilde kullanmayı gerektirmektedir. Teknolojiye erişimi sınırlı olan veya teknoloji kullanımına aşina olmayan öğrenciler için bu durum zorluk yaratabilir.
- Geleneksel eğitimde öğretmenlerden anında geri bildirim alınabilirken, uzaktan eğitimde bu süreç daha uzun sürmektedir. Öğrencilerin geri bildirim almak için öğretmenlerinin değerlendirme sürecini beklemesi gerekmektedir.
- Uzaktan eğitimde kendi kendine çalışma ve zaman yönetimi becerileri büyük önem taşımaktadır. Ancak, motivasyon problemi yaşayan öğrenciler için bu durum bir dezavantaj olmaktadır. Sürekli gözetim olmaksızın, öğrencilerin bağımsız çalışma becerilerini geliştirmeleri gerekmektedir.

Klisowska ve arkadaşları (2020) tarafından hazırlanan farklı bir çalışmaya göre ise uzaktan eğitimin dezavantajları aşağıdaki gibidir;

- Uzaktan eğitim, öğrenci-öğretmen ve öğrenci-öğrenci arasındaki doğrudan iletişimi sınırladığı için sosyal etkileşimde bir azalmaya neden olmaktadır. Bu olumsuzluk öğrencilerin motivasyonunu düşürmekte ve öğrenme sürecinde yalnızlık hissi yaratmaktadır.
- Uzaktan eğitim, uzun saatler boyunca bilgisayar başında kalmayı gerektirdiği için öğrencilerin fiziksel aktivitelerini azaltmaktadır. Bu da hem fiziksel hem de zihinsel sağlık üzerinde olumsuz etkilere neden olmaktadır.
- Her öğrenci, uzaktan eğitim için gerekli olan bilgisayar ve internet gibi teknolojik donanımlara eşit şekilde erişememektedir. Ortaya çıkan bu erişim sıkıntısı özellikle düşük gelirli ailelerden gelen öğrenciler için sosyal ve ekonomik dışlanma riskini artırmaktadır.

Benzer şekilde Guzoglu (2024) tarafından yapılan bir çalışmada aşağıdaki Sonuçlara ulaşılmıştır;

- Öğrencilerin %92,9'u, uzaktan eğitimde uygulamalı derslerin öğrenilmesinin zor olduğunu belirtmiştir. Özellikle tıp eğitimi gibi pratik becerilerin önemli olduğu alanlarda bu durum büyük bir dezavantajdır.
- Öğrencilerin %83,9'u, uzaktan eğitimde sosyalleşme eksikliğinin olumsuz bir etkisi olduğunu ifade etmiştir. Bu oranlar öğrencilerin motivasyonunu ve psikolojik iyi oluşunu olumsuz yönde etkileyebilmektedir.
- %80,4'ü, uzaktan eğitimde etkili iletişim kurmanın zor olduğunu belirtmiştir. Öğretmenlerden anında geri bildirim alamamak, öğrencilerin öğrenme süreçlerinde zorluk yaşamasına neden olabilmektedir.

Uzaktan eğitimin avantajları ve dezavantajları değerlendirildiğinde, genel olarak avantajların daha ağır bastığı görülmektedir. Özellikle esneklik, erişilebilirlik ve maliyet tasarrufu gibi unsurlar, uzaktan eğitimi daha cazip hale getirmektedir. Öğrencilerin ders çalışma saatlerini kendilerine göre ayarlayabilmeleri, coğrafi kısıtlamaların ortadan kalkması ve ulaşım gibi maliyetlerin azalması gibi faktörler, uzaktan eğitimin modern eğitimde popülerliğini artırmaktadır. Ayrıca bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin bir şekilde kullanarak öğrencilerin dijital becerilerini geliştirmesi, eğitim dışındaki hayatlarına da olumlu katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte, uzaktan eğitimde yaşanan sosyal etkileşim eksikliği, uygulamalı derslerdeki zorluklar ve teknolojik zorluklar önemli dezavantajlar arasında yer almaktadır. Sonuç olarak uzaktan eğitimin sağladığı esneklik ve erişilebilirlik gibi avantajlar önemli olsa da, sosyal ve pratik eksiklikleri giderebilmek adına hibrit eğitim modelleri geliştirilmesi oldukça önemlidir. Tüm bu araştırmacı yorumlarının özetlendiği tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 3.1 Uzaktan eğitimin avantajları ve dezavantajları

Yazar (Tarih)	Avantajlar	Dezavantajlar
Arat ve Bakan (2011)	<ul style="list-style-type: none"> • Araştırmacı uzaktan eğitimin avantajları hakkında bilgi vermemiş, ancak uzaktan ve geleneksel eğitimin birleşmesini önermiştir.	<ul style="list-style-type: none"> • Uzaktan eğitimin geleneksel eğitimin yerini tam anlamıyla tutmamasına değinilmiştir
Akçay	<ul style="list-style-type: none"> • Grafik tasarım derslerinde	<ul style="list-style-type: none"> • Araştırmacılar uzaktan

Yazar (Tarih)	Avantajlar	Dezavantajlar
veGökçearslan (2015)	coğrafi kısıtlama bulunmaması, <ul style="list-style-type: none"> Fiziksel engel ve ailevi sorunlar nedeniyle eğitim alamayanlar için imkân oluşması Mekân ve zaman esnekliği sağlanması Günlük hayatta bilgi teknolojilerine erişim kolaylığı bulunması avantajlar olarak görülmektedir. 	eğitimin dezavantajları hakkında bilgi vermemiştir.
Öztürk (2016)	<ul style="list-style-type: none"> Araştırmacı uzaktan eğitimin avantajlar hakkında bilgi vermemiştir. 	<ul style="list-style-type: none"> Sosyalleşme engeli doğmaktadır, Uygulamalı derslerde yetersizlik ortaya çıkmaktadır, İletişim teknolojilerine bağımlılık oluşmaktadır,
Klisowska arkadaşları (2020)	ve <ul style="list-style-type: none"> Ders çalışma zamanı ve hızını belirlemeye ek olarak arzu edilen zamanlarda eğitime devam etmek, Geniş dijital materyal erişimi, Öğrenci ve öğretmenlerin dijital becerilerinin gelişmesi, 	<ul style="list-style-type: none"> Sosyal etkileşimde azalma, Uzun süre bilgisayar başında kalmanın sağlık sorunları, Teknolojik donanım eşitsizliği,
Vlasenko ve Bozhok (2023)	ve <ul style="list-style-type: none"> Coğrafi uzaklığa rağmen erişim imkânı sağlanmaktadır, Ulaşım ve kâğıt maliyetlerinden tasarruf edilmektedir, Bilgisayar ve internet becerilerinin gelişmesi mümkün hale gelmektedir. 	<ul style="list-style-type: none"> Sınıf içi etkileşim ve anında geri bildirim eksikliği, Teknolojiye erişim zorluğu, Zaman yönetimi becerisi gerekliliği,
Guzoglu (2024)	<ul style="list-style-type: none"> Kaçırılan dersleri tekrar izleme, Çalışma zamanını planlama, Daha konforlu öğrenme ortamı uzaktan eğitimin avantajlarından sayılmaktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> Uygulamalı derslerin öğrenilmesinin zor olması, Sosyalleşme ve etkili iletişim eksikliği oluşması uzaktan eğitimin dezavantajlarındandır.

4 PANDEMİ (SALGIN) DÖNEMİNDE UYGULANAN UZAKTAN EĞİTİMİN GRAFİK TASARIM ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN ANALİZİ VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞMELERİNİN SONUÇLARI

Pandemi (Salgın) döneminde uygulanan uzaktan eğitimin, grafik tasarım öğrencileri üzerindeki etkilerini incelemek ve öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde karşılaştıkları zorlukları, elde ettikleri kazanımları ve eğitim deneyimlerinin grafik tasarım alanındaki gelişimlerine nasıl yansıdığını anlamaya yönelik gerçekleştirilen bu araştırmada, öğrencilere yöneltilen sorulara istinaden verilen cevapların analizi aşağıda detaylı olarak sunulmuştur.

Uygulanan yapılandırılmış görüşme sonuçlarına göre alınan bilgiler ışığında 13 kız öğrencinin yaş grubu 18 - 25 yaş ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Bu yapılandırılmış görüşme sonuçlarına istinaden alınan bilgiler ışığında soru ve sonuçlar aşağıda listelenmiştir.

1.Görüşme sorusu: Pandemi sürecinde uzaktan eğitime nereden katıldınız?

Görüşme formundaki birinci soruya verilen yanıtlara göre; görüşmeye katılan on üç kişiden on üçü de pandemi döneminde uzaktan eğitime evlerinden katıldıklarını belirtmektedir. Verilen cevaplar doğrultusunda eğitim için en ideal yer görüşmeye katılanlar neticesinde ev olduğu ve evden öğrenimlerine devam ettiklerini söylemektedir.

2.Görüşme sorusu: Çevrimiçi (online/uzaktan) eğitime katılabilmek için kullandığımız materyal hangisidir?

Görüşme formundaki ikinci soruya verilen yanıtlara göre; görüşmeye katılan on üç kişiden altı kişi uzaktan eğitim sistemine bilgisayar aracılığı ile katılmış olduğunu ifade etmektedir. Dört kişi telefon ile katıldığını belirtirken üç kişi ise hem bilgisayar hem de telefon aracılığıyla eğitim sistemine bağlanıp dersleri takip ettiğini söylemektedir. Genel olarak öğrenciler uzaktan eğitim sistemi ile evlerinde bulunan

gerek telefon gerek bilgisayarlar üzerinden eğitim almaya devam ettiklerini belirtmektedirler.

3.Görüşme sorusu: Pandemi sürecinde hangi çevrimiçi uzaktan eğitim programlarını tercih ettiniz.Bu araçlar sizce etkin miydi?

Görüşme formundaki üçüncü soruya verilen yanıtlara göre; görüşmeye katılan on üç kişiden beşi Microsoft Teams ve Zoom'u tercih ederken, on üç kişiden ikisi Zoom ve Google Meet, üçü Eba ve Zoom , üçü sadece Zoom'u tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Katılımcılara sorulan sorunun devamında belirttikleri cevaplar ise genel itibariyle tutarlılık göstermektedir. Tüm katılımcılar uzaktan eğitim döneminde kullanmış oldukları programlar ile derslere devam etmekte zorlandıklarını ve etkin olmadığını belirtirken bazı detaylar vererek internet kopukluğu durumundan kaynaklı bu derslerde aktif olarak öğrenim gerçekleştiremediklerini belirtmektedirler. Derslerinin uygulamalı olduğunu ve bu konuda uzaktan eğitimden yeterli verim alamadıkları belirtilmiştir.

4.Görüşme sorusu: Pandemiden önce uzaktan eğitim ile ilgili tecrübeniz var mıydı?

Görüşme formundaki dördüncü soruya verilen yanıtlara göre; görüşmeye katılan on üç kişiden on üçü de hayır diyerek ortak bir cevap vermektedir. Buradan yola çıkarak katılımcılar pandemi sürecinde uzaktan eğitimi ilk kez deneyimlediklerini ve tecrübelerinin olmadığını belirtmişlerdir.

5.Görüşme sorusu: Uzaktan eğitim sonrasında Grafik Tasarım programlarında kullanım yetkinliğiniz nedir?

Görüşme formundaki beşinci soruya verilen yanıtlara göre; görüşmeye katılan on üç kişiden yedi kişi uzaktan eğitim sistemi ile uygulama becerilerinin gelişmediğini belirtmektedir. Katılımcılar uzaktan eğitimde becerilerinin gerilediğini söylemektedir. On üç kişiden yedisi ise bu derslere uzaktan olarak katılım sağladıklarında programları kullanma düzeyinin belirli bir oranda ilerlediğini daha sonrasında yüz yüze eğitimde öğrendiklerini kullandıklarını belirtmektedir.

6.Görüşme sorusu: Pandemi döneminde grafik tasarım alanında uzaktan eğitim aldınız mı? Aldıysanız bu süreci nasıl değerlendirirsiniz?

Görüşme formundaki altıncı soruya verilen yanıtlara göre; görüşmeye katılan on üç kişinin tamamı pandemi döneminde grafik tasarım alanında uzaktan eğitim aldıklarını ifade etmektedir. Ayrıca on üç kişiden ikisi aldıkları eğitimin pozitif yönleri olduğunu ve yüz yüze aldıkları eğitimde daha verimli olduklarını söylemektedir. Diğer on bir kişi ise uzaktan eğitimin yararlı olmadığını, verimli eğitim göremediklerini ve yüz yüze eğitim sisteminde bu tarz problemler yaşamadıklarını ifade etmektedir.

7.Görüşme sorusu: Uzaktan eğitim sürecinde karşılaştığınız zorluklar nelerdir?

Görüşme formundaki yedinci soruya verilen yanıtlar doğrultusunda, görüşmeye katılan öğrenciler ortak olarak bazı zorluklar yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Öğrencilerin en sık belirttiği sorunların başında, internet kopukluğundan kaynaklanan bağlantı problemleri gelmektedir. Ayrıca, ev ortamının getirdiği doğal kalabalık, gürültü ve diğer dikkat dağıtıcı unsurlar nedeniyle derslere odaklanmakta güçlük çektiklerini ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra, derslerin uygulamalı olması gerektiğini ve uzaktan eğitim sırasında bu konuları yeterince uygulayamadıklarını, dolayısıyla öğrenme süreçlerinde eksiklikler yaşadıklarını belirtmişlerdir. Tüm bu unsurlar, uzaktan eğitim sürecindeki başarılarını olumsuz yönde etkilemiştir.

8.Görüşme sorusu: Grafik tasarım alanında almış olduğumuz uzaktan eğitim ile bilgisayar programlarını etkili şekilde öğrenebildiniz mi?

Görüşme formundaki sekizinci soruya verilen cevaplar incelendiğinde, katılımcıların büyük çoğunluğunun grafik tasarım alanındaki uzaktan eğitim sürecinde zorluk yaşadıkları görülmektedir. On üç katılımcıdan on kişi, bilgisayar programlarını etkili bir şekilde kullanamadıklarını ve bu nedenle bu programlarda yeterince etkin olmadıklarını ifade etmişlerdir. Buna karşın, üç katılımcı ise söz konusu programları başarılı bir şekilde kullanabildiklerini ve bu eğitimin kendilerine fayda sağladığını belirtmişlerdir.

9.Görüşme sorusu: Geleneksel sınıf eğitimi ile uzaktan eğitimi karşılaştırdığınız da avantajlarını ve dezavantajlarını neler olarak görüyorsunuz?

Görüşme formundaki dokuzuncu soruya verilen yanıtlara göre, görüşmeye katılan on üç kişi de ev ortamında rahat olmanın büyük bir avantaj olduğunu dile

getirmiştir. Ancak, uzaktan eğitimde öğretmenleriyle yüz yüze iletişim kuramamaktan dolayı zorlandıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, internet kopukluğu ve bilgisayar eksikliği gibi teknik sorunların dezavantaj oluşturduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcılar, uzaktan eğitimde online materyallerin kullanımının avantaj sağladığını belirtirken, ev ortamında dikkat dağınıklığı ve konsantrasyon problemleri yaşadıklarını da vurgulamışlardır. Yüz yüze eğitimde ise daha etkin ve dikkatli olduklarını ifade etmişlerdir.

10.Görüşme sorusu: Grafik tasarım alanında becerilerinizin gelişiminde uzaktan eğitimin bu gelişime etkisi nasıl oldu?

Görüşme formundaki onuncu soruya verilen yanıtlara göre, görüşmeye katılan on üç kişiden on kişi, grafik tasarım alanında uzaktan eğitimin tasarım becerilerin de bir gelişim sağlamadığını ve uygulamalı derslerde başarılarını arttırmadığını belirtmiştir. Bununla birlikte, on üç kişiden üçü ise uzaktan eğitimden faydalanabildiklerini, bu yöntemin iyi olduğunu ancak yüz yüze eğitim kadar verimli ve başarılı olmadığını ifade etmiştir.

Görüşme sonucu elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

1.Birinci soruya ilişkin görüşme formlarından elde edilen verilere göre, bütün öğrenciler derslere evlerinden katıldığını belirtmiştir.

2.İkinci soruya ilişkin görüşme formlarından elde edilen verilere göre, katılımcı öğrencilerin büyük çoğunluğu, online-uzaktan eğitim için bilgisayar, telefon veya tablet kullanarak sisteme giriş yaptıklarını ve eğitimlerine bu cihazlar aracılığıyla devam ettiklerini belirtmektedir.

3.Üçüncü soruya ilişkin görüşme formlarından elde edilen verilere göre, katılımcı öğrenciler uzaktan eğitim sırasında Microsoft Teams, Zoom, EBA ve Google Meet gibi programları kullandıklarını belirtmiştir. Bu uygulamalara dair genel görüşleri, programları kullanabildikleri ancak çok etkin olamadıkları yönündedir. Ayrıca, zaman zaman yaşanan bağlantı kopukluklarının çeşitli sorunlara yol açtığını ifade etmişlerdir.

4.Dördüncü soruya ilişkin görüşme formlarından elde edilen verilere göre, katılımcı öğrencilerin tamamı, pandemiden önce uzaktan eğitimle ilgili herhangi bir deneyimlerinin olmadığını, bu süreci ilk kez pandemi döneminde deneyimlediklerini belirtmektedir.

5.Beşinci soruya ilişkin görüşme formlarından elde edilen verilere göre, katılımcı öğrenciler, uzaktan eğitim sürecinde grafik tasarım programlarında ilerleme kaydettiklerini, ancak yüz yüze eğitime geçtikten sonra bu becerilerini daha da geliştirdiklerini ifade etmişlerdir.

6.Altıncı soruya ilişkin görüşme formlarından elde edilen verilere göre, katılımcı öğrencilerin çoğu, pandemi döneminde grafik tasarım dersleri aldıklarını ve verimli bilgiler öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Ancak bu sürecin genel olarak çok olumlu olmadığını, grafik tasarım derslerinin uygulamalı yapısına uygun olmadığını belirtmişlerdir. Bu nedenle, yeterli ilerleme kaydedemediklerini, eksiklikler yaşadıklarını ve süreçte çok zorlandıklarını dile getirmişlerdir.

7. Yedinci soruya ilişkin görüşme formlarından elde edilen verilere göre, katılımcı öğrenciler, ev ortamında olmaktan dolayı dikkat sorunları yaşadıklarını ve internet kopuklukları nedeniyle erişim problemleriyle karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, uygulamalı derslerde uzaktan eğitimin oldukça zorlayıcı olduğunu ifade etmişlerdir.

8.Sekizinci soruya ilişkin görüşme formlarından elde edilen verilere göre, katılımcı öğrencilerin çoğu, uzaktan eğitim sürecinde bilgisayar programlarını etkin bir şekilde kullanamadıklarını ve bu nedenle bu alanda ilerleme kaydedemediklerini belirtmişlerdir.

9.Dokuzuncu soruya ilişkin görüşme formlarından elde edilen verilere göre, katılımcı olan öğrencilerin vermiş oldukları cevaplarda her eğitim modeline karşı olumlu ve olumsuz buldukları yönler benzerlik göstermektedir. Geleneksel eğitim modeli ve uzaktan eğitim modelinin avantajları ve dezavantajları konusunda genel olarak belli düşüncelere sahip olduklarını söylemişlerdir. Geleneksel eğitimde zaman kaynaklı ve konfor kaynaklı problemler yaşamış olsalar da eğitim anlamında daha verimli olduklarını belirtirken uzaktan eğitim sisteminde ev konforunda olmak ve zaman planlaması konusunda elverişli olsa da yüz yüze eğitim sistemdeki etkin ders ve başarı oranına erişemediklerini belirtmektedirler.

10.Onuncu soruya ilişkin görüşme formlarından elde edilen verilere göre, katılımcı öğrenciler, grafik tasarım alanındaki becerilerinin gelişiminde uzaktan eğitimin pek faydalı olmadığını belirtmişlerdir. Grafik tasarım dersinin uygulamalı bir alan olması nedeniyle, ne kadar online-uzaktan eğitimde dersleri takip etmiş

olsalar da, uygulama kısmında bu dersleri yeterince başaramadıklarını ve bu durumun onları olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir.

Genel olarak değerlendirildiğinde de, Pandemi sürecinde uzaktan eğitim alan, özellikle grafik tasarım gibi uygulamalı alanlarda eğitim gören öğrenciler birçok zorlukla karşılaşmıştır. Araştırmaya katılan öğrenciler, uzaktan eğitimle aldıkları derslerin belirli bir seviyede bilgi sağladığını kabul etseler de, bu süreçte grafik tasarım becerilerinde istedikleri gelişimi sağlayamadıklarını ifade etmişlerdir. Bu nedenle uygulamalı derslerin doğası gereği, yüz yüze eğitimin sağladığı etkileşim ve deneyimlerin, öğrenme süreci açısından çok daha verimli olduğu sonucuna varılmıştır. Özellikle uygulamalı alanlarda uzaktan eğitimin sınırlı kaldığı ve bu nedenle yüz yüze eğitimin yerinin doldurulamadığı katılımcılar tarafından da vurgulanmıştır.

Sonuç olarak, uzaktan eğitim, pandemi sürecinde zorunlu bir alternatif olarak devreye girmiş olsa da, grafik tasarım gibi pratik ve uygulamalı alanlarda öğrencilerin gelişimine yeterince katkı sağlamamış, öğrenme süreçlerini olumsuz etkilemiştir. Bu durum, eğitim modellerinin daha dengeli bir biçimde yeniden yapılandırılması gerektiğini ve uygulamalı derslerde yüz yüze eğitimin önemini göz ardı edilmemesi gerektiğini ortaya koymaktadır. İşletmeler açısından da, yeterli beceriye sahip çalışanların yetiştirilmesi için yüz yüze eğitimin önemli bir rol oynadığı anlaşılmıştır.

5 PANDEMİ (SALGIN) DÖNEMİNDE UYGULANAN UZAKTAN EĞİTİMİN İŞLETMELER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN ANALİZİ VE İŞLETME GÖRÜŞMELERİNİN SONUÇLARI

Pandemi döneminde hızlı şekilde hayata geçirilen uzaktan eğitim sistemi, öğrenciler üzerinde etkili olduğu gibi işletmeler üzerinde de önemli etkiler yaratmıştır. Özellikle meslek lisesi öğrencileri ve stajyerlerin eğitim süreçlerinin dijital ortamlara taşınması, işletmelerde staj yapan öğrencilerin verimliliğini ne ölçüde etkilediğini anlamak amacıyla katılımcılara (işletme yetkililerine) yöneltilen sorular ve alınan cevapların analizi aşağıda detaylı olarak sunulmuştur.

Uygulanan yapılandırılmış görüşme sonuçlarına göre alınan bilgiler ışığında 5 adet işletme yetkilisi ile görüşme yapılmıştır, yaş grubu 25 - 50 yaş ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Bu yapılandırılmış görüşme sonuçlarına istinaden alınan bilgiler ışığında sonuçlar aşağıda listelenmiştir.

1.Görüşme sorusu: Pandemi sürecinde işletmenizde staj gören öğrenciler var mı sayısı kaçtır?

Görüşme formunda birinci soruya verilen yanıtlara göre; görüşmeye katılan beş kişiden dördü, pandemi sürecinde işletmelerine iki öğrencinin staj yapmaya geldiğini söylerken bir kişi ise bir öğrencinin geldiğini ifade etmektedir.

2.Görüşme sorusu: Pandemi süreci kapsamında uzaktan eğitim alan grafik tasarım öğrencilerinin staj yerinde program kullanma becerileri konusunda ne düşünüyorsunuz?

Görüşme formunda ikinci soruya verilen yanıtlara göre, görüşmeye katılan beş kişinin tamamı, pandemi döneminde öğrencilerin grafik tasarım alanındaki program kullanma becerilerinin olumsuz etkilendiğini, bu süreçte isteksizlik ve gerilemeler yaşandığını ifade etmektedir.

3.Görüşme sorusu: Uzaktan eğitim programlarına katılan öğrencilerin grafik tasarım becerilerinde hangi tür gelişimler gözlemlendi? Bu gelişimler iş ortamında nasıl bir etki yaratıyor?

Görüşme formunda üçüncü soruya verilen yanıtlara göre, görüşmeye katılan beş kişiden dördü, öğrencilerin pandemi sürecinde yavaşladığını gözlemlerken, bir kişi ise öğrencilerin ne ilerleme kaydettiğini ne de gerilediğini, nötr bir durumda kaldıklarını belirtmektedir.

4.Görüşme sorusu:Öğrencilerin aldığı uzaktan eğitimlerin işletmelerdeki grafik tasarım projelerine katkısı nedir?

Görüşme formunda yer alan dördüncü soruya verilen yanıtlara göre, görüşmeye katılan beş kişinin tamamı, grafik tasarım alanında alınan uzaktan eğitimin işletmelerde pratik olarak fayda sağlamadığı görüşünü belirtmiştir.

5.Görüşme sorusu: Uzaktan eğitim sürecinde almış oldukları eğitimler, öğrencilerin grafik tasarım süreçlerini anlama ve uygulama becerilerini nasıl geliştiriyor? Bu beceriler işletme ihtiyaçlarına ne ölçüde cevap veriyor?

Görüşme formunda beşinci soruya verilen yanıtlara göre, katılımcılardan dört kişi uzaktan eğitimin öğrenci ve işletmelerin ihtiyaçlarını kesinlikle karşılamadığını belirtmiştir. Bir katılımcı ise fayda sağladığını, ancak geçmişe kıyasla bir düşüş yaşandığını ifade etmiştir.

6.Görüşme sorusu:İşletmelerde çalışan öğrencilerin uzaktan eğitim sonrasında grafik tasarım alanındaki verimlilikleri hakkında ne gibi gözlemleriniz var?

Görüşme formunda altıncı soruya verilen yanıtlara göre, katılımcıların tamamı öğrencilerin verimliliği konusunda hemfikirdir. Tüm katılımcılar, bu sürecin öğrenciler için olumsuz sonuçlar doğurduğunu, beklentilerin karşılanmadığını ve uygulama ile öğrenimde gerileme yaşandığını ifade etmişlerdir.

7.Görüşme sorusu:Öğrenci çalışma verimliliğini arttırmak için önerileriniz nelerdir?

Görüşme formunda yedinci soruya verilen yanıtlara göre, katılımcıların beşi de verimliliğin artırılması konusunda aynı görüşü paylaşmaktadır. Hepsi, yüz yüze eğitim ve pratiğin artırılmasını önermektedir.

8.Görüşme sorusu: Uzaktan eğitimin okul sonrasında çalışma hayatına nasıl etkisi olmuştur?

Görüşme formunda sekizinci soruya verilen yanıtlara göre, katılımcılardan dördü uzaktan eğitimin çalışma hayatına ciddi olumsuz etkileri olduğunu belirtmiştir. Diğer bir katılımcı ise bu etkinin çok fazla olmadığını ifade etmiştir.

9.Görüşme sorusu: Pandemi döneminde uzaktan verilen eğitimin öğrencilerin mesleki bilgi birikimine etkisi nasıl olmuştur?

Görüşme formunda dokuzuncu soruya verilen yanıtlara göre, katılımcıların beşi de pandemi döneminde verilen uzaktan eğitimin, uygulamalı alanlarda okuyan öğrenciler için yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Katılımcılar, öğrencilerin teorik bilgiye sahip olmasının pratikte yeterli fayda sağlamadığını, bu nedenle öğrencilerin çalışma hayatında ve donanım açısından eksik kaldıklarını, bunun da öğrenimlerinde ciddi eksikliklere yol açtığını belirtmişlerdir.

10.Görüşme sorusu: İş hayatında personel/ stajyer sertifika eğitimi için uzaktan eğitimi destekler misiniz?

Görüşme formunda onuncu soruya verilen yanıtlara göre, katılımcılardan dördü iş hayatında personel ya da stajyerler için verilen sertifika eğitimlerinin uzaktan olmasını teorik açıdan desteklemediklerini belirtmiştir. Diğer bir katılımcı ise bu durumu desteklediğini ifade etmiştir.

İşletme yetkilileri ile yapılan görüşme sonucu elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

1.Birinci soruya verilen cevaplar doğrultusunda, beş işletme ile görüşülmüştür. Hepsi stajyer öğrenci kabul ettiklerini ve her birinde bir veya iki öğrencinin staj yaptığını ifade etmiştir.

2.İkinci soruyaverilen cevaplar doğrultusunda, katılımcıların tamamı benzer görüşler bildirmiştir. Katılımcılar, öğrencilerin uzaktan eğitimde öğrendikleri program becerilerini staj ortamında pratiğe dökemediklerini, bu durumun eksikliklerini artırdığını ve isteksizlik, dikkat dağınıklığı ile becerilerinde gerileme yaşadıklarını gözlemlediklerini belirtmişlerdir. Bu nedenle istedikleri olumlu sonuçları elde edemediklerini ifade etmişlerdir.

3.Üçüncü soruya verilen cevaplar doğrultusunda, katılımcılar uzaktan eğitim programlarına katılan öğrencilerde grafik tasarım becerilerinde gelişme kaydedilemediğini, teorik bilgilerini pratiğe aktaramadıklarını ve bu durumun özgüven eksikliğine yol açarak cesaretlerini kırdığını belirtmişlerdir. Ayrıca, bu süreçte öğrencilerin becerilerinde ciddi oranda düşüş gözlemlediklerini ifade etmişlerdir.

4.Dördüncü soruya verilen cevaplar doğrultusunda, katılımcılar öğrencilerin işletmelerde yürütülen projelere katkı sağlayamadıklarını belirtmişlerdir. Teorik bilgileri öğrendiklerini, ancak bunları pratik alanda uygulayamadıkları için projelere katkı sunamadıklarını ifade etmişlerdir.

5.Beşinci soruya verilen cevaplar doğrultusunda, katılımcılar öğrencilerin uzaktan eğitimde aldıkları derslerin anlama ve uygulama açısından işletmelere fayda sağlamadığını belirtmişlerdir. Eskiye kıyasla, öğrencilerin öğrenim ve becerilerinde belirgin bir azalma gözlemlediklerini ifade etmişlerdir.

6.Altıncı soruya verilen cevaplar doğrultusunda, katılımcıların genel olarak benzer görüşlere sahip oldukları gözlemlenmiştir. Katılımcılar, öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde bilgi eksiklikleri yaşadıklarını belirtirken, aynı zamanda işlerde karşılaştıkları başarısızlıklar nedeniyle öz güven eksikliğinin meydana geldiğini belirtmektedirler. Bu nedenle de mesleklerine karşı ilgilerinin azalmakta olduğunu ve mesleklerinden uzaklaştıklarını ifade etmişlerdir.

7.Yedinci soruyaverilen cevaplar doğrultusunda katılımcılar, öğrencilerin verimliliğini artırmak için daha donanımlı bir çalışma ortamı sunulması ve sorumluluk verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca, yüz yüze eğitim sayesinde öğrencilerin pratik becerilerini geliştirmelerinin önemli olduğunu vurgulamışlardır.

8.Sekizinci soruyaverilen cevaplar doğrultusunda katılımcılar, uzaktan eğitimin okul sonrası çalışma ortamı için dezavantaj oluşturduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin teorik bilgileri öğrendikten sonra, uygulamalı eğitimde geri kaldıkları için becerilerinin zayıfladığını ve bunun da çalışma hayatlarını ciddi şekilde olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir.

9.Dokuzuncu soruya verilen cevaplar doğrultusunda katılımcılar, uzaktan eğitimin öğrencilerin mesleki bilgilerine katkı sağlamadığını, aksine olumsuz etkilediğini ve bunun bir zaman kaybı olduğunu belirtmişlerdir. Teorik bilgilerle pratik uygulamalar arasında bir bağ kuramadıkları için bu dönemin verimli geçmediğini ifade etmişlerdir.

10. Onuncu soruya verilen cevaplar doğrultusunda, katılımcıların çoğunluğu aynı fikirde olup, iş hayatında personel ya da stajyerler için sertifika eğitiminde uzaktan eğitimin avantajlı olmadığına ve ciddi dezavantajlar barındırdığına inandıklarını belirtmişlerdir. Bu nedenle, uzaktan eğitimle verilen sertifika programlarına olumlu yaklaşmadıklarını ifade etmişlerdir.

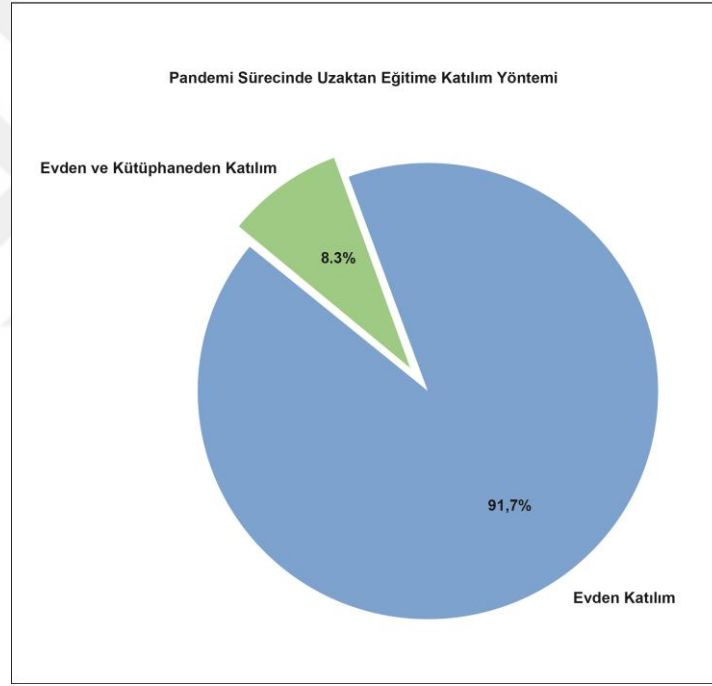
Genel olarak değerlendirildiğinde, pandemi döneminde meslek liselerinin uygulamalı bölümlerinde verilen uzaktan eğitim, öğrencilerin teorik bilgilerine bir katkı sağlamış olsa da, yüz yüze eğitim kadar etkili olamamıştır. Öğrenciler, aldıkları teorik bilgileri zamanında uygulama fırsatı bulamadıkları için işletmelerde yeterli verim ve gelişim gösterememişlerdir. Bu durum, hem öğrencilerin hem de işletmelerin olumsuz etkilenmesine yol açmıştır.Bu olumsuzluklar, işletmelerin stajyerlerden beklediği katkıyı alamamalarına, öğrencilerin ise mesleki becerilerinde gerileme yaşamalarına neden olmuştur. Uzaktan eğitim sürecinde edinilen bilgilerin pratik deneyimle desteklenememesi, öğrencilerin özgüven kaybı yaşamasına yol açarken, işletmelerde de verimlilik düşüşü gözlemlenmiştir. Hem öğrencilerin hem de işletmelerin bu süreçte karşılaştığı zorluklar, teorik bilginin uygulamalı eğitimle dengelenmesinin önemini bir kez daha net bir şekilde ortaya koymuştur.

6 PANDEMİ (SALGIN) DÖNEMİNDE UYGULANAN UZAAKTAN EĞİTİMİN GRAFİK TASARIM ÖĞRENCİLERİ VE İŞLETMELER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN VERİ ANALİZİ SONUÇLARI

6.1 Öğrenci Görüşleri Veri Analizi

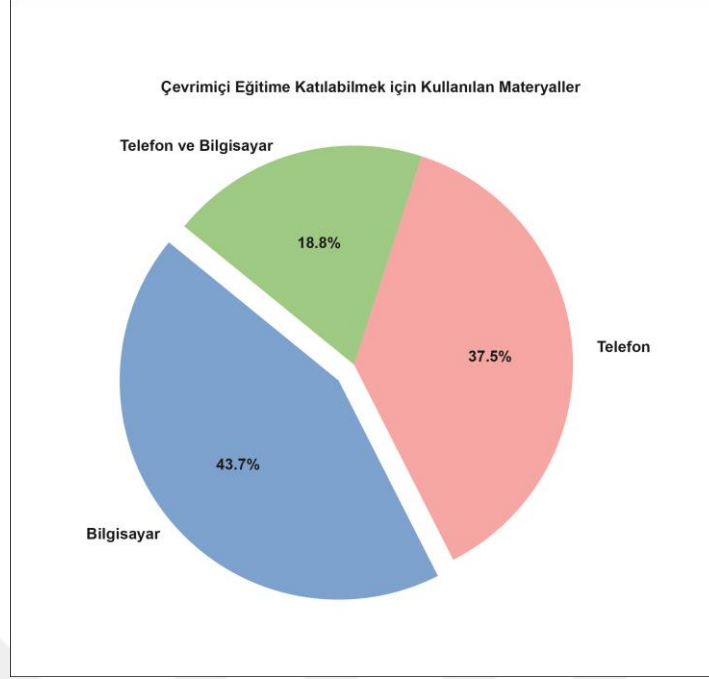
Uygulanan yapılandırılmış görüşme sonuçlarına göre alınan bilgiler ışığında onüç kız öğrenciye sorulan sorular ve veri analiz sonuçları aşağıda listelenmiştir.

1.Görüşme sorusu: Pandemi sürecinde uzaktan eğitime nereden katıldınız?

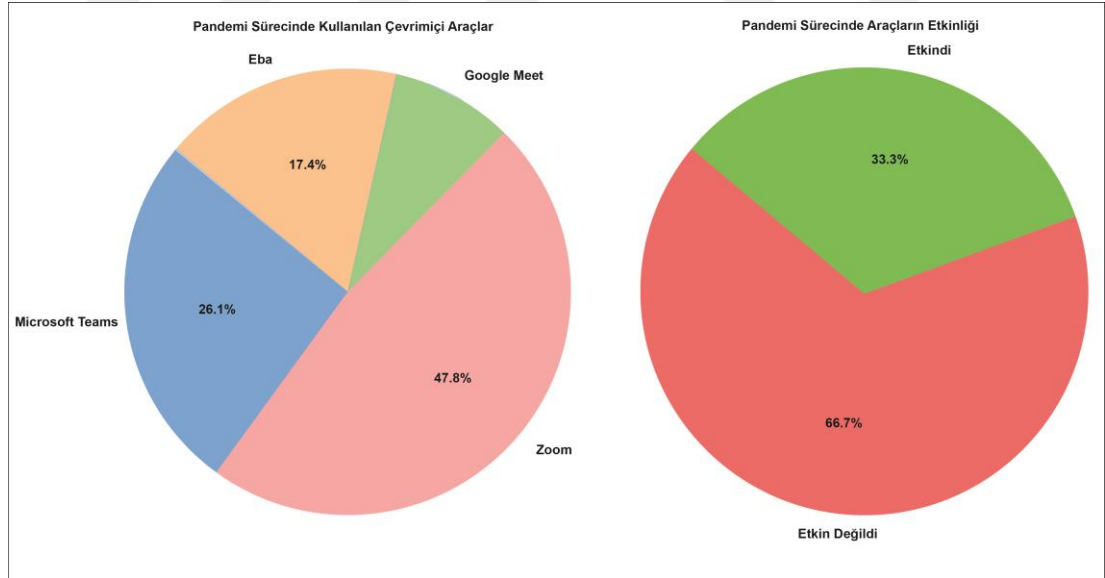
Şekil 6.1 Öğrenci analiz grafikleri - 1

2.Görüşme sorusu: Çevrimiçi (online/uzaktan) eğitime katılabilmek için kullandığınız materyal hangisidir.

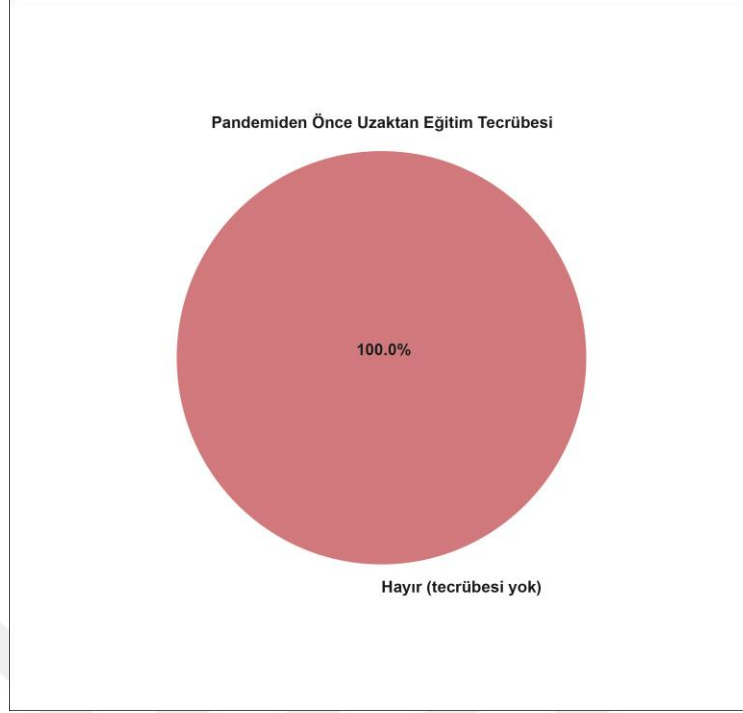
Şekil 6.2 Öğrenci analiz grafikleri -2

3.Görüşme sorusu: Pandemi sürecinde hangi çevrimiçi uzaktan eğitim programlarını tercih ettiniz. Bu araçlar sizce etkin miydi?

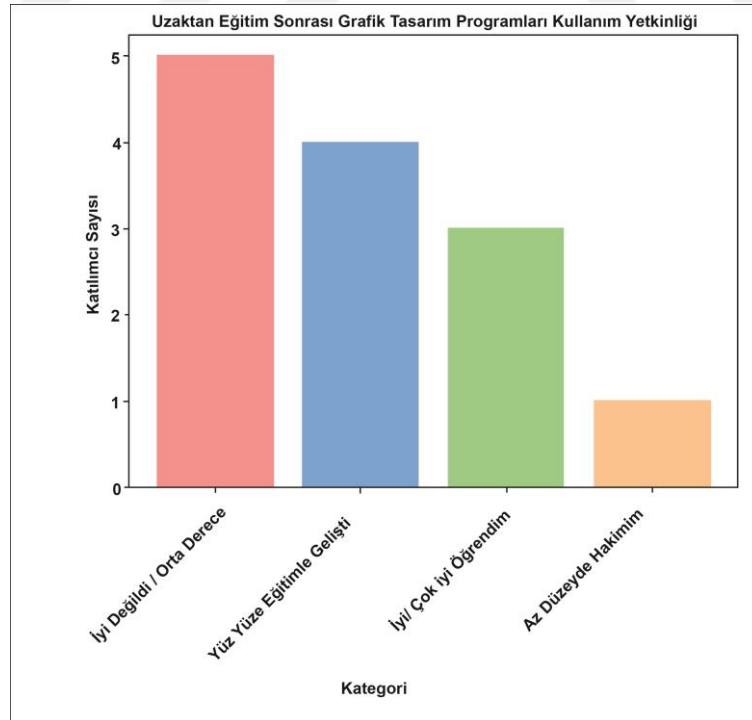
Şekil 6.3 Öğrenci analiz grafikleri -3

4.Görüşme sorusu: Pandemiden önce uzaktan eğitim ile ilgili tecrübeniz var mıydı?

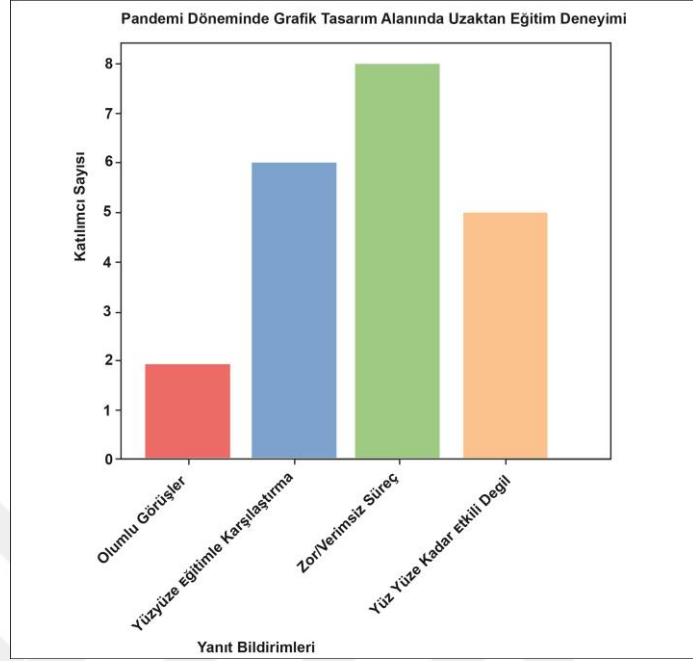
Şekil 6.4 Öğrenci analiz grafikleri -4

5.Görüşme sorusu: Uzaktan eğitim sonrasında Grafik Tasarım programlarında kullanım yetkinliğiniz nedir?

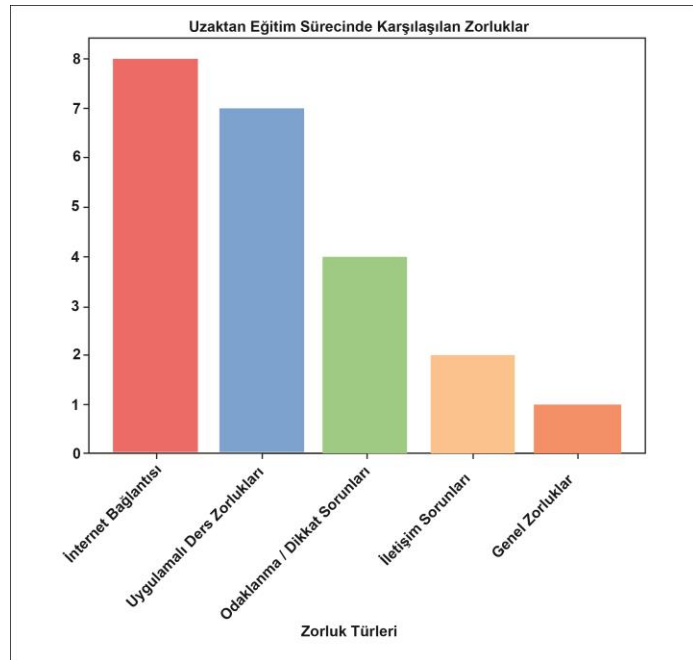
Şekil 6.5 Öğrenci analiz grafikleri -5

6.Görüşme sorusu: Pandemi döneminde grafik tasarım alanında uzaktan eğitim aldınız mı? Aldıysanız bu süreci nasıl değerlendirirsiniz?

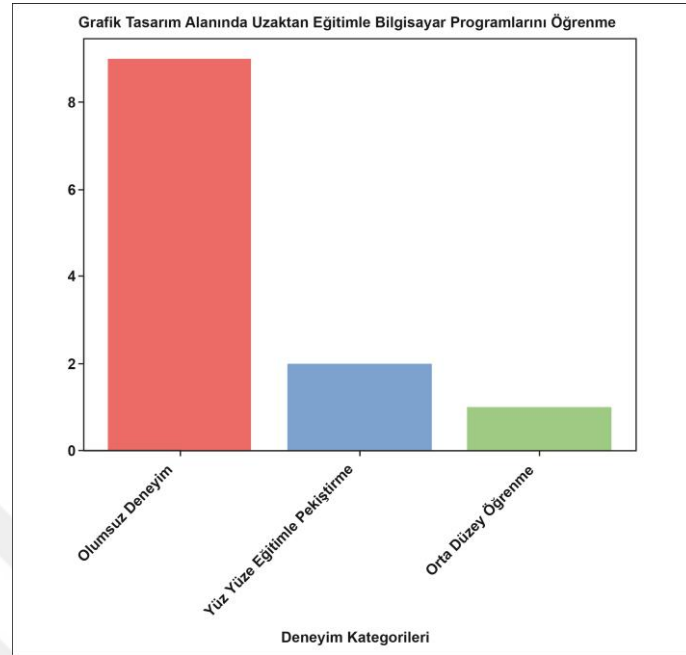
Şekil 6.6 Öğrenci analiz grafikleri -6

7.Görüşme sorusu: Uzaktan eğitim sürecinde karşılaştığımız zorluklar nelerdir?

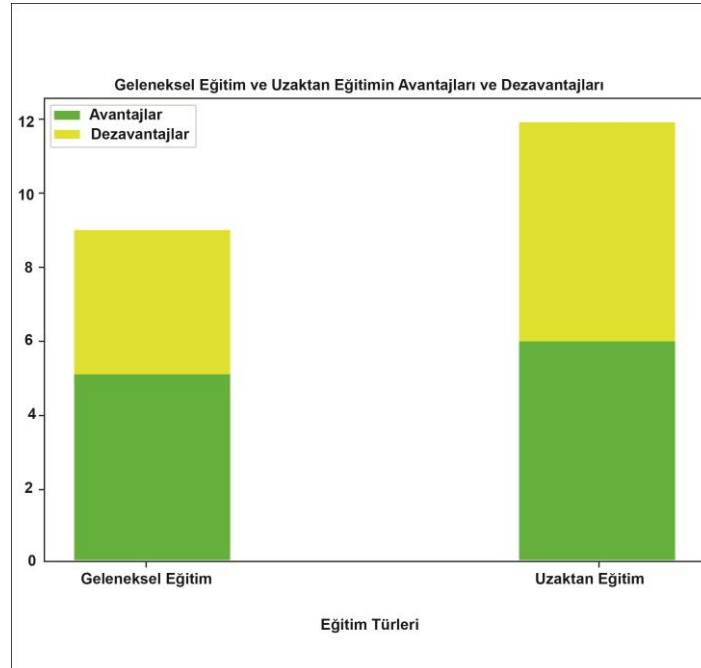
Şekil 6.7 Öğrenci analiz grafikleri -7

8.Görüşme sorusu: Grafik tasarım alanında almış olduğumuz uzaktan eğitim ile bilgisayar programlarını etkili şekilde öğrenebildiniz mi?

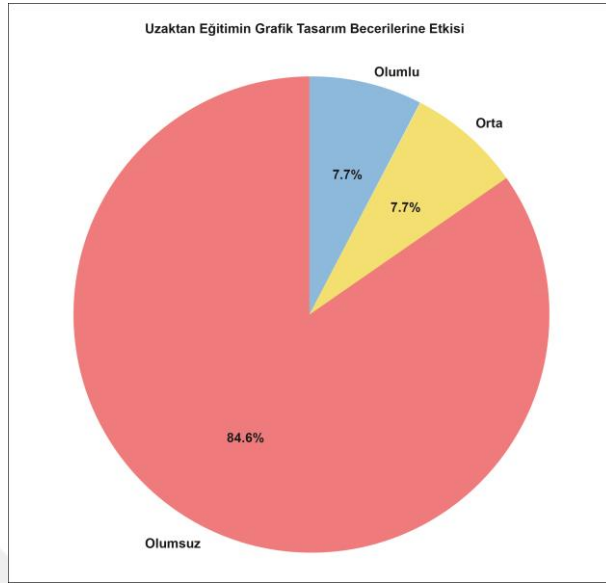
Şekil 6.8 Öğrenci analiz grafikleri -8

9.Görüşme sorusu: Geleneksel sınıf eğitimi ile uzaktan eğitimi karşılaştırdığımız da avantajlarını ve dezavantajlarını neler olarak görüyorsunuz?

Şekil 6.9 Öğrenci analiz grafikleri -9

10.Görüşme sorusu: Grafik tasarım alanında becerilerinizin gelişiminde uzaktan eğitimin bu gelişime etkisi nasıl oldu?

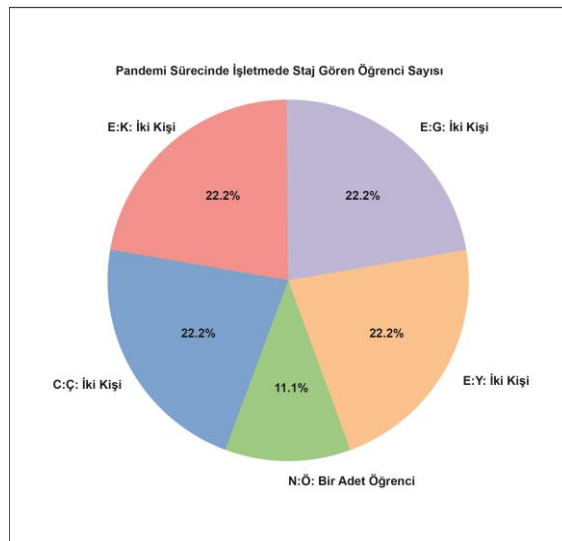

Şekil 6.10 Öğrenci analiz grafikleri -10

6.2 İşletme Görüşleri Veri Analizi

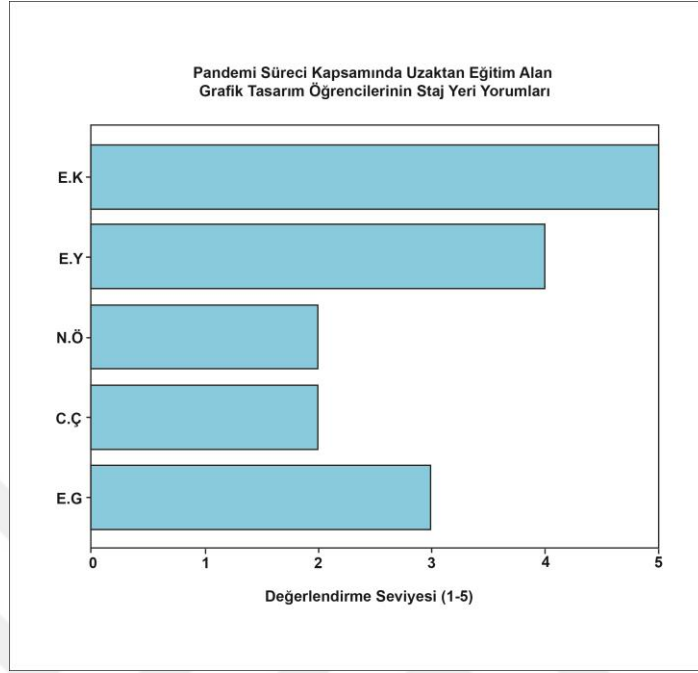
Uygulanan yapılandırılmış görüşme sonuçlarına göre alınan bilgiler ışığında beş adet işletme yetkilisine sorulan sorular ve veri analiz sonuçları aşağıda listelenmiştir.

1.Görüşme sorusu: Pandemi sürecinde işletmenizde staj gören öğrenciler var mı sayısı kaçtır?

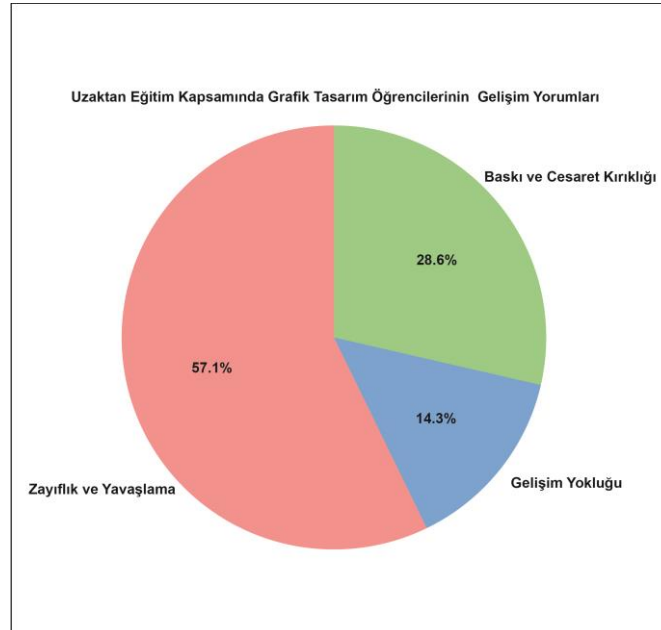
Şekil 6.11 İşletme analiz grafikleri -1

2.Görüşme sorusu: Pandemi süreci kapsamında uzaktan eğitim alan grafik tasarım öğrencilerinin staj yerinde program kullanma becerileri konusunda ne düşünüyorsunuz?

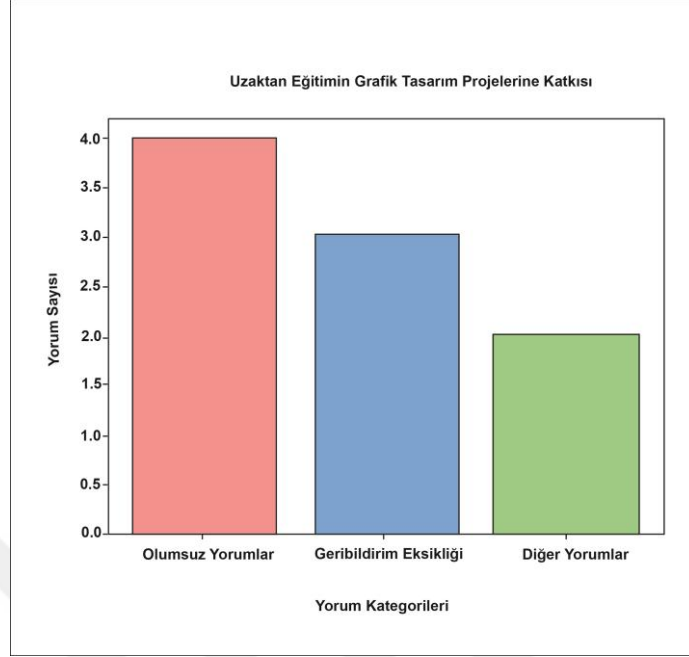
Şekil 6.12 İşletme analiz grafikleri -2

3.Görüşme sorusu: Uzaktan eğitim programlarına katılan öğrencilerin grafik tasarım becerilerinde hangi tür gelişimler gözlemlendi? Bu gelişimler iş ortamında nasıl bir etki yaratıyor?

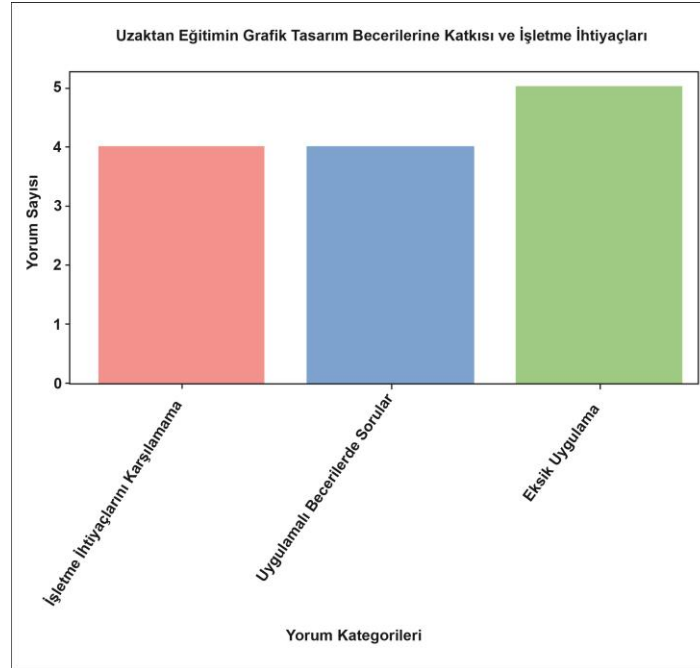
Şekil 6.13 İşletme analiz grafikleri -3

4.Görüşme sorusu: Öğrencilerin aldığı uzaktan eğitimlerin işletmelerdeki grafik tasarım projelerine katkısı nedir?

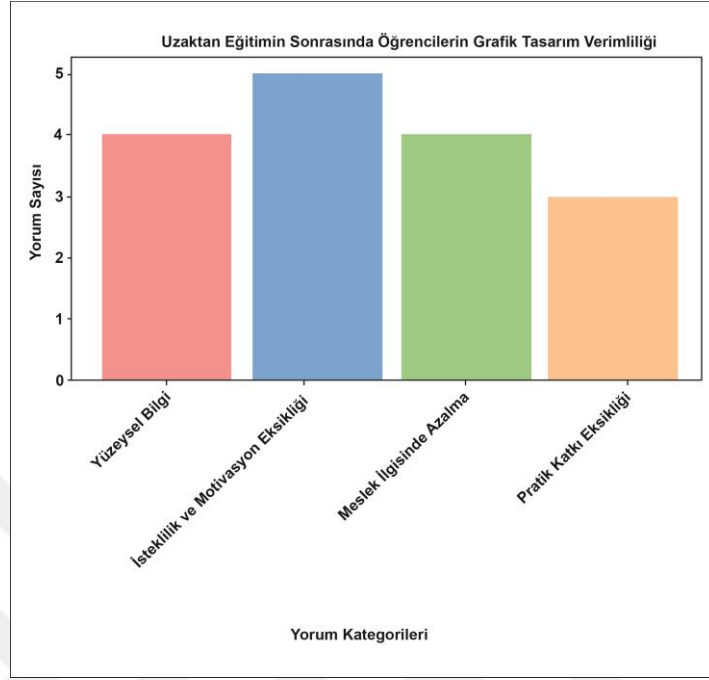
Şekil 6.14 İşletme analiz grafikleri -4

5.Görüşme sorusu: Uzaktan eğitim sürecinde almış oldukları eğitimler, öğrencilerin grafik tasarım süreçlerini anlama ve uygulama becerilerini nasıl geliştiriyor? Bu beceriler işletme ihtiyaçlarına ne ölçüde cevap veriyor?

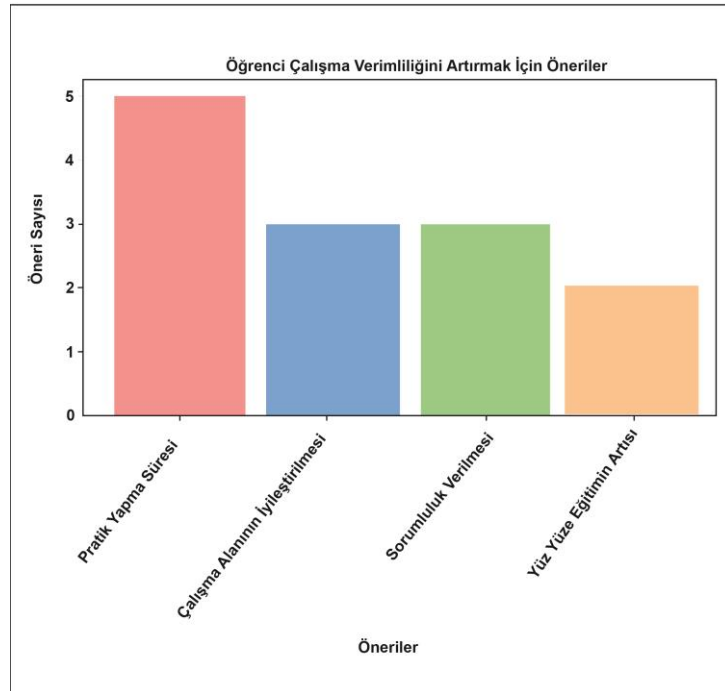
Şekil 6.15 İşletme analiz grafikleri -5

6.Görüşme sorusu: İşletmelerde çalışan öğrencilerin uzaktan eğitim sonrasında grafik tasarım alanındaki verimlilikleri hakkında ne gibi gözlemleriniz var?

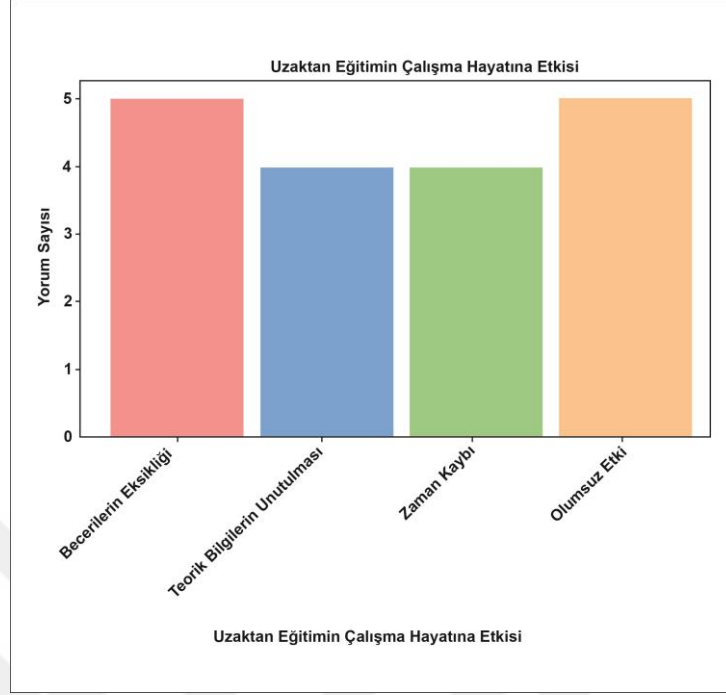
Şekil 6.16 İşletme analiz grafikleri -6

7.Görüşme sorusu: Öğrenci çalışma verimliliğini arttırmak için önerileriniz nelerdir?

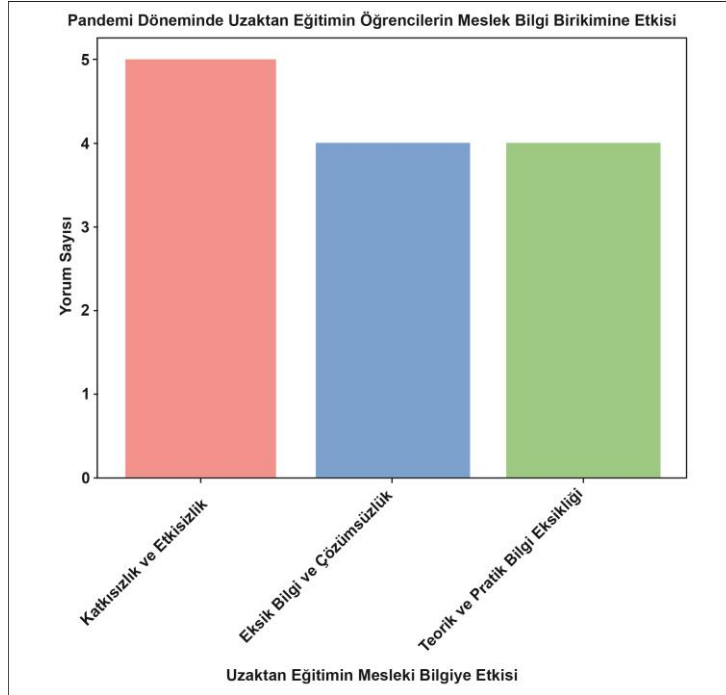
Şekil 6.17 İşletme analiz grafikleri -7

8.Görüşme sorusu: Uzaktan eğitimin okul sonrasında çalışma hayatına nasıl etkisi olmuştur?

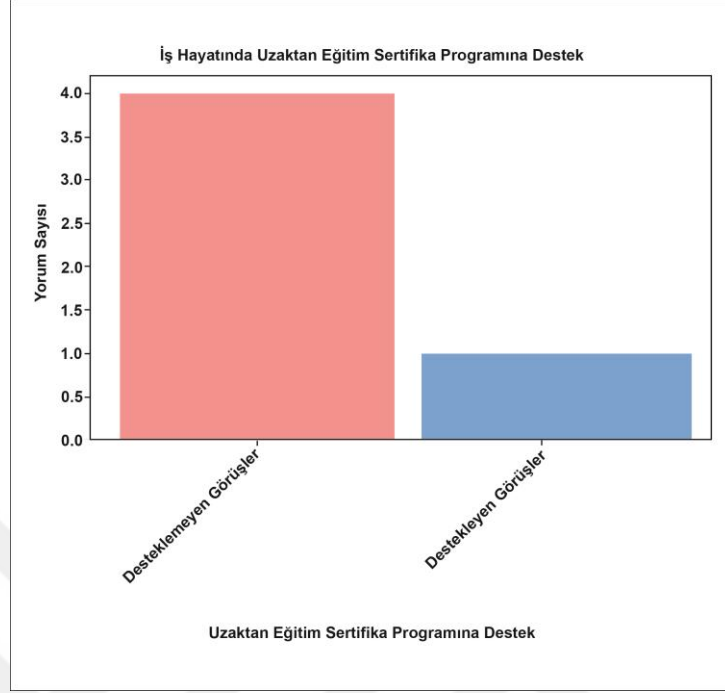
Şekil 6.18 İşletme analiz grafikleri -8

9.Görüşme sorusu: Pandemi döneminde uzaktan verilen eğitimin öğrencilerin mesleki bilgi birikimine etkisi nasıl olmuştur?

Şekil 6.19 İşletme analiz grafikleri -9

10.Görüşme sorusu: İş hayatında personel/ stajyer sertifika eğitimi için uzaktan eğitimi destekler misiniz?

Şekil 6.20 İşletme analiz grafikleri -10

7 SONUÇ VE ÖNERİLER

7.1 Sonuç

Pandemi sürecinde yaşanan değişikliklerin eğitime yansmasıyla birlikte, uzaktan eğitim modelinin öğrenciler ve işletmeler üzerindeki etkilerini değerlendirmek amacıyla yapılan bu çalışmada, "Grafik Tasarım" alanında eğitim gören öğrenciler ve bu alanda faaliyet gösteren işletmelerin görüşleri dikkate alınarak yapılan bu çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1- Pandemi döneminde uygulanan uzaktan eğitim, özellikle grafik tasarım gibi uygulamalı alanlarda eğitim gören öğrenciler açısından ciddi zorluklar yaratmıştır. Öğrenciler, bilgisayar, tablet ve telefon gibi teknolojik cihazlar aracılığıyla derslere katılım sağlasalar da, uzaktan eğitimin doğası gereği çeşitli sorunlarla karşılaşmışlardır. İnternet bağlantısının ara sıra kesilmesi, ev ortamının dikkat dağınıklığına yol açması ve öğrencilerin sosyal etkileşimden uzak kalmaları, eğitim süreçlerini olumsuz yönde etkilemiştir. Grafik tasarım dersleri, doğası gereği uygulamalı bilgi ve beceri gerektirdiğinden, öğrenciler bu derslerde yeterince ilerleme kaydedememiş, dijital ortamda verilen eğitimde grafik tasarım programlarını etkin şekilde kullanmakta zorlanmışlardır. Uygulamalı derslerin yüz yüze yapılamaması, öğrencilerin mesleki gelişiminde önemli eksiklikler yaratmış ve öğrenme süreçlerini yavaşlatmıştır.

2-Öğrencilerin büyük çoğunluğu, uzaktan eğitim sırasında teorik bilgileri edindiklerini kabul etmekle birlikte, bu bilgileri pratiğe dökmekte yetersiz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Uygulamalı derslerde karşılaşılan bu zorluklar, öğrencilerin motivasyon kaybına ve mesleki becerilerinde eksiklikler hissetmelerine yol açmıştır. Uzaktan eğitim sürecinde öğrenilen bilgilerin, grafik tasarım gibi uygulamalı alanlarda pratik deneyimlerle desteklenmemesi, öğrencilerin özgüvenini sarsmış ve mesleki ilerlemelerini olumsuz yönde etkilemiştir. Bu durum, işletmelerin geri bildirimleriyle de doğrulanmaktadır.

3-Uzaktan eğitim sürecinde staj yapma imkânı bulan öğrenciler, teorik bilgilerini iş ortamında pratiğe dökmekte zorlanmış, işletmelerdeki projelere yeterince katkı sağlayamamışlardır. İşletme yetkilileri, öğrencilerin grafik tasarım becerilerinde gerileme yaşadıklarını, staj süreçlerinde verimli olmadıklarını ve bu durumun öğrencilerin özgüven kaybına neden olduğunu belirtmişlerdir.

4-İşletmeler, pandemi döneminde uzaktan eğitimle alınan teorik bilginin, gerçek iş hayatına hazırlık açısından yetersiz kaldığını, öğrencilerin mesleki becerilerini yeterince geliştiremediklerini vurgulamışlardır. Grafik tasarım gibi yaratıcı ve uygulama gerektiren alanlarda, öğrencilerin iş dünyasında başarı elde edebilmeleri için yüz yüze eğitimde kazandıkları pratik deneyimlerin hayati önem taşıdığı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, pandemi koşullarında zorunlu olarak uygulanan uzaktan eğitim, özellikle grafik tasarım gibi uygulamalı alanlarda eğitim gören öğrenciler için yeterli olmamış, onların mesleki gelişimlerini olumsuz yönde etkilemiştir. Hem öğrencilerin hem de işletmelerin geri bildirimleri, uygulamalı derslerin etkili bir şekilde yürütülmesi için yüz yüze eğitimin vazgeçilmez olduğunu göstermektedir. Uzaktan eğitim, teorik bilgi aktarımında kısmi bir fayda sağlamış olsa da, uygulama gerektiren alanlarda bu bilgilerin pratikte kullanılamaması, öğrencilerin öğrenme süreçlerinde ciddi boşluklar oluşturmuştur. Gelecekte, uygulamalı derslerin hem teorik hem de pratik bilgiyi dengeli bir şekilde sunacak yüz yüze eğitim modellerine yönelmesi gerektiği net bir şekilde ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin mesleki gelişimlerini tam anlamıyla gerçekleştirebilmeleri için, uygulamalı derslerde yüz yüze eğitimin sunduğu etkileşim, geri bildirim ve deneyimin yerinin doldurulamayacağı açıktır.

7.2 Öneriler

1-Uzaktan eğitimde yaşanan uygulamalı ders eksikliklerini gidermek için hibrit bir eğitim modeli benimsenebilir. Teorik dersler çevrimiçi, uygulamalı dersler ise küçük gruplar halinde yüz yüze yapılabilir.

2-Grafik tasarım gibi uygulamalı alanlarda eğitim veren okullar, daha güçlü dijital altyapılar kurarak öğrencilere interaktif ve uygulamalı ders materyalleri

sunabilirler. Özellikle grafik tasarım programlarının uzaktan eğitimde daha verimli kullanılabilmesi için yeni eğitim araçları geliştirilmelidir.

3-Eğitim kurumları, grafik tasarım alanında faaliyet gösteren işletmelerle daha yakın işbirliklerine giderek, öğrencilerin pandemi gibi dönemlerde de staj yapmalarını sağlayacak esnek modeller geliştirebilirler. İşletmeler uzaktan çalışma modeliyle öğrencilerin proje bazlı görevler almasını sağlayabilir.

4-Öğrencilere sürekli geri bildirim sağlanabilecek mentorluk programları oluşturulabilir. Bu mentorluklar, dijital ortamda yapılacak bire bir görüşmelerle öğrencilere yönlendirme ve destek sağlayabilir.

5-Uzaktan eğitimde sosyal etkileşimi artırmak için çevrimiçi grup projeleri, atölye çalışmaları veya sosyal etkinlikler düzenlenebilir. Bu etkinlikler, öğrencilerin hem mesleki hem de sosyal becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir.

6-Teknolojik imkânları kısıtlı olan öğrencilere, eğitim kurumları tarafından destek sağlanabilir. Özellikle grafik tasarım gibi alanlarda güçlü bilgisayarlar ve yazılım araçları gereksinimi olduğundan, öğrencilerin bu eksikliklerini giderecek burs programları veya cihaz destekleri sunulabilir.

8 KAYNAKLAR

Acton, T. Barry, C., & Lavin, P. (2002). *Designing Distance Education E-Learning For Technology Managers:How Do We Develop Good Programmes?* Annual Conference of the Irish Academy of Management, Waterford, 1–14.

Akbel, Ö., ve Beşaltı, M. (2021). *Covid-19 pandemi sürecinde mesleki ve teknik anadolu lisesi öğrencilerinin uzaktan eğitim memnuniyet algıları üzerine bir araştırma.* Studies in Educational Research and Development, 5(2), 126-147.

Akçay, S. & Gökçearslan, A. (2015). *Perceptions of Students and an Application about the Use of Distance Education Method in Graphic Design Course: Gazi University Case.* Kastamonu Education Journal, 24(4), 1983-2004.

Akmeşe, Ö. F., Demir, E., Dünder, E. (2016). *Student Perceptions for Distance Education and Efficiency Analysis of the System.* Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(2), 981-998.

Akyürek, M. İ. (2020). *Uzaktan eğitim: bir alanyazın taraması.* Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi, 4(1), 1–9.

Alhajri, S. (2016). *The Effectiveness of Teaching Methods Used in Graphic Design Pedagogy in Both Analogue and Digital Education Systems.* Universal Journal of Educational Research, 4(2), 422 – 425.

Alhajri, S. (2017). *Investigating Creativity in Graphic Design Education from Psychological Perspectives.* Journal of Arts and Humanities. 06. 69-89. 10.18533/journal.v6i01.1079.

Alhedaithy, H. A. (2022). *Distance learning problems in art education during the era of digital transformation.* Information Sciences Letters, 11(2), 363-368.

Ali Taha, V., Tej, J., & Sirkova, M. (2015). *Creative management techniques and methods as a part of the management education: Analytical study on students' perceptions.* Procedia - Social and Behavioral Sciences, 197, 1918-1925.

Alizade, V. T. (2019). *The role of distance learning in modern education.* Colloquium journal, 3(27),2019 / Technical Science - P. 17-18.

Al-Nuaimy, E. A., Twaij, A. H. A., & Mahmood, H. A. (2021). *Importance of Distance Education and its Rise during the Period COVID-19.* The International Journal of Educational Researchers, 12(2), 29-34.

Altıparmak, M., Kurt, İ. D., Kapıdere, M. (2011). *E-öğrenme ve uzaktan eğitimde açık kaynak kodlu öğrenme yönetim sistemleri.* XI. Akademik Bilişim Kongresi. Malatya. 319-327.

Alzahrani, A., A. (2019). *The Effect of Distance Learning Delivery Methods on Student Performance and Perception*, International Journal for Research in Education, 43(1).

Anderson, B., Simpson, M. (2012). *History and heritage in open, flexible, and distance education*. *Journal of Open, Flexible and Distance Learning*, 16(2), 1-10.

Anderson, M., Perrin, A. (2020). *Nearly one-in-five teens can't always finish their homework because of the digital divide*. Pew Research Center.

Arabasz, P., Pirani, J., Fawcett, D. (2003). Supporting e-learning in higher education. Educause Center for Applied Research. Balaman, A. (2010). *Hibrit Öğrenme Modelinin Öğrencilerin Fen ve Teknoloji Derslerindeki Başarılarına, Tutumlarına Ve Motivasyonlarına Etkisinin İncelenmesi*, Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

Arat, T. ve Bakan, Ö. (2011). *Uzaktan eğitim ve uygulamaları*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi, 14(1-2), 363-374.

Arslan, H. (2018). *Fundamental Concepts of Education*, Cambridge Scholars Publishing, İnternet Erişimi: <https://www.cambridgescholars.com/resources/pdfs/978-1-5275-0932-0-sample.pdf> (Erişim Tarihi: 23.09.2024).

Balaman, A. (2010). *Hibrit Öğrenme Modelinin Öğrencilerin Fen ve Teknoloji Derslerindeki Başarılarına, Tutumlarına Ve Motivasyonlarına Etkisinin İncelenmesi*, Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

Balcı, Y., Çetin, G. (2020). *COVID-19 Pandemi Sürecinin Türkiye'de İstihdama Etkileri ve Kamu Açısından Alınması Gereken Tedbirler*, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Covid-19 Sosyal Bilimler Özel Sayısı 19 (37), 40-58.

Barua, D. (1992). *History of Cholera, Cholera*. Ed. D. Barua and W. B. Greenough. New York.

Beck, A. T. (1988). *Panic: Psychological Perspectives*, New Jersey, Lawrence Erlbaum Associates.

Bilge, M. (2020). *Türkiye'de Covid-19 Pandemi Sürecinde Dezavantajlı Bireylere Yönelik Uygulamaların İncelenmesi: "Vefa Sosyal Destek Grubu" Örneği*. Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi, 16, 101-104.

Bozkurt, A. (2020). *Koronavirüs (Covid-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni eğitim paradigması*. Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi, 6(3), 112-142.

Broda, A. (2005). *Ways in Which Technology Enhances Teaching and Learning*, İnternet Erişimi: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED490591.pdf> (Erişim Tarihi: 23.09.2024).

Budak, F., Korkmaz, Ş. (2020). *COVID-19 Pandemi Sürecine Yönelik Genel Bir Değerlendirme: Türkiye Örneği*. Sosyal Araştırmalar ve Yönetim Dergisi, (1), 62-79.

- Can, E., Sezer, Şenol. (2023). *Öğretmen görüşlerine göre uzaktan eğitimde öğretimin yönetimi: bir durum çalışması. Yaşadıkça Eğitim*, 37(3), 902-924.
- Çağiltay, K.(2001). *Uzaktan eğitim: Başarıya giden yol teknolojide mi yoksa pedagojide mi? . TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası Dergisi*, (409).
- Çakın, M., Akyavuz, E. K. (2020). *Covid-19 süreci ve eğitime yansımaları: Öğretmen görüşlerinin incelenmesi. International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(2), 165-186.
- Çalışkan, N., Yeşil, R. (2005). *Eğitim Sürecinde Öğretmenin Beden Dili. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 199-207.
- Çelik, H. Bedir, G. (2022). *Pandemi Süreci ve uygulanan uzaktan eğitimin meslek liselerine yansımalarının incelenmesi. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(3), 2499-2538.
- Çelik, Z. (2020). *Pandemi Sonrası Dünyada ve Türkiye’de Eğitim*, İnternet Erişimi: <https://www.perspektif.online/pandemi-sonrasi-dunyada-ve-turkiyede-egitim/> (Erişim Tarihi: 15.10.2024).
- Çetin, B. (2022). *Focus on form in task-based language teaching: the case of Turkish*, E-International Journal of Educational Research, 13(5), 151-164.
- Çınar, F., Oğuz, M. (2020). *Türkiye’de Covid-19 Pandemisine Yönelik Stratejilerin Swot Analizi İle Değerlendirilmesi. Sağlık ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi*, 2 (2), 1-11.
- Çınar, F., Özkaya, B. (2020). *Koronavirüs (COVID-19) Pandemisinin Medikal Turizm Faaliyetlerine Etkisi. Sağlık Ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 35-50.
- Demiray, U., İşman, A. (2014). *History Of Distance Education. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (1).
- Demirtaş, İ., Ayyıldız, S., Ayyıldız, B., Kuş, K. Ç. (2021). *Distance education during social isolation: an evaluation of student attitudes and perceptions using the web-based learning environment instrument (WEBLEI). Anatomy*, 15(2), 163-170.
- Discord (2024). *Discord Sohbet Arayüz*, İnternet Erişimi: <https://www.sonsuzteknoloji.com/wp-content/uploads/2020/04/discord-sohbet.jpg> (Erişim Tarihi: 23.10.2024).
- Doe, J. (2024). *Managing the Creative Process within Graphic Design Firms: A Literature Review* (s. 15, 17).
- Dudová, I., & Cíba, J. (2015). *Application of creativity in the educational process. CBU International Conference on Innovation, Technology Transfer and Education*, 95-101.
- Elitaş, T. (2017). *Uzaktan eğitim lisans sürecinde yeni iletişim teknolojileri: Atatürk Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi, Marmara Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*.
- Erkoreka, A. (2009). *Origins of Spanish Influenza Pandemic (1918-1920) and Its Relation to The First World War*, *Journal of Molecular and Genetic Medicine*. Aralık, C.3, S.2: 192.

- Eygü, H., & Karaman, S. (2013). *Uzaktan eğitim öğrencilerinin memnuniyet algıları üzerine bir araştırma*. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 3(1), 36-59.
- Ferrer, R. (2020). *Covid-19 Pandemic: The Greatest Challenge In The History Of Critical Care*”, *Medicina Intensiva*, 44(6), 323.
- Fewella, L. N. (2023). *Impact of COVID-19 on distance learning practical design courses*. *International Journal of Technology and Design Education*, 33(1703-1726).
- Fidan, M. (2016). *Distance education students' attitudes towards distance education and their epistemological*. *Hacettepe University Journal of Education*, 31(3), 536-550.
- García, E., & Weiss, E. (2020). *COVID-19 and student performance, equity, and U.S. education policy: Lessons from pre-pandemic research to inform relief, recovery, and rebuilding*. Economic Policy Institute.
- Garrett, T. A. (2007). *Economic Effects of the 1918 Influenza Pandemic Implications for a Modern-day Pandemic*. Assistant Vice President and Economist Federal Reserve Bank of St. Louis.
- Garrison, D., & Kanuka, H. (2004). *Blended learning: Uncovering its transformative potential in higher education*. *The Internet and Higher Education*, 7(2), 95– 105.
- Gaytan, J. & McEwen, B. C. (2007). *Effective online instructional and assessment strategies*. *The American journal of distance education*, 21(3), 117-132.
- Ghoshal, B. (2020). *Advantages and disadvantages of online teaching learning during pandemic*. *International Journal of Creative Research Thoughts*, 8(8), 982–985. <https://ijcrt.org/papers/IJCRT2008120.pdf>
- Gibbs, G. (2013). *Learning by Doing*, İnternet Erişimi: <https://thoughtsmostlyaboutlearning.files.wordpress.com/2015/12/learning-by-doing-graham-gibbs.pdf> (Erişim Tarihi: 23.09.2024).
- Gonzalez-Zamar, M. D., & Abad-Segura, E. (2021). *Digital Design in Artistic Education: An Overview of Research in the University Setting*. *Educational Sciences*, 11(4), 144. <https://doi.org/10.3390/educsci11040144>
- Grosvenor, I., & Priem, K. (2022). *Histories of the past and histories of the future: Pandemics and historians of education*. *Paedagogica Historica*, 58(5), 581–590.
- Guzoglu, N. (2024). *Advantages and Disadvantages of Online Education in a Joint Medical Program from the Students' Perspective*. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 69, 36-46.
- Gültekin, M. (2020). *Değişen toplumda eğitim ve öğretmen nitelikleri*. *Anadolu Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(1), 654-700.
- Gülumbay, A. A. (2005). *Yükseköğretimde Web'e Dayalı ve Yüz yüze Ders Alan Öğrencilerin Öğrenme Stratejilerinin, Bilgisayar Kaygılarının ve Başarı Durumlarının Karşılaştırılması*, Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi.

Gündüz, A., Aydemir, M. ve Karaman, S. (2018). *Eş-zamanlı sanal sınıf ortamındaki uzaktan eğitim öğrencilerinin sosyal bulunuşluk düzeylerinin demografik değişkenler açısından incelenmesi*. Sakarya University Journal of Education, 8(2), 83–95.

Hannay, M., Newvine, T. (2006). *Perceptions of distance learning: A comparison of online and traditional learning*. Journal of Online Learning and Teaching, 2(1), 1–11.

Health Direct (2024). *What is Pandemic*, İnternet Erişimi: <https://www.healthdirect.gov.au/what-is-a-pandemic> (Erişim Tarihi: 25.09.2024).

Huremović, D. (2019). Chapter 2: *Brief History of Pandemics (Pandemics Throughout History)*. In *Psychiatry of Pandemics* (pp. 7-29). Springer Nature.

Izgi Onbaşı, Ü., & Sezginsoy Şeker, B. (2021). *Distance education in the Covid-19 pandemic period: Opinions of primary pre-service teachers about teaching practice course*. Journal of Educational Technology & Online Learning, 4(4), 726-744.

Jacobs, J. (2017). *Managing the creative process within graphic design firms: A literature review*. Dialectic, 1(2), 155-178.

Jurs, P., & Kulberga, I. (2021). *Pedagogical challenges in Distance Learning during COVID-19 conditions – Experience of Latvia*. World Journal on Educational Technology: Current Issues, 13(4), 947-955.

Kahraman, S., Karabey, S. (2020). *COVID-19 Salgınının Uygulamalı Derslere Etkisi ve Bu Derslerin Uzaktan Eğitimle Yürütülmesi: Temel Tasarım Dersi Örneği*. Medeniyet Sanat - İMÜ Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Dergisi, 6(1) 44-56.

Kanat, S. (2021). *Graphic Design Students' Perspectives and Job Anxiety About Distance Education in the Pandemic Period*. International Education Studies. 14. 40.

Kara, C. (2022). *Uzaktan Eğitim Avantajlarının Pandemi Sonrası Uygulamalı Grafik Tasarım Derslerine Entegrasyonu*. Journal of Open Learning and Distance Education (JOLDE). 1(1),18-34

Karakuş, N., Ucuzsatar, N., Karacaoğlu, M. Ö., Esendemir, N., & Bayraktar, D. (2020). *Turkish teacher candidates' views on distance*. RumeliDE Journal of Language and Literature Studies, 19, 220-241.

Karunaratne, G. (2023). *Distance Learning: Examining the history, development, and current state of distance education, and exploring ways to improve access, equity, and success in distance education*. Australian Management School.

Kılınç, H. H., & Medeni, F. (2023). *The views of teachers on distance education during Covid-19 process*. Journal of Educational Technology & Online Learning, 6(1), 221-233.

Kırmızıgül, H. G. (2020). *Covid-19 Salgını ve Beraberinde Getirdiği Eğitim Süreci*. Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, Covid-19 Özel Sayısı 2, 283-289

Kirk, J., Kennedy, G. (2001). *Adding Value To Educational Multimedia: The Role Of Graphic Design*.

Klisowska, I., Se, M., & Grabowska, B. (2020). *Advantages and Disadvantages of Distance Learning*. Wroclaw Medical University.

Konti, F. (2007). *İlkokullarda Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Uygulamalarına Yönelik Öğrenci Ve Öğretmen Alguları (Gazimagusa Örneği)*, Yakın Doğu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi

Kör, Hakan (2013). *Uzaktan eğitim ve örgün eğitimin çok yönlü-çapraz karşılaştırılması: Kırıkkale Üniversitesi ve Hitit Üniversitesi örneği*. Yüksek Lisans Tezi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.

Kör, Hakan (2021). *Salgın sürecinde öğretim kurumları için açık kaynak kodlu öğrenme yönetim sistemi önerisi: çok yönlü karşılaştırmalar*. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 3(1), 42-46.

Kuhfeld, M., Soland, J., Tarasawa, B., Johnson, A., Dworkin, J. (2020). *Projecting the potential impact of COVID-19 school closures on academic achievement*. Educational Researcher, 49(8), 549-565.

Kurnaz, E., Serçemeli, M. (2020). *Covid-19 pandemi döneminde akademisyenlerin uzaktan eğitim ve uzaktan muhasebe eğitimine yönelik bakış açıları üzerine bir araştırma [A research on students' perspectives to distance education and distance accounting education in the covid-19 pandemic period]*. International Journal of Social Sciences Academy/USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi, 2(3), 262-288.

Larsen Freeman, D., Anderson, M. (2015). *Techniques & Principles in Language Teaching*, Oxford University Press, 3rd. Edition, Great Clarendon Street, Oxford.

Loades, M. E., Chatburn, E., Higson-Sweeney, N., Reynolds, S., Shafran, R., Brigden, A., & Crawley, E. (2020). *Rapid systematic review: The impact of social isolation and loneliness on the mental health of children and adolescents in the context of COVID-19*. Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 59(11), 1218-1239.

Maden, H. (2021). *Uzaktan Eğitim Sürecinde İşlenen Derslere Yönelik Okul Yöneticileri Ve Öğretmen Görüşleri*, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tezsiz Yüksek Lisans Projesi.

MEB (2024). *Ahmet Yesevi Lisesi Teknik Eğitim Süreci*, İnternet Erişimi: https://ahmetyesevieml.meb.k12.tr/icerikler/grafik-ve-fotograf-alani_2953127.html (Erişim Tarihi: 15.10.2024).

MEB, (2024). T. C. Milli Eğitim Bakanlığı, *Cumhuriyetin 100. Yılında Öğretmenlerin Gözüyle Teknoloji Ve Eğitim Bölgesel Çalıştayları Raporu*, İnternet Erişimi: https://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2024_03/15112203_Öğretmenleri_Gözüyle_Teknoloji_Ve_Eğitim_Bölgesel_Çalıştayları_Raporu.pdf (Erişim Tarihi: 15.10.2024).

Metin, M., Gürbey, S. ve Çevik, A. (2021). *Covid-19 Pandemi sürecinde uzaktan eğitime yönelik öğretmen görüşleri*. Maarif Mektepleri Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi, 5(1), 66-89.

- Morgan, K. K. (2023). *Pandemic*, İnternet Erişimi: <https://www.webmd.com/cold-and-flu/what-is-pandemic> (Erişim Tarihi: 25.09.2024).
- Muksin, S., Makhsin, M. (2021). *A Level of Student Self-Discipline in E-Learning During Pandemic Covid-19*. *Procedia of Social Sciences and Humanities*. 1. 278-283.
- Naziev, A. (2017). *What is an education?* Ryazan State University. İnternet Erişimi: https://www.researchgate.net/publication/317545698_What_is_an_education (Erişim Tarihi: 22.09.2024).
- O'Lawrence, H. (2005). *A review of distance learning influences on adult learners: Advantages and disadvantages* (H. O'Lawrence, Ed.; Vol. 5). Informing Science Institute.
- Odabaş, H. (2003). *İnternet tabanlı uzaktan eğitim ve bilgi ve belge yönetimi bölümleri*. *Türk Kütüphaneciliği*, 17(1), 22–36.
- OECD. (2020). *The impact of COVID-19 on education: Insights from education at a glance 2020*. OECD Publishing.
- Ong, S.G.T., Quek, G.C.L. (2023). *Enhancing teacher–student interactions and student online engagement in an online learning environment*. *Learning Environ Res* 26, 681–707.
- Orkunoğlu, F. (2009). *Domuz Gribi Ekonomisinin Türkiye'ye maliyeti*. *Mevzuat Dergisi*, S.144, 1-14.
- Ozturk, A. (2016). *Tasarım Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar: Çevrimiçi Tamamen Uzaktan Tasarım Eğitimi*. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi Journal of Research in Education and Teaching*
- Özbay, Ö. (2015). *Dünyada ve Türkiye'de uzaktan eğitimin güncel durumu*. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (5), 376-394.
- Özmen, F. (2018). *Eğitim Süreci, Pamukkale Üniversitesi*, İnternet Erişimi: <https://gcris.pau.edu.tr/bitstream/11499/914/3/Anab%C3%B61%C3%BCm.pdf> (Erişim Tarihi: 24.09.2024).
- Paulson, K. (2002). *FIPSE: Thirty years of learning anytime and anywhere*. *Change*, 33(5), 37.
- Peng, L., & Zhang, Y. (2014, 21-22 June). *Study on the innovative design of graphic design*. Presented notice in 2nd International conference in humanities, social sciences and global business management (ISSGBM 2014). London, England.
- Poultasakis, S., Papadakis, S., Kalogiannakis, M., & Psycharis, S. (2021) *The management of Digital Learning Objects of Natural Sciences and Digital Experiment Simulation Tools by teachers*. *Advances in Mobile Learning Educational Research*, 1(2), 58-71.
- Price, S., Andrew T. (2009). *Contagion and Chaos: Disease, Ecology, and National Security in the Era of Globalization*. Massachusetts, MIT Publishing
- Qiu, W., Rutherford, S., Mao, A. Chu, C. (2017). *The Pandemic and its Impacts*. *Health, Culture and Society*. 9. 1-11.

Rahman, F., Ali, I., Faiz, M., Bibi, S. (2020). *Impact Of Teacher-Student Interaction On Student Motivation And Achievement*, Journal of Progressive Education A Refereed Research Journal, 10(2).

Reimers, F. M., & Schleicher, A. (2020). *A framework to guide an education response to the COVID-19 pandemic of 2020*. OECD.

Rogers, K. (2024). *Pandemic*, İnternet Erişimi: <https://www.britannica.com/science/pandemic> (Erişim Tarihi: 25.09.2024).

Rosenberg, C. E. (2020). *Cholera In Nineteenth-Century Europe: A Tool For Social And Economic Analysis*, Ip Address: 176.88.206.215, On 17 Apr, Subject To The Cambridge Core.

Sadeghi, M. (2019). *A shift from classroom to distance learning: Advantages and limitations*. International Journal of Research in English Education, 4(1), 80– 88.

Sağlık Bakanlığı, (2020). *COVID-19 Durum Raporu* [COVID-19 Status Report]. Türkiye. İnternet Erişimi: <https://dosyamerkez.saglik.gov.tr/Eklenti/37778,covid-19-durum-raporupdf.pdf> (Erişim Tarihi: 24.09.2024).

Sağlık Bakanlığı, (2020). *Covid-19 Nedir*, İnternet Erişim: <https://covid19.saglik.gov.tr/tr-66300/covid-19-nedir-.html> (Erişim Tarihi: 24.09.2024).

Sahu, P. (2020). *Closure of universities due to coronavirus disease 2019 (COVID-19): Impact on education and mental health of students and academic staff*. Cureus, 12(4), e7541.

Sevak, K. (2016). *The Computerised Omani Design Education: An Integrated Approach*. Universal Journal of Educational Research, 4(2), 422-425.

Simonson, M., Smaldino, S. ve Zvacek, S. (2015). *Teaching and learning at a distance: Foundations of distance education* (6th ed.). IAP–Information Age Publishing, Inc.

Spielman, A. I., & Sunavala-Dossabhoy, G. (2021). *Pandemics and education: A historical review*. Journal of Dental Education, 1–6.

Sumner, J. (2000). *Serving the system: A critical history of distance education*. Open Learning, 15(3), 267-285.

Şen, B., Atasoy, F., Aydın, N. (2010). *Düşük maliyetli web tabanlı uzaktan eğitim sistemi uygulaması*. Akademik Bilişim, 10, 12.

Şenses, İ. (2019). *Bilgi ve belge yönetimi bölümü öğrencileri ile tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik programı öğrencilerini gelecekteki benzer mesleki kaygıları*, İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi.

Şimşek, A. (2022). *Uzaktan Eğitimin Öğrenci Motivasyonu Açısından İncelenmesi*. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8(1), 51-76.

Tarsus MYO (2024). *Webinar 2022/1*, İnternet Erişimi: <http://grafik.myo.tarsus.edu.tr/Activities/Detail/4005?title=webinar-2022-1> (Erişim Tarihi: 23.10.2024).

- Tatlıoğlu, S. S. (2021). *Öğrenmeye Sosyal- Bilişsel Bir Bakış*: Albert Bandura. *Sosyoloji Notları*, 5(1), 15-30.
- Tekin, A. (2021). *Tarihten Günümüze Epidemiler, Pandemiler ve Ekonomik Sonuçları*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Yıl: 2021/2, 40, 330-355.
- Traxler, J. (2018). *Distance learning—predictions and possibilities*. *Education Sciences*, 8(35), 1-13
- UNESCO. (2020). *Education in a post-COVID world: Towards a rapid transformation*. *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*. İnternet Erişimi: <https://www.unesco.org/reports/education-disrupted> (Erişim Tarihi: 20.01.2025).
- UNESCO. (2020). *Education: From disruption to recovery*. UNESCO. İnternet Erişimi: <https://www.unesco.org/en/covid-19/education-disruption-recovery> (Erişim Tarihi: 24.09.2024)
- Ülger, K. (2020). *Grafik tasarım öğretiminde yeni yöntem arayışı*. Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, 26(45), 570-579.
- Ülkü, S. (2018). *İlkokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları*, Abant İzzet Baysal University, Yükek Lisans Tezi.
- Ünver, H. N. (2024). *COVID-19 Döneminde Uzaktan Eğitim Uygulamaları: Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri*, T.C. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Varol, G., Tokuç, B. (2020). *Halk Sağlığı Boyutuyla Türkiye’de Covid-19 Pandemisinin Değerlendirilmesi*, Namık Kemal Tıp Dergisi, 8(3), 579 – 594.
- Verma, A., Verma, K., Yadav, V. (2023). *Education : Meaning, definition & Types*. İnternet Erişimi: https://www.researchgate.net/publication/372418302_Education_Meaning_definition_Types/citation/download (Erişim Tarihi: 22.09.2024).
- Vlasenko, L., & Bozhok, N. (2023). *Advantages and Disadvantages of Distance Learning*. National University of Food Technologies, Ukraine.
- Wang, C., Cheng, Z., Yue, X. G., & McAleer, M. (2020). *Risk management of Covid-19 by Universities in China*. *Journal of Risk and Financial Management*, 13, 36-42.
- Wong, S. C., Idris, M. Z. b., & Chuen, T. W. (2018). *What makes an undergraduate graphic design education valuable?* *Journal of Education and Social Sciences*, 11(1), 73-82.
- Yaşayanlar, İ. (2015). *Sinop, Samsun ve Trabzon’da Kolera Salgınları, Karantina Teşkilatı ve Kamu Sağlığı Hizmetleri (1879-1914)*. Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.
- Yıldırım, M. (2012). *Grafik Tasarım Eğitiminde Tasarımlığın Süreç İçerisindeki Önemi* (s. 41, 44). ERUIFD.
- Yılmaz, N. A. (2020). *Yükseköğretim kurumlarında Covid-19 pandemisi sürecinde uygulanan uzaktan eğitim durumu hakkında öğrencilerin tutumlarının araştırılması:Fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü*

örneği Necmettin Erbakan University Faculty of Health Sciences Journal/Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakóltesi Dergisi, 3(1), 15-20.

Yiğit, T., Bingöl, O., Armağan, H., Çolak, R., Aruğaslan, E., Yakut, G. & Çivril, H. (2010). *Öğrenci ve Öğretim Elemanının Uzaktan Eğitime Bakış Açışı, Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*, Muğla University.

Yolun, M. (2012). *İşpanyol Gribinin Dünya ve Osmanlı Devleti Üzerindeki Etkileri* Adıyaman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi

Zaeva-Burdonskaya, E., Kardashenko, D. (2020). *The Model of Distance Education of the Designer in the Frames of Computer Project Graphics*, Creative Commons License Attribution 4.0 International.

Zeyrek, A. S., Fidan, O., & Arslan, S. (2022). *COVID-19 Pandemisi Sırasında Uzaktan Eğitimde Kullanılan Çevrimiçi Araçlar ve Öğretim Yöntemlerinde Hemşirelik Öğrencilerinin Motivasyon ve Tutumları: Kesitsel Bir Çalışma*. Kafkas Tıp Bilimleri Dergisi, 12(3), 252–260.

9 EKLER

EK A Öğrenci Görüşmeleri

PANDEMİ (SALGIN) DÖNEMİNDE UYGULANAN UZAKTAN EĞİTİMİN GRAFİK TASARIM ÖĞRENCİLERİNE SORULAN SORULAR VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

Pandemi (Salgın) döneminde uygulanan uzaktan eğitimin, grafik tasarım öğrencileri üzerindeki etkilerini incelemek ve öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde karşılaştıkları zorlukları, elde ettikleri kazanımları ve eğitim deneyimlerinin grafik tasarım alanındaki gelişimlerine nasıl yansıdığını anlamaya yönelik gerçekleştirilen bu araştırmada, öğrencilere yöneltilen sorular ve alınan cevaplar aşağıda detaylı olarak sunulmuştur.

1.Görüşme sorusu: Pandemi sürecinde uzaktan eğitime nereden katıldınız?

B.G: “ Evden katıldım.”

Ö.B: “Eğitimime evden katıldım .”

Z.G: “Evden katıldım .”

S.T: “Uzaktan eğitime evden katıldım.”

E.T: “Evden.”

T.E: “Eğitimime evden katıldım.”

D.K: ”Evden.”

B.K:”Evden katıldım.”

B.Ö:” Evden katıldım.”

E.A:” Evimizden katıldım .”

D.E:” Evden katıldım.”

C.A:” Evden .”

K.Y: “Evden, kütüphaneden.”

2.Görüşme sorusu: Çevrimiçi (online/uzaktan) eğitime katılabilmek için kullandığınız materyal hangisidir?

B.G: "Telefon ve bilgisayar ile eğitime katıldım."

Ö.B: "Bilgisayar ile eğitime katıldım."

Z.G: "Bilgisayar."

S.T: "Bilgisayar ve Telefon."

E.T: "Telefon ve bilgisayar."

T.E: "Telefon ile katıldım."

D.K: "Telefon."

B.K: "Bilgisayar."

B.Ö: "Laptop."

E.A: "Bilgisayar."

D.E: "Telefon."

C.A: "Bilgisayardan."

K.Y: "Telefon."

3.Görüşme sorusu: Pandemi sürecinde hangi çevrimiçi uzaktan eğitim programlarını tercih ettiniz. Bu araçlar sizce etkin miydi?

B.G:"Microsoft Teams ve Zoomtercih ettim. Kullanım konusunda zorlandım. Çok etkin değildi."

Ö.B: "Microsoft Teams ve Zoom .Bu araçların kullanımı zordu."

Z.G: "Microsoft Teams,Zoom.Bağlantıları koptuğu için çok etkin değildi."

S.T: "Zoom,GoogleMeet . Etkin değildi bağlantı kopukluğu oluyordu."

E.T: "Zoom, Google Meet. Hayır, çoğu dersimiz uygulamalı ders olduğu için anlamakta ve uygulamakta oldukça zorlandım."

T.E: "Zoom. Kullanım konusunda etkin değildi."

D.K: "Zoom."

B.K: "Zoom uygulamasını tercih ettim. Kullanımı zordu çok etkin değildi."

B.Ö: "Eba, Zoom, Microsoft Teams. Etkin şekilde kullandım ."

E.A: "Zoom, Microsoft Teams. Çok etkin değildi."

D.E: "Microsoft Teams, Zoom. Etkindi ama kullanımı zordu."

C.A:” Eba, Zoom. Evet etkindi.

K.Y: “Zoom, Eba.Evet.”

4.Görüşme sorusu: Pandemiden önce uzaktan eğitim ile ilgili tecrübeniz var mıydı?

B.G: “Hayır, tecrübem yoktu.”

Ö.B: “Hayır, daha önceden uzaktan eğitim almamıştım.”

Z.G: “Hayır, yoktu.”

S.T: “Hayır, yoktu.”

E.T: “Hayır, yoktu.”

T.E: “Hayır, yoktu.”

D.K:”Yoktu.”

B.K:”Hayır. Yoktu.”

B.Ö:” Hayır.”

E.A:” Maalesef hayır.”

D.E:” Hayır yoktu.”

C.A:” Yoktu.”

K.Y: “Yoktu.”

5.Görüşme sorusu: Uzaktan eğitim sonrasında Grafik Tasarım programlarında kullanım yetkinliğiniz nedir?

B.G: “Uzaktan eğitim sonrası yüz yüze gördüğüm derslerde grafik tasarım programlarımı daha iyi öğrendim.”

Ö.B: “Uzaktan eğitim de edindiğim bilgileri yüz yüze eğitimde uygulamak daha verimliydi.”

Z.G: “Çok iyi değildi. Yüz yüze derslerde program kullanma becerilerim de gelişti.”

S.T: “Uzaktan eğitim sonrasında bireysel yüz yüze derslere geri döndüğümüz için program kullanma becerilerimde eskisine oranla çok gelişti.”

E.T: “Orta derecede programları kullanmayı öğrendim.”

T.E: “Çok iyi değil Yüz yüze eğitimle programı kullanma becerilerim daha çok gelişti.”

D.K: ”Yüz yüze eğitim daha yararlıydı o yüzden daha doğru ve iyi öğrendim.”

B.K: ”Uzaktan eğitim sonrasında Grafik Tasarım programlarını kullanım düzeyim iyi değildi.”

B.Ö:” Yüz yüze derslerde daha verimliydi.”

E.A:” Bilgisayar derslerinde hocalarımız sayesinde daha iyi bir şekilde tasarım yapabiliyoruz.”

D.E:” Yüz yüze derslerde program kullanma becerilerim de gelişti.”

C.A:” Çok iyi değildi.”

K.Y: “Uzaktan eğitimle de olsa az düzeyde programlara hâkimim.”

6.Görüşme sorusu: Pandemi döneminde grafik tasarım alanında uzaktan eğitim aldınız mı? Aldıysanız bu süreci nasıl değerlendirirsiniz?

B.G: “Aldım ama grafik tasarım uygulamalı bir ders olduğu için zorlandım.”

Ö.B: “Evet aldım ama yüz yüze eğitim daha etkili oldu.”

Z.G: “Aldım ama yüz yüze eğitim kadar etkili olmadı.”

S.T: “Aldım fakat birebir derslerimizdeki kadar verimli olmadı.”

E.T: “Evet aldım oldukça zorlu bir süreçti.”

T.E: “Evet aldım ama hiçbir yararı olmadı.”

D.K: ”Evet fakat yüz yüze eğitim daha doğru ve yararlı.”

B.K: ”Aldım ama zaman yönetimi iyi değildi, çoğu şeyi öğrenemedim.”

B.Ö: ”Aldım ama yeteri kadar verimli değildi.”

E.A: ”Zoom üzerinden ders aldım ama pek faydası olmadı.”

D.E: ”Aldım ama yüz yüze eğitim kadar etkili olmadı.”

C.A: ”Aldım Gayet te güzeldi ama tabi ki yüz yüze eğitim gibi fayda sağlamadı.”

K.Y: “Aldım Tabi ki artı yönleri vardır ama her şey gibi eksi yönleri de oldu.”

7.Görüşme sorusu: Uzaktan eğitim sürecinde karşılaştığınız zorluklar nelerdir?

B.G: “Dikkat dağınıklığı, uygulamaya dönük derslerde yaşanan sorunlardan dolayı zorlandım.”

Ö.B: “İnternet kullanımını ve iletişim.”

Z.G: “Ev ortamında olduğum için o ses ve gürültüden dolayı ve uygulamalı bir şekilde öğrenemediğimiz için baya bir zorluk çektim.”

S.T: “Programları uygulamalı ve yüz yüze öğrenemediğimiz için sorun yaşadım.”

E.T: “Uygulamalı dersleri anlayıp uygulama konusunda oldukça zorlandım.”

T.E: “Evin müsait olmaması uygulamalı öğrenememe, iletişim ve internet kullanımını.”

D.K: ”Ders çalışma ortamı okul gibi olmuyor, odaklanma ve internet sorunu yaşanıyor.”

B.K: ”İnternet bağlantısı kesiliyordu ve bazen karşı tarafın verdiği komutları uygulayamadım.”

B.Ö:” İnternet problemi odak sorunu.”

E.A:” Derslerde zorlanıyordum aksaklıklar oluyordu derse bağlanma sorunu oluyordu.”

D.E:” İnternet problemi ve uygulamalı bir şekilde öğrenemediğimiz için zorluk çektim.”

C.A:” Kullandığımız programların kasmaları ve genellikle bağlantı kopukluğu.”

K.Y: “Çoğu zaman bağlantı kopukluğu.”

8.Görüşme sorusu: Grafik tasarım alanında almış olduğumuz uzaktan eğitim ile bilgisayar programlarını etkili şekilde öğrenebildiniz mi?

B.G: “Hayır. Uzaktan eğitimde grafik tasarım programlarını çok iyi öğrenemedim. “

Ö.B: “Tabi, uzaktan eğitimdeki bilgileri de kullandık ama uygulamalı aldığımız eğitimler daha etkiliydi.”

Z.G: “Hayır. Fazla bir etkisi olmadı.”

S.T: “Hayır, pek etkisi olmadı öğrenemedim.”

E.T: “Çok verimli olmasa da uzaktan eğitim sonrasındaki yüz yüze eğitimle de pekiştirildiğinde etkili bir şekilde öğrenmiş oldum.”

T.E: “Hayır etkisi olmadı, öğrenemedim.”

D.K:” Hayır zaten uzaktan eğitimde olan derslerden pek yarar alındığı söylenemez.”

B.K: ”Hayır öğrenemedim, çok zorluk çektim.”

B.Ö:” Hayır. Çok etkin şekilde öğrenemedim.”

E.A:” Maalesef pek bir etkisi olmadı.”

D.E:” Hayır etkisi olmadı.”

C.A:” Evet orta düzeyde öğrenebildim.”

K.Y: “Hayır. Bilgisayar programlarını öğrenme düzeyim iyi değildi.”

9.Görüşme sorusu: Geleneksel sınıf eğitimi ile uzaktan eğitimi karşılaştırdığınız da avantajlarını ve dezavantajlarını neler olarak görüyorsunuz?

B.G: “Avantajı: Evimde konfor alanımdan çıkmadan online eğitim alabildim.

Dezavantajı: Öğrencilerin bir kısmının gerekli olanaklara erişememesi(bilgisayar). “

Ö.B: “Uzaktan eğitimin dezavantajı: Evde kendimize eğitim alanı yaratmak ve konsantrasyon olmak da bazen zorlanıyoruz.

Uzaktan eğitimin avantajı: Ders planına göre öğrencilerin kendine zaman ayırması, ders çalışması.

Geleneksel eğitim dezavantajı: Okullarda sabit bir ders programı olduğundan öğrencilerin bazen katılım sağlayamaması.

Avantajı: Öğrencilerin eğitim alanlarında konsantrasyon sorununun daha düşük olması.”

Z.G: “Uzaktan eğitimin dezavantajı: Ev ortamında ders çalışmak, dikkat dağıtıcı unsurlara maruz kalmayı arttırabilir.

Avantajı: Online kaynaklar ve materyaller, öğrencilerin kendi hızlarında öğrenmelerini destekler.

Geleneksel sınıf eğitiminin dezavantajı: Ders saatleri sabit olduğu için öğrencilerin programlarına uyum sağlamak zor olabilir.

Avantajı: Öğrenciler, öğretmenleriyle ve diğer öğrencilerle doğrudan etkileşimde bulunabilirler.”

S.T: “Uzaktan eğitimin bana göre en büyük dezavantajı asla sınıfta hocalarımız eşliğinde öğrendiğimiz gibi bir etki yaratmamış olmasıydı, o yüzden çok zorlanmıştım. Avantaj olarak ise evde kendi ortamımızda bulunduğumuz için birçok şeyden yararlanabilmişim daha rahattım. Geleneksel sınıf eğitiminin dezavantajı: Bu eğitimde ön planda olan öğretmen ve müfredat olduğu için belirlenen programlar öğrenciyi zora sokabilir. Geleneksel sınıf eğitiminin avantajı: Öğrenciler birebir şekilde hem kendi arkadaşları hem de bizzat öğretmenleriyle doğrudan iletişim halinde olabilirler.”

ET: “Geleneksel sınıf eğitiminde hocalarımızla birebir yaptığımız işler üzerinden konuşabilirken uzaktan eğitimde bunları yapamıyordum. Geleneksel sınıf eğitiminde arkadaşlarımızın yaptığı işleri inceleyip ilham alabilirken uzaktan eğitimde bunları yapamıyordum.”

T.E: “Ev ortamında konsantre olamadım yapamadığım bir şeyi öğretmenime anlatamadım. Avantajlı tarafı olduğunu düşünmüyorum.”

D.K:” Uzaktan eğitimin dezavantajı: İnterneti olmayanlar derslere rahatça ulaşamayabilirler, ev ortamı müsait olmayanlar derse katılmayabilir, dersler yüz yüze olan eğitim kadar ciddiye alınmayıp dinlenmeyebilir.

Uzaktan eğitim avantajları: Bence pek avantajı yok ama online olduğu için ders kaydedilip tekrar çalışmak istenince tekrar o dersi dinleyebiliriz telefonda kayıtlı olarak notların olması daha rahat olabilir.

Geleneksel sınıf eğitiminin dezavantajı: sınıf içi düzeni sağlamak gerekiyor sağlanmazsa derslerden bir şey anlaşılmaz.

Geleneksel sınıf eğitiminin avantajı: İletişim daha rahat kuruluyor.

B.K: ”Avantajı; sessiz çalışma ortamı sağlaması. Dezavantajı ise iletişim kopukluğu, uygulamalı derslerde yapılan çalışmalarda sorunları öğretmene anlatamama ve bununla ilgili yeterli akademik destek olamama gibi durumları sorun olarak görüyorum.”

B.Ö:” Uzaktan eğitimin avantajı: Ev konforunda olmak.

Dezavantajı: Odak sorunu

Geleneksel sınıf eğitimi dezavantajı: Bence yok.”

E.A:” Uzaktan eğitimin dezavantajı: Aile ortamında derse odaklanma problemleri olması ve okulda ki gibi verimli olmaması.

Uzaktan eğitim avantajları: Daha çok teknolojiden yararlanıp kendimizin bir şeyler araştırıp bulmamız.

Geleneksel sınıf eğitiminin dezavantajı: Ben bir dezavantajı olduğunu düşünmüyorum.

Geleneksel sınıf eğitimi avantajı: Hocalarımızla yüz yüze işlenen derslerin bizim açımızdan daha iyi olması hocalarımızın bize daha çok yardımcı olması bir problem çıktığında daha kolay bir şekilde çözmemize yardımcı olmaları.”

D.E:” Uzaktan eğitimin dezavantajı: Ev ortamında ders çalışmak dikkat dağıtıcı unsurlara maruz kalmayı arttırabilir

Avantajı: Online kaynaklar ve materyaller öğrencilerin kendi hızlarında öğrenmelerini destekler.

Geleneksel Sınıf Eğitiminin Dezavantajları: Ders saatleri sabit olduğu için öğrencilerin programlarına uyum sağlamak zor olabilir.

Avantajı: Öğrenciler, öğretmenleriyle ve diğer öğrencilerle doğrudan etkileşimde bulunabilirler.”

C.A: ”Avantajları öğrencilerin uzaktan eğitim ile Dünya'nın değişik ülkelerinde bulunan üniversitelerin eğitim imkânlarından yararlanabilmesi olarak düşünülebilir, dezavantaj olarak öğrencilerin bir kısmının gerekli olanaklara erişememesi; bilgisayarın olmamasıdır.”

K.Y: “Avantaj olarak, mevcut eğitimin dışında kalan bireylere eğitim olanağı yaratan yeni modeller yaratılması, dezavantaj ise altyapı değişikliklerinin eğitim planlarını doğrudan etkilemesi, öğretmenin sorumluluk alanını etkilemesi sebebiyle ek yük getirmesini söyleyebilirim.”

10.Görüşme sorusu: Grafik tasarım alanında becerilerinizin gelişiminde uzaktan eğitimin bu gelişime etkisi nasıl oldu?

B.G: “Grafik tasarım becerilerimi uzaktan eğitimle geliştiremedim. Becerilerimin gelişimine olumlu etkisi olmadı. “

Ö.B: “Uzaktan eğitim becerilerimde ki gelişimime çok etkisi olmadı. Grafik tasarım alanı için uygulamalı derslerin okulda ve öğretmen eşliğinde işlenmesi daha verimli oluyor.”

Z.G: “Öğretmenle etkileşimde olmadığımız için etkisi pek olmadı.”

S.T: “Öğretmenlerimizle birebir etkileşimli bir halde olmadığımız için çokta bir etkisi olmadı.”

E.T: “Gelişimime fazla bir etkisi olduğunu düşünmüyorum. Çünkü uzaktan eğitimde sadece dersi dinleyebiliyordum uygulama yapamıyordum onun için çok bir etkisi olmuyordu.”

T.E: “Becerilerimin gelişiminde herhangi bir etkisi olmadı. Uygulamalı derslerde çok zorluk çektim.”

D.K:”Grafik tasarım gibi uygulamalı bir bölümde uzaktan eğitim tabi ki faydası olmuyor ama yüz yüze eğitimde çizilen yanlış bir çizgide bile hemen doğrusu gösterilebiliyor. Uzaktan eğitimde ise böyle bir şey yok. Orda anlatmakta anlamakta zor.”

B.K: “Grafik tasarım alanında birçok şeyi öğrenemedim daha fazla zaman harcadım, becerilerimin gelişimine olumsuz yönde etkisi oldu.”

B.Ö:”Etkisi olmadı.”

E.A:” Yeteri kadar olmadı.”

D.E:” Öğretmenle etkileşimde olmadığımız için etkisi pek olmadı.”

C.A:” Orta düzeyde değerlendiriyorum. Çünkü daha iyi olabilirdi. Derslerin yüz yüze olduğu kadar güzel ve verimli olamayabiliyordu.”

K.Y: “İyiymi ama yüz yüze daha verimli olduğunu düşünüyorum ve daha çok örnek daha çok etkileşim diye düşünüyorum.”

EK B İşletme Görüşleri

PANDEMİ (SALGIN) DÖNEMİNDE UYGULANAN UZAKTAN EĞİTİMİN İŞLETMELER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN ANALİZİ İÇİN İŞLETMELERE SORULAN SORULAR VE İŞLETME GÖRÜŞLERİ

Pandemi döneminde hızlı şekilde hayata geçirilen uzaktan eğitim sistemi, öğrenciler üzerinde etkili olduğu gibi işletmeler üzerinde de önemli etkiler yaratmıştır. Özellikle meslek lisesi öğrencileri ve stajyerlerin eğitim süreçlerinin dijital ortamlara taşınması, işletmelerde staj yapan öğrencilerin verimliliğini ne ölçüde etkilediğini anlamak amacıyla katılımcılara (işletme yetkililerine) yöneltilen sorular ve alınan cevaplar aşağıda detaylı olarak sunulmuştur.

1.Görüşme sorusu: Pandemi sürecinde işletmenizde staj gören öğrenciler var mı sayısı kaçtır?

E.K : “İki Kişi”

C.Ç : ”İki Kişi”

N.Ö : ”Bir adet öğrenci”

E.Y : ”İki Kişi”

E.G: ”İki Kişi”

2.Görüşme sorusu: Pandemi süreci kapsamında uzaktan eğitim alan grafik tasarım öğrencilerinin staj yerinde program kullanma becerileri konusunda ne düşünüyorsunuz?

E.K : ”Olumsuz izlenim yarattılar. Bilgi var ama uygulama konusunda zayıf kalıyorlar. ”

C.Ç : ”Biraz daha bu konu üzerinde durulmasını. ”

N.Ö : ”Tam olanaklı beceri sahibi olunmadı. ”

E.Y : ”İsteksizlik vardı. Beceriler de aksaklık ve gerileme görüldü. ”

E.G: ”Çok eksikleri vardı, programları kullanma becerileri yok denecek kadar azdı.”

3.Görüşme sorusu: Uzaktan eğitim programlarına katılan öğrencilerin grafik tasarım becerilerinde hangi tür gelişimler gözlemlendi? Bu gelişimler iş ortamında nasıl bir etki yaratıyor?

E.K : "Bürodaki çalışmalara göre daha zayıflardı. "

C.Ç : "İş ortamında yavaşlamalar gözlemlendi. "

N.Ö : "Uzaktan olması çok gelişmeye neden olmadı. "

E.Y : "Pratikteki hızlarında yavaşlama gözlemlerim. "

E.G: "İş yaparken çok yavaşlar ve bu konu öğrenciler üzerinde baskı yaptığı için, yaptıkları işleri cesaretle yapmıyorlar."

4.Görüşme sorusu: Öğrencilerin aldığı uzaktan eğitimlerin işletmelerdeki grafik tasarım projelerine katkısı nedir?

E.K : "Çok faydalı olduğunu düşünmüyorum. "

C.Ç : " Uzaktan eğitimin işletmemizdeki grafik tasarım projelerinde katkısını göremedik. "

N.Ö : "Katkı sağlayamadı."

E.Y : "Teorik bilgiyi almış oluyor, fakat geri dönüşlerde problem yaşadık. "

E.G:"Uzaktan eğitimle bilgiyi alıyorlar ama pratikte bunun karşılığını göremiyoruz. "

5.Görüşme sorusu: Uzaktan eğitim sürecinde almış oldukları eğitimler, öğrencilerin grafik tasarım süreçlerini anlama ve uygulama becerilerini nasıl geliştiriyor? Bu beceriler işletme ihtiyaçlarına ne ölçüde cevap veriyor?

E.K : "İşletme ihtiyaçlarını karşılamıyor. "

C.Ç : "Süreçleri anlama becerileri iyi ama uygulamalarda sorun yaşıyoruz. İhtiyaçları tam anlamıyla karşılayamıyor."

N.Ö : "Uzaktan eğitim sürecinde beceriler çok etkili olmadı. "

E.Y : "Olduğundan daha az cevap alabiliyoruz. "

E.G: "Uzaktan eğitimde uygulama eksikliği olduğu için uygulama becerileri konusunda olumsuz dönüşler oldu. Bu becerilerin işletmeye katkısını göremedik. "

6.Görüşme sorusu: İşletmelerde çalışan öğrencilerin uzaktan eğitim sonrasında grafik tasarım alanındaki verimlilikleri hakkında ne gibi gözlemleriniz var?

E.K : "Birçok konu yüzeysel kalıyor. "

C.Ç : "Gözlem olarak hiçbir öğrenci okuduğu dala ilgili devam etmek istemiyor."

N.Ö : "Örgün olan dönemde katkı sağlandı."

E.Y : "Karşılaştıkları problemleri çözmek konusunda daha yavaş, bazen de eksik kalıyorlar. "

E.G: " Problem çözmeye konusunda isteksizler, bu isteksizlikler bu isteksizlikler öğrencide motivasyon eksikliğine sebep oluyor. Mesleğine karşı ilgisi azalıyor.

7.Görüşme sorusu: Öğrenci çalışma verimliliğini arttırmak için önerileriniz nelerdir?

E.K : "Öğrenciler pratik yapmaya daha çok zaman ayırmalı. "

C.Ç : "Öğrencilerin çalışma alanlarını daha rahat ve donanımlı hale getirilmesi."

N.Ö : "Sorumluluk sahibi olmaları gerekiyor iş yükü verilmeli. "

E.Y : "Çok fazla pratik yapmalı ve kesinlikle yüz yüze eğitimin artışı var. "

E.G: "Daha fazla pratik yaptırılması gerekiyor. "

8.Görüşme sorusu: Uzaktan eğitimin okul sonrasında çalışma hayatına nasıl etkisi olmuştur?

E.K : "Ciddi bir katkısı olduğunu düşünmüyorum."

C.Ç : "Katkısı olmamıştır. Çoğu teorik bilgiler unutulmuştur."

N.Ö : "Dezavantaj olarak beceriler eksik kaldı. Çalışma hayatını olumsuz yönde etkiledi."

E.Y : "Öğrendiklerini pratiğe geçirirken eksik kalıyor. Tecrübe kazanmaları zaman alıyor. Bu nedenle zaman kaybı yaşanıyor. Bu nedenle olumsuz yönde etkisi olmuştur. "

E.G: "Olumsuz yönde etki etti. Bilgileri çok eksikti, çalışma hayatında zorlandılar. "

9.Görüşme sorusu: Pandemi döneminde uzaktan verilen eğitimin öğrencilerin mesleki bilgi birikimine etkisi nasıl olmuştur?

E.K : "Ciddi bir katkısı olduğunu düşünmüyorum. "

C.Ç : "Öğrenciler mesleki bilgilerini tamamlayamamıştır. Birçok şeyi işletmemizde öğrendiler bu da zaman kaybına sebebiyet verdi. "

N.Ö : "Etki sağlanamadı. "

E.Y : "Eksi yönde katkısı olmuştur. Öğrendikleri bilgi tamamlanmamış olduğundan, karşılaştıkları problemlerde çözümsüz kalıyorlardı. "

E.G:"Teorik bilginin pratikteki karşılığını bilmedikleri için olumsuz etkisi olmuştur."

10.Görüşme sorusu: İş hayatında personel/ stajyer sertifika eğitimi için uzaktan eğitimi destekler misiniz?

E.K : "Hayır. Olumlu bakmıyorum. "

C.Ç : "Hayır. Desteklemem. "

N.Ö : "Örgün eğitim olmasını destekleriz çünkü uzaktan. Sertifika eğitiminin pratikte ve uygulamada katkısı yok. "

E.Y : "Evet desteklerim. Teorik bilgi alanında etkilidir. Fakat uygulamalı alanda direkt işi yaparak öğrenmek, her zaman kesin tecrübe kazandırıyor. "

E.G: "Hayır, desteklemem çünkü uzaktan eğitimde personel ve stajyer sertifika programıyla eğitim alınması uygulamalı mesleki alanlarda bir katkısı olmamaktadır."

EK C Etik Onay Formu

T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Kurul Başkanlığı

Sayı : E-52857131-050.04-684994
Konu : Etik Kurul Kararı (Mustafa Azaklı)

Sayın Mustafa Azaklı

Üniversitemiz Etik Kurulu'nun 12.07.2024 tarih ve 2024/14 sayılı toplantısında alınan karar ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Ali AKDEMİR
Kurul Başkanı

Ek:06 No'lu Etik Kurul Kararı (1 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu:BS44C31BK2

Belge Doğrulama Adresi: <https://turkiye.gov.tr/istanbul-arel-universitesi-ebys>

Adres:0 (850) 850 27 35

Telefon:0 (850) 850 27 35 Faks0 (212) 860 04 81

Keş Adresi: areluniv@hs01.kep.tr

Bilgi için: Öykü Deniz KANAT

Unvan: Araştırma Görevlisi

EK D Gönüllü Katılım Formu

ARAŞTIRMAYA GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Bu araştırma, Arel Üniversitesi Grafik Tasarımı Bölümü Yüksek Lisans öğrencisi Mustafa AZAKLI tarafından Doç. Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Taragay AYÇE danışmanlığındaki yüksek lisans tezi kapsamında yürütülmektedir.

Çalışmanın Amacı Nedir?

Araştırmanın amacı, **pandemi döneminde grafik tasarım bölümünde verilen uzaktan eğitimin öğrenciler ve işletmeler üzerindeki etkisinin araştırılması** Grafik ve Fotoğraf öğrencileri ve İşletmelerin yorumları ışığında değerlendirmektir.

Bize Nasıl Yardımcı Olmanızı isteyeceğiz?

Araştırmaya katılmayı kabul ederseniz, size **pandemi döneminde grafik tasarım bölümünde verilen uzaktan eğitimin öğrenciler ve işletmeler üzerindeki etkisini anlayabilmek** için on adet soru yöneltilecek ve bu soruları cevaplamanız istenecektir.

Sizden Topladığımız Bilgileri Nasıl Kullanacağız?

Araştırmaya katılımınız tamamen gönüllülük temelinde olmalıdır. Çalışmada sizden kimlik veya kurum belirleyici hiçbir belge istenmemektedir. Cevaplarınız tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Katılımcılardan elde edilecek bilgiler toplu halde değerlendirilecek ve bilimsel yayımlarda ve yüksek lisans tezinde kullanılacaktır.

Araştırmayla ilgili daha fazla bilgi almak isterseniz:

Bu çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederiz. Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak için Grafik Bölümü yüksek lisans öğrencisi Mustafa AZAKLI ile iletişim kurabilirsiniz.

Yukarıdaki bilgileri okudum ve bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum.

(Formu doldurup imzaladıktan sonra uygulayıcıya geri veriniz.)

Adı- Soyadı

Mesleği/Alan

Tarih

İmza

EK E Öğrenci Görüşme Formu

İSTANBUL

**AREL ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ GRAFİK ANA SANAT DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ ÖĞRENCİ GÖRÜŞME FORMU**

Bu araştırmanın amacı, “Pandemi döneminde grafik tasarım bölümünde verilen uzaktan eğitimin öğrenciler ve işletmeler üzerindeki etkisinin araştırılması” konulu araştırmaya gerekli olan verileri toplamaktır. Araştırmanın verileri araştırma dışında kullanılmayacaktır. Araştırma sorularına vereceğiniz samimi, cevaplar araştırmanın niteliği bakımından son derece önem arz etmektedir. İlginiz için şimdiden teşekkürü borç bilirim.

Mustafa AZAKLI

Kişisel Bilgi Soruları

1. Adınız:
2. Soyadınız:
3. Yaşınız:
4. Mesleğiniz/Alan:

SORULAR

- 1) Pandemi sürecinde uzaktan eğitime nereden katıldınız?
- 2) Çevrimiçi (online/uzaktan) eğitime katılabilmek için kullandığımız materyal hangisidir?
- 3) Pandemi sürecinde hangi çevrim içi uzaktan eğitim programlarını tercih ettiniz.
Bu araçlar sizce etkin miydi?
- 4) Pandemiden önce uzaktan eğitim ile ilgili tecrübeniz var mıydı?

5)Uzaktan eğitim sonrasında Grafik Tasarım programlarını kullanım yetkinliğiniz nedir?

5) Pandemi döneminde grafik tasarım alanında uzaktan eğitim aldınız mı? Aldıysanız, bu süreci nasıl değerlendirirsiniz?

6) Uzaktan eğitim sürecinde karşılaştığınız zorluklar nelerdir?

7) Grafik tasarım alanında almış olduğunuz uzaktan eğitim ile bilgisayar programlarını etkili şekilde öğrenebildiniz mi?

8) Geleneksel sınıf eğitimi ile uzaktan eğitimi karşılaştırdığınız da avantajlarını ve dezavantajlarını neler olarak görüyorsunuz?

10) Grafik tasarım alanında becerilerinizin gelişiminde Uzaktan eğitimin bu gelişime etkisi nasıl oldu?

EK F İşletme Görüşme Formu

AREL ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ GRAFİK ANA SANAT DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ İŞLETME YETKİLİSİ GÖRÜŞME FORMU

Bu araştırmanın amacı, “Pandemi döneminde grafik tasarım bölümünde verilen uzaktan eğitimin öğrenciler ve işletmeler üzerindeki etkisinin araştırılması” konulu araştırmaya gerekli olan verileri toplamaktır. Araştırmanın verileri araştırma dışında kullanılmayacaktır. Araştırma sorularına vereceğiniz samimi, cevaplar araştırmanın niteliği bakımından son derece önem arz etmektedir. İlginiz için şimdiden teşekkürü borç bilirim.

Mustafa AZAKLI

Kişisel Bilgi Soruları

1. Adınız:

2. Soyadınız:

3. Yaşınız:

4. Mesleğiniz/Alan:

SORULAR

- 1) Pandemi sürecinde işletmenizde staj gören öğrenciler var mı sayısı kaçtır?
- 2) Pandemi süreci kapsamında uzaktan eğitim alan grafik tasarım öğrencilerinin staj yerinde program kullanma becerileri konusunda ne düşünüyorsunuz?
- 3) Uzaktan eğitim programlarına katılan öğrencilerin grafik tasarım becerilerinde hangi tür gelişimler gözlemlendi? Bu gelişimler iş ortamında nasıl bir etki yaratıyor?

- 4) Öğrencilerin aldığı uzaktan eğitimlerin işletmelerdeki grafik tasarım projelerine katkısı nedir?
- 5) Uzaktan eğitim sürecinde almış oldukları eğitimler, öğrencilerin grafik tasarım süreçlerini anlama ve uygulama becerilerini nasıl geliştiriyor? Bu beceriler işletme ihtiyaçlarına ne ölçüde cevap veriyor?
- 6) İşletmelerde çalışan öğrencilerin uzaktan eğitim sonrasında grafik tasarım alanındaki verimlilikleri hakkında ne gibi gözlemleriniz var?
- 7) Öğrenci çalışma verimliliğini arttırmak için önerileriniz nelerdir?
- 8) Uzaktan eğitimin okul sonrasında çalışma hayatına nasıl etkisi olmuştur?
- 9) Pandemi döneminde uzaktan verilen eğitimin öğrencilerin mesleki bilgi birikimine etkisi nasıl olmuştur?
- 10) İş hayatında personel/ stajyer sertifika eğitimi için uzaktan eğitimi destekler misiniz?

10 ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Mustafa AZAKLI

ORCID Numarası : 0009-0005-5646-401X

Eğitim Durumu

2022-2025 :İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü Grafik Tasarım ASD, Grafik
Tasarımı Programı

2008-2011 :Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar
Fakültesi Grafik Tasarım Bölümü